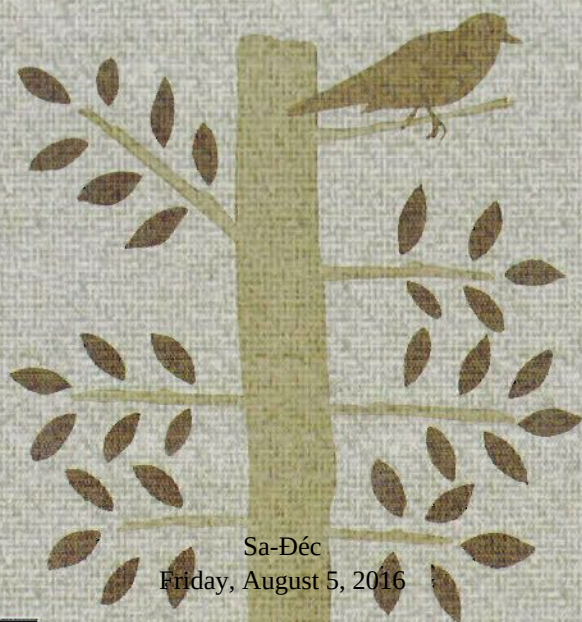

LƯU QUANG VŨ

gió và tình yêu
thổi trên
đất nước tôi

tuyên thơ

Sa-Déc

Friday, August 5, 2016

NHÀ XUẤT BẢN
HỘI NHÀ VĂN

Sa-Đéc
Friday, August 5, 2016

*“Trên mái nhà, cao vút rừng cây
Trên rừng cây, những đám mây xô dạt
Trên ngày tháng, trên cả niềm cay đắng
Thơ tôi là mây trắng của đời tôi”*

nhà nam

www.nhanam.vn

MUA BÁN SÁCH GIÁ

**LÀ GIẾT CHẾT
SÁCH THẬT**

Giá: 84.000đ

8 936024 914394

Copyright © Gia đình nhà thơ Lưu Quang Vũ
Copyright minh họa © Nguyễn Thị Hiền, Đặng Xuân Hòa

Xuất bản theo hợp đồng sử dụng tác phẩm giữa Công ty Văn hóa và
Truyền thông Nhã Nam và gia đình nhà thơ Lưu Quang Vũ, 2010.

Bản quyền tác phẩm đã được bảo hộ. Mọi hình thức xuất bản, sao
chụp, phân phối dưới dạng in ấn hoặc văn bản điện tử, đặc biệt là việc
phát tán trên mạng Internet mà không có sự cho phép bằng văn bản
của Nhà xuất bản là vi phạm pháp luật và làm tổn hại đến quyền lợi
của nhà xuất bản và tác giả. Không ủng hộ, khuyến khích những hành
vi vi phạm bản quyền. Chỉ mua bán bản in hợp pháp.

LƯU QUANG VŨ

gió và tình yêu
thổi trên
đất nước tôi

TUYỂN THƠ

Sa Dec

Friday, August 5, 2016

NHÀ XUẤT BẢN
HỘI NHÀ VĂN

Lời giới thiệu

Nhà thơ, nhà văn, nhà viết kịch Lưu Quang Vũ mất ở tuổi 40 - khi sức sáng tạo đang dồi dào, tài năng đang độ chín. Cuộc sống của Lưu Quang Vũ tuy ngắn ngủi, nhưng ông đã sống và làm việc hết mình, đã có những đóng góp không nhỏ cho đời sống văn học dân tộc ở nhiều thể loại: thơ, văn xuôi, kịch... Cuộc đời, sự nghiệp và sự ra đi đột ngột của ông cùng người bạn đời - nhà thơ Xuân Quỳnh đã trở thành một sự kiện trong giới văn nghệ. Năm 2000, Lưu Quang Vũ đã được Nhà nước Việt Nam trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học nghệ thuật. Ông là tác giả trẻ tuổi nhất được nhận giải thưởng cao quý này. Tài năng sáng tạo của ngòi bút Lưu Quang Vũ đã được ghi nhận ngay từ những chặng đường đầu tiên mới bước vào nghề.

Lưu Quang Vũ nổi tiếng trên văn đàn từ khá sớm. Hai mươi tuổi khi đang ở trong quân ngũ, tập thơ *Hương cây - Bếp lửa* (in cùng Bằng Việt) ra đời đã được bạn đọc đón nhận nồng nhiệt vì những cảm xúc trong trẻo, thiêng liêng đầy tin cậy và một giọng điệu thơ đắm đuối. Ngay từ những bài thơ đầu tay, ông đã lọt vào mắt xanh của các nhà phê bình danh tiếng. Tiếp sau *Hương cây* là một thời kỳ khác của thơ Lưu Quang Vũ. Thời kỳ của dằn vặt, đau xót, cô đơn đến cùng cực. Đó là thời kỳ đầu những năm 70 của thế kỷ trước. Đất nước đang trải qua nhiều

khó khăn, bom đạn, chiến tranh. Hoàn cảnh riêng của Lưu Quang Vũ cũng vấp phải nhiều nỗi đa đoan. Nhưng đó cũng chính là lúc ông làm rất nhiều thơ. Làm thơ như ghi nhật ký. Thơ của ông không hợp với những yêu cầu của sách báo thời đó nên khó được in ấn xuất bản. Lưu Quang Vũ viết cho nhu cầu của riêng mình. Những bài thơ diễn đạt tâm trạng và những cảm xúc cao độ mà ông đã trải qua. Trong những tháng ngày cực kỳ gian khó của đời mình, ông đã nhận thức sâu sắc được nhiều điều, nhất là nhận thức và khám phá được chính bản thân mình. Có thể thấy Lưu Quang Vũ của những ước nguyện tha thiết muốn vượt lên trên nỗi mệt mỏi, hoài nghi để sống và viết. Giai đoạn về sau, vẫn tiếp tục dòng chảy ấy nhưng thơ Lưu Quang Vũ đã mang một âm điệu, một cách nhìn khác. Cùng với những cảm xúc cá nhân, cảm hứng dân tộc trong tiến trình lịch sử, những suy nghĩ về nhân dân, về đất nước đã làm giàu có và phong phú thêm cá tính thơ Lưu Quang Vũ (*Những ban mai xanh biếc tiếng đàn bầu - Bà hiền hậu tắm trâu bên chõng nước - Em đi gặt trên cánh đồng cổ tích - Lúa vàng hoàng chín rực những triền sông; Mỗi sớm dậy nghe bốn bề thân thiết - Người qua đường chung tiếng Việt cùng tôi - Ôi tiếng Việt như đất cày như lụa - óng tre ngà và mềm mại như tơ - Ôi tiếng Việt suốt đời tôi mắc nợ - Quên nổi mình quên áo mặc cơm ăn - Trời xanh quá môi tôi hồi hộp quá - Tiếng Việt ơi tiếng Việt ân tình!*). Cùng với những năm tháng của đời mình, những thay đổi của đất nước, nhận thức của ông cũng có nhiều thay đổi. Những thay đổi ấy được thể hiện rõ nét trong hành trang thơ của Lưu Quang Vũ, từ bài thơ đầu tay cho đến những bài thơ cuối cùng.

Sinh thời, Lưu Quang Vũ mới chỉ được in nửa tập thơ. Hai tập thơ *Mây trắng của đời tôi* (1989) và *Bầy ong trong đêm sâu* (1993) ra đời sau khi ông mất, đã phần nào làm rõ nét thêm bản

sắc thơ Lưu Quang Vũ. Mặc dù gặt hái thành công trên nhiều lĩnh vực, nhưng thơ ca là thể loại Lưu Quang Vũ đam mê nhất. Ông đã viết như một lời tuyên ngôn: *Trên mái nhà cao vút rừng cây - Trên rừng cây những đám mây xô dạt - Trên hạnh phúc, trên cả niềm cay đắng - Thơ tôi là mây trắng của đời tôi*. Thơ ca đã đi cùng ông trong suốt những năm tháng của cuộc đời. Bản năng thi sĩ của ông giàu có trong những nỗi buồn, cô đơn, tuyệt vọng. Những khoảnh khắc bị dồn đẩy đến cùng, thơ ông luôn muốn tung bút lên để đối mặt với chính cảnh ngộ của mình. Vốn là một người đàn ông tài hoa, đa cảm nên tình yêu và thơ ca luôn luôn là một cứu cánh còn lại trong đời. Hình ảnh những người con gái trong thơ tình Lưu Quang Vũ thường là rất đẹp. Có thể đó là hạnh phúc hay đau khổ, là nước mắt hay nụ cười, nhưng bao giờ ông cũng nói về họ bằng những lời nồng nàn, say đắm nhất. Có khi đó là một người tình cụ thể, cũng có khi chỉ là một hình bóng mơ hồ, một nỗi khát khao không đạt đến, một sự cứu rỗi cho tâm hồn cô đơn của ông. Không ít những bài thơ tình nổi tiếng, được nhiều người yêu thích của Lưu Quang Vũ bắt nguồn từ vẻ đẹp trong sáng và mơ ước về sự hoàn thiện của một người tình lý tưởng (*Vườn trong phố, Mắt của trời xanh, Và anh tồn tại, Chiều chuyển gió, Em...*)

Để giúp bạn đọc nhận biết một cách sâu rộng và đầy đủ hơn về đời thơ Lưu Quang Vũ, chúng tôi đã tuyển chọn các sáng tác của ông qua các chặng đường. Khi biên soạn, chúng tôi sắp xếp tác phẩm theo trình tự thời gian sáng tác, thường được tác giả ghi dưới mỗi bài. Đối với những bài được viết trong nhiều năm, ví dụ: 1972 - 1983, chúng tôi căn cứ vào thời điểm đầu để sắp xếp. Song, có nhiều bài không đề thời gian sáng tác. Đối với những bài đó, chúng tôi dựa vào nhiều yếu tố như: đề tài, bút pháp, ngôn ngữ... kể cả những yếu tố đời tư để đoán định

khoảng thời gian ra đời của tác phẩm. Về mặt văn bản, chúng tôi lấy theo nguyên bản gốc của tác giả. Do đó, có thể có những bài khác với bản đó được công bố.

Mặc dù có khá đầy đủ tư liệu, công việc biên soạn của chúng tôi vẫn khó tránh khỏi sai sót. Rất mong được bạn đọc góp ý và lượng thứ.

LƯU KHÁNH THƠ

Tháng 3/2010

Sa-Đéc

Friday, August 5, 2016

I

Hương cây

Minh họa của Nguyễn Thị Hiền.

Áo

Tặng Mẹ

Sa-Đéc

Friday, August 5, 2016

Những tấm áo xưa con nhớ lắm
Mũi chỉ đường kim tay mẹ dịu dàng,
Tuổi thơ đâu những trưa hè xanh thắm
Tuổi nhỏ nằm trong áo nhỏ yêu thương

Con lớn thêm áo cũng lớn thêm
Mỗi bận mùa đông đi, trời bớt lạnh
Mưa xuân rơi, hoa cải vàng sắc nắng
Mẹ dành tiền may áo mới cho con

Con chỉ biết vui mỗi độ trăng tròn
Mỗi Tết đến nghe áo hoa sột soạt
Chưa biết mẹ thêm nếp nhăn đuôi mắt
Bởi lo lắng nhiều vất vả sớm hôm

Nhà đông anh em, áo thường xuống gấu
Mẹ còn chặt chiu từng mụn vá vai
Đâu những tối mẹ ngồi khâu lại áo
Khi bên thềm xào xạc gió heo may

Ngày tháng trôi đưa, con đã cao hơn mẹ
Chẳng hồn nhiên khi lòng con biết nghĩ
Áo dài hơn, tuổi mẹ cũng nhiều hơn
Dầu vá vai, màu bạc, chỉ sòn
Nhưng trong áo ấm đường khâu mẹ vá
Yêu mẹ nhiều nên áo cũ con thương

Thôn Chu Hưng

Thôn Chu Hưng trăng sao rơi đầy giếng
Nằm giữa bốn bề rừng rậm nửa lao xao
Đường ven suối quả vả vàng chín rụng
Cọ xanh ròn lấp lánh nước sông Thao.

Nhà chon von khuất sau vườn ngô sắn
Thôn nhỏ nặng tình kháng chiến mười năm
Com thiếu muối rau dền ăn với trám
Sương trắng đồi, áo mỏng rét căm căm.

Oi Chu Hưng đêm nằm nghe suối đổ
Nghe gió ngàn và tiếng hoẵng giữa rừng sâu
Oi Chu Hưng sắn vùi trong bếp đỏ
Ấm những ngày gian khổ khó quên nhau.

Vỡ đồi hoang mẹ trồng sắn trồng ngô
Con lớn trong nỗi nhọc nhằn của mẹ
Trong cánh tay xóm làng bông bé
Trong tiếng hò tha thiết vọng trên nương.

Tuổi lên năm đi nhặt củi ven rừng
Con tập đánh vần bằng bảng tin thắng trận

Ăn đọt măng vầu, uống ngụm nước trong
Con chưa thấy những chân trời cao rộng.

Mùa thu hòa bình rời xa Việt Bắc
Bè về xuôi gió thổi nước sông reo
Rừng vẫy lá đưa ta đi lưu luyến
Bạn nhỏ trên đồi đứng mãi nhìn theo...

Xa Chu Hưng đã chín mùa cá lữ
Sắn bên đồi sắn có xanh tươi?
Mái nhà cũ đêm đêm ai nhóm lửa
Máng tre có còn hứng nước mưa rơi?

Thôn ta mở thêm mấy trường học mới
Hợp tác nhà nay chắc đã lên cao
Tháng mấy buổi có phim về chiến
Đến bao giờ có điện để thay sao?

Con tuổi nhỏ xuyên rừng nơi ấy
Là ngọn nguồn sông biển yêu thương
Ra biển ra sông còn nhớ mãi
Trắng hoa rừng... ời Chu Hưng, Chu Hưng!

Hà Nội, 1964

Gửi tới các anh

Chiều ấy các anh đi
Nắng nhạt vàng hoe gốc rạ,
Gió xạc xào qua lũy tre
Em đứng nhìn theo sau cửa,
Đất nước đánh thù, đường trăm ngã
Các anh đi về đâu?
Em muốn nói trăm câu, ngàn câu
Mà chỉ nghiêng đầu chào khe khẽ.
Bóng các anh ngả dài theo vườn dâu
Mũ các anh rập rình trên bãi mía.

Các anh đã khuất trên đường xa
Em còn ngó hoài qua lối nhỏ
Từ đường làng có hương rom hương cỏ
Các anh xuống đò qua sông,
Ráng chiều nước rộng mênh mông
Dạt dào sóng vỗ.
Đã ba vầng trăng
Kể từ bữa đó,
Em làm cỏ lúa
Em chăm ao bèo,
Tháng Bảy mưa nhiều

Tháng Tám sen tàn buổi chín
Chim ngói bay về bịn rịn
Tháng Chín lúa trở đồng dòng
Trời thu hương cốm mát trong.

Bãi tập các anh bữa trước
Hợp tác đào thêm ruộng dài
Dãy xoan các anh trồng, vòm lá mướt
Nhành cao nhành thấp
Nhắc các anh hoài.
Gió thổi mây chiều
Chim hót sớm mai
Em vẫn cùng đội dân quân tập bắn.
Đất nước mình tươi hoa đẹp nắng
Ta cùng gìn giữ phải không anh?
Em hứa: đồng em xanh
Tay em cầm chắc súng,
Tàu bay Mỹ rụng
Tháng Tám năm trăm,
Tháng Chín sáu trăm,
Trái hồng sắp đỏ
Hạt thóc sắp vàng
Báo tin chiến thắng rộn ràng,
Trận nào các anh đã dự?
Mong các anh nhiều chiến công,
Cô quê ta chín nhớ,
Có lòng em mười thương...
Các anh đi nhiều chốn quê hương
Đừng quên nơi này nhé!
Ngày mai tan giặc Mỹ

Các anh về quê em
Xoan xưa đã lớn, lá biếc cành chen
Đón mừng chiến sĩ...
Bên sông rì rào bãi mía
Như muôn lời em gửi các anh...

Ta đi giữ nước yêu thương lắm
Mỗi xóm thôn qua mỗi nghĩa tình.

Hải Phòng, 9/1965

Qua sông Thương

Sao tên sông lại là Thương
Để cho lòng anh nhớ?
Người xưa bảo đây đôi dòng lệ nhỏ
Những suối buồn gửi tới mệnh mang
Đò về Nhã Nam
Đò qua Phủ Lạng
Mưa chiều nắng rạng
Đã bao năm?
Nỗi đau cũ thật không cùng
Sông cũng thành nước mắt.
Hôm nay anh lại qua sông
Đò anh đi giữa những đóa sen hồng
Ong chấp chới bay, đây đương mùa dứa
Đò ngược xuôi chở trái chín vàng
Thơm ngát mật hương mùa hạ.
Thôn xóm đôi bờ xanh biếc quá

Những đường xe chạy đỏ bụi bay
Những tiếng cười khúc khích sau vườn cây.
Nước vỗ mạn thuyền dào dạt
Buồm trắng nắng căng phồng gió mát
Phủ Lạng Thương sừng sững thân cầu

Giặc đánh hai lần ta lại sửa mau.
Dòng nước đêm nay dựng trời sao
Hay ánh đèn điện sáng
Lấp lánh công trình phân đạm
Bóng ai kia trên giàn giáo tầng cao?
Thôi chẳng mất công tìm nhau
Hãy lắng nghe loa truyền tin chi vui quá nhỉ?
Sông Thương ơi, đang những ngày đánh Mỹ
Nên đôi bờ nòng pháo hướng trời mây
Những cô lái đò súng khoác trên vai
Đời đẹp vô cùng dòng lệ hóa dòng vui.
Đò anh đi vãn mùa sen thắm
Xuôi dòng về ngã ba sông
Bỗng ào ào nước mênh mông

Vui gì bằng những dòng sông gặp gỡ?
Mang về bóng làng bóng người bóng lá
Những đò trái chín hẹn hò nhau
Những nòng súng thép ngẩng chào nhau...

Mùa đánh Mỹ qua sông xưa nước mắt
Mà vạt áo người nay chẳng ướt
Chỉ nghe lòng lộng tiếng ca vang
Nghe sông gọi người đi đánh giặc
Đất nước nặng tình phù sa bát ngát
Tâm hồn ta tắm với bóng mây trong
Yêu quá sông Thương nước chảy đôi dòng.

6/1966

Phố huyện

Đêm nay lại hành quân qua phố huyện
Một vầng trăng bạc, mấy chòm sao
Phố nhỏ nằm ven bờ cát sông Thao
Đêm nghe rì rầm nước chảy
Gió thổi xạc xào lau sậy
Rừng cọ bạt ngàn, núi tiếp nhau...

Ta bước đi thương nhớ những năm nào
Ơi cái phố tuổi thơ, phố nghèo kháng chiến
Hương đất hương cây bồi hồi bao kỷ niệm
Ta lại về, phố cũ nhớ ta chăng?
Vụt hiện về ký ức xa xăm
Thuở phố núi chiến khu đón người trăm ngã
Người của Hà Đông tơ lụa
Người vùng sông Đuống, Hương Canh
Chum vại dưới quê giặc đập tan tành
Người phố Thăng Long phá nhà đi kháng chiến
Tắm nước sông Thao lòng không bị rịn
Mắt còn in nắng năm cửa ô

Ai đi Vũ Ёn, Thanh Cù?
Gió lạnh thổi trên đường phá hoại
Dưới bến Việt Trì đồn Tây chen lối
Đò vãn đưa người du kích qua sông
Phố huyện nằm sâu lắng những chiều đông
Vó ngựa đi về lộc cộc
Mùa chiến dịch bùng muôn ánh đuốc
Rung núi chuyển rừng bộ đội hành quân
Súng giặc khuân về vui chuyện dân công
Từ binh Pháp hàng đoàn run rẩy
Mẹ dắt con ra vẫy chào bộ đội
Bố ghé qua nhà áo ướt sương khuya
Hôn vợi con rồi lại hành quân đi.
Phố huyện mấy lần tàu bay giặc bắn
Nhà ta năm ấy cháy tan hoang
Mẹ ơi, thương mẹ nhiều mưa nắng
Những năm dài khoai sắn nuôi con.

Hòa bình về xuôi xa núi xa rừng
Nay đánh Mỹ lại hành quân qua chốn cũ
Phố đổi thay nhiều, nhìn quanh bờ ngõ
Đây cửa hàng mậu dịch đông vui
Đây nhà ga tàu hối hả ngược xuôi
Vẫn đông người ra vẫy chào bộ đội
Bát nước trao tay, lời thăm vợi
Ai là người phố huyện năm xưa?
Có phải đèo này in dấu chân cha

Có phải dốc kia mẹ từng gánh nặng?
Ôi đêm nay gió sông Thao lồng lộng
Đất nước mình nào đã được yên đâu
Chiều qua Mỹ bản Việt Trì, Vũ Ên, Lâm Thao
Người vượt pháo quân ta rầm rập bước
Vẫn ánh trăng soi áo người vệ quốc
Phố huyện ơi, ta lại hành quân!

8 - 1966

Gửi mẹ

Trên đời chẳng ai lo cho ta bằng mẹ
Cũng chẳng ai ta làm khổ nhiều như mẹ của ta
Mẹ ơi nếu con được sống lại tuổi thơ
Con sẽ chẳng bao giờ mãi chơi trốn học
Đứa con trai nhiều lỗi lầm ương ngạnh
Sẽ không lần nào làm mẹ xót xa.

Ước mẹ trẻ hoài như buổi mới gặp cha
Ước con được sống suốt đời bên mẹ
Mẹ muốn ăn cá thu con chẳng nề xuống bể
Chẳng ngại lên ngàn kiếm đọt măng mai
Nhưng xứ sở ta quân Mỹ tới rồi
Cùng bè bạn con lên đường đuổi giặc.

Mẹ vui về gánh lấy phần khó nhọc
Việc cơ quan, việc Đảng, việc nhà
Đánh Pháp năm xưa, đánh Mỹ bây giờ
Quen vất vả, mẹ quản gì sương nắng.

Đêm nay con nằm rùng xa gió lạnh
Mẹ nghỉ chưa hay đã thức rồi?
Suốt một đời chưa có lúc nghỉ ngơi

Nghĩ thương mẹ, giận quân thù quá đỗi.

Lo trước mọi điều mẹ thường ít nói
Mất tin yêu nhìn thấu tận đường xa
Mọi giả dối quanh co mọi tàn bạo hận thù
Đều nát vụn trước mắt hiền của mẹ.

Dẫu cuộc đời là con đường dài thê
Con sẽ đi qua mọi đèo dốc chông gai
Bằng đôi chân của mẹ, mẹ ơi!

1969

Phủ Lý tháng Hai

Tặng Quốc Anh

Thị xã dựng những khung nhà mới
Trên dãy tường đổ nát mùa đông
A b c tiếng trẻ học vỡ lòng
Cỏ trên những nấm mồ xanh nõn
Lá ước cây bàng lao xao chim hót
Những mảnh bom của hai cuộc chiến tranh
Hạn gì trong bùn
Nhà xây chưa xong vôi vữa ngổn ngang
Mẹ đã ngồi nhóm lửa

Mấy năm rồi anh không về thị xã
Chẳng còn đi trên dãy phố quen
Dải đồi xa anh nằm lại một mình
Chắc cỏ mọc như nơi này xanh nõn
Tháng Hai mưa có nở nhiều hoa tím
Mảnh bom thù trong ngực buốt không anh?
Phủ Lý chiều nay thoáng mưa xuân
Bè bạn gặp nhau nhớ anh biết mấy
Thuyền chở đá ngược dòng sông Đáy
Nắng tắt dần trên những vạt buồm căng

Như câu thơ anh viết dở chừng
Mai buổi chín anh không về hái nữa

Năm lửa cháy các anh đi dập lửa
Tin tương lai như chùm quả ngọt ngào
Dẫu không về chẳng khuất xa đâu
Năm mộ xuân sang phấp phồng cỏ mát
Trái tim anh vẫn đập dồn dưới đất
Gửi lại mến thương hy vọng chờ mong
Chúng tôi nào có thể sống dừng đọng

Gió mạnh thổi ngoài ga giục giã
Ánh sáng tỏa ra từ nụ cười em nhỏ
Và chân trời như mắt anh trong

1970

Minh họa của Nguyễn Thị Hiền.

Hơi ẩm bàn tay

Tặng Uyên

Phút đưa nhau ta chỉ nắm tay mình
Điều chưa nói thì bàn tay đã nói
Mình đi rồi hơi ẩm còn ở lại
Còn bồi hồi trong những ngón tay ta.

Như hai dòng sông gặp gỡ đối phù sa
Nhập luồng nước, hòa nhau màu sắc
Trao cảm thương hay bàn tay nắm chặt
Nghe máu mẹ cha chuyển giữa mỗi tay mình.

Những ngày xa, trời nhớ một màu xanh
Xây trận địa bàn tay ta râm nắng
Khi vuốt ngọn cỏ non khi lấp đạn
Khi áp lên vàng trán thấm mồ hôi.

Bàn tay ta trên ngực lớn cuộc đời
Ấm hơi ẩm ở tay mình lưu luyến
Và ở tận đầu kia trận tuyến
Bàn tay mình mang ánh nắng tay ta.

Khi đàn chim bay tới rợp trời mưa
Còn may về mang con mưa đầu hạ
Hai vì sao đối ngò trong đêm gió...
Đó chính tay mình đang vượt khoảng xa
Tìm đến nơi này âu yếm nắm tay ta.

1967

Chiều

Chim chiều kêu thơ ngây
Trời chiều xanh đắm đuối
Nắng chiều trong liễu rồi
Gác chiều nghe gió xa
Cơn mưa vừa thoáng qua
Hơi mưa dịu dịu mát
Lá quanh hồ sắp rụng
Se sẽ mùi rượu lên
Hoa sáu rụng ngoài hiên
Mặt đường loang loáng ướt
Vòm cây soi mặt nước
Trông sau nhiều chiêm bao
Gạo đơm quả trên cao
Phượng thay dần áo mới
Nghe tiếng người cười nói
Nhựa đầu cành rung rung...

Năm đánh Mỹ gian truân
Qua một ngày vất vả
Hà Nội vẫn dành ta
Trọn chiều hương êm ả
Tùng ngọn cỏ hơi mưa

Có đời ta ở đó
Sẽ hóa thành đạn lửa
Cho trận đánh hôm sau
Ôi tâm hồn thắm sâu
Là những ngày đánh giặc
Ánh sáng tràn trên mắt
Người đi tay nắm tay...
Chiều xuống cánh chim bay
Như nụ cười thoáng gặp
Như vàng trắng mới mọc
Như mối tình mới yêu

Không ai nói chi nhiều
Chỉ phà sang, sóng hát
Anh vào trong phố mát
Khói đạn áo còn lem
Trời vụt sao hôm lên
Bùng theo muôn mắt đợi
Mở cửa phòng ra em
Để chiều thêm chói lói.

1967

Vườn trong phố

Trong thành phố có một vườn cây mát
Trong triệu người có em của ta
Buổi trưa nắng bầy ong đi kiếm mật
Vào vườn rồi ong chẳng nhớ lối ra.

Vườn em là nơi động gió trời xa
Hoa tím chim kêu bàng thừa lá nắng
Con nhện đi về giăng tơ trắng
Trái tròn căng mập nhựa sinh sôi.

Nơi ban mai cỏ ướt sương rơi
Một hạt nhỏ mơ hồ trên má
Hơi lạnh nào ngón tay cầm se giá?
Suốt cuộc đời cũng chẳng hiểu vì sao...

Nơi đêm khuya vọng lại tiếng còi tàu
Bỗng nhớ xa xôi những miền đất nước
Nơi bài hát lên đường ta hẹn ước
Nơi góc vườn ta để quên chùm hoa...

Nơi vòm lá rì rào xao động cơn mưa
Quả ngọt chín khi mùa ve lại đến

Những chân trời màu hồng những chân trời màu tím
Những ngôi sao bàng bạc cả hoàng hôn.

Nơi lá chuối che nghiêng như một cánh bướm
Cánh bướm xanh đi về trong hạnh phúc
Se sẽ chứ, không cánh bướm bay mất
Qua dịu dàng ẩm ướt của làn môi.

Dua hấu bồ ra thơm suốt ngày dài
Em cũng mát lạnh như trái cây mùa hạ
Nước da nâu và nụ cười bờ ngõ
Em như cầu vồng bảy sắc hiện sau mưa.

Đến bây giờ đánh giấc anh đi xa
Nhìn lại mảnh vườn xưa thấy hẹp
Biết bao điều anh còn chưa nói được
Rối rít trong lòng một nỗi em em.

Rừng rậm đèo cao anh đã vượt lên
Theo tiếng gọi con tàu ngày bé dại
Vườn không nín được bước chân trở lại
Nhưng lá còn che mát suốt đường anh.

Mảnh vườn em vẫn là mảnh vườn xanh
Nơi ban đầu lòng ta ươm tổ mật
Nơi ta hái những chùm thơ thứ nhất
Nơi thu sang mây trắng vẫn bay về.

1967

Anh chỉ sợ rồi trời sẽ mưa

Anh chỉ sợ rồi trời sẽ mưa
Xóa nhòa hết những điều em hứa
Mây đen tới trời chẳng còn xanh nữa
Nắng không trong như nắng buổi ban đầu.

Con mưa rào nổi trận mưa ngâu
Xóa cả dấu chân em về buổi ấy
Gió phai nhạt mùi hương bối rối
Lá trên cành khô tan tác bay.

Mưa cướp đi ánh sáng của ngày
Đường chập choạng trăm mối lo khó gỡ
Thức chẳng yên dờ dang giấc ngủ
Hạnh phúc con người mong manh mưa sa.

Bản nhạc ngày xưa khúc hát ngày xưa
Tuổi thơ ta là nơi hiền hậu nhất
Dấu đường đời lăm đổi thay mệt nhọc
Tựa đầu ta nghe tiếng hát ru nhau.

Riêng lòng anh anh không quên đâu
Chỉ sợ trời mưa đổi mùa theo gió

Cây lá với người kia thay đổi cả
Em không còn màu mắt xưa.

Anh chỉ sợ rồi trời sẽ mưa
Thương vườn cũ gãy cành và rụng trái
Áo em ướt để anh buồn khóc mãi
Ngày mai chúng mình ra sao em ơi?

Bầy ong trong đêm sâu

Tâm hồn anh dần vất cuộc đời anh
Thấp một ngọn đèn hồng như ánh lửa
Đêm sâu quá đêm nào biết ngủ
Chỉ con người đến ngủ giữa đêm thôi
Mà có ngủ đâu, người ta đợi mặt trời
Đợi lâu quá nên để cơn mơ chờ đợi vậy
Trong cơn mơ là cuộc đời thức dậy
Con ong vàng bé nhỏ đến tìm em
Con ong xanh có đôi mắt đen
Con ong trắng bơ vơ trong tổ vắng
Con ong đỏ là con ong thơ thần
Bay đi tìm hương nhụy mất từ lâu
Đã chết rồi ơi chú ong nâu
Để hoa rụng mùa thu thương nhớ bạn
Anh là con ong bay giữa trời lặn đạn
Trời đêm dài chẳng có một ngôi sao
Em ở đâu, em ngủ ở phương nào
Mối em thở những điều gì khe khẽ?
Em, em gần hay em xa thế nhỉ
Đến bất ngờ lóa nắng giữa lòng đau
Anh có hẹn đâu, anh chẳng nói câu nào
Anh chỉ buồn thôi, em chỉ buồn thôi, ai biết?

Tóc em dài như một ngày mỗi mội
Em đợi chi anh, em cần chi anh?
Anh đợi chờ em, không đợi sao đành?

Đêm như biển không bờ bóng tối rất thăm sâu
Đời cũng giống như biển kia anh lại giống con tàu
Tàu anh đi đi hoài trên biển vắng
Mong tìm được một bóng hình bè bạn
Đến bây giờ anh gặp được tàu em
Anh mở gió tâm hồn cho buồm thả kéo lên
Ai ngờ tàu em lại là tàu cướp biển
Em cướp hết cuộc đời anh, em lấy hết
Trói anh vào cột buồm của tình yêu
Bão táp nổi lên, chớp giạt, tàu xiêu
Em đứng đó hải hùng ngơ ngác
Anh cũng thương em suốt đời trên sóng nước
Cướp được tàu anh tưởng có ngọc vàng
Ngờ đâu chỉ là ván nát sàn hoang
Còn tro lại hồn thơ tai ác quá.

Nhưng thôi em ơi đây chỉ là lời ru trong giấc ngủ
Anh thương em đây anh lại êm đêm
Làm con ong vàng đến ngủ giữa tóc em
Con ong xanh có đôi mắt đen
Con ong trắng là con ong thương nhớ
Con ong đỏ chính niềm tin ấp ủ
Còn hạnh phúc cuối cùng là khúc hát chú ong nâu.

Mùa xoài chín

Một vườn xoài rung rinh lá sáng
Một vườn xoài chạy dài thăm thẳm
Một vườn xoài rợp mát tuổi thơ ngây
Một vườn xoài xanh biếc dưới mây bay
Bên đầm nước mênh mông, hoa lục bình nở tím
Gió xa lạ từ biển nồng thổi đến
Một vườn xoài xao động suốt đêm mưa.

Một vườn xoài lặng lẽ nắng trưa
Con chim núi bay về ngõ ngẩn
Nhựa xoài dính cánh ve nhấp nháy
Con châu châu xanh gầy, con cà cộ mình hoa
Những cành cao vươn giữa bao la
Mùi xoài chín, trĩu trĩu chùm quả ngọt
Gió đung đưa những trái thon vàng rực
Như muôn ngàn lục lạc của trời cao.

Áo em đen, mùi xoài chín ngọt ngào
Vai em mát em lấn vào mắt lá
Xoài rực rỡ trên bàn tay bé nhỏ
Nhớ hàm răng cắn trái xoài vàng
Môi mát thơm vị ngọt đến bàng hoàng

Em chẳng nói, nhưng lòng tôi nhớ mãi.

Tôi đã tới những khu rừng xa ngái
Dốc lớn đèo cao, nước nguồn mằng núi
Đường quân đi trùng điệp tháng năm dài
Nhớ quê hương thao thức một vườn xoài
Trong hồn tôi, những trái vàng lấp lánh
Đêm vắng bật nhìn trời cao thăm
Mảnh trăng vàng như một trái xoài thơm.

Một vườn xoài trơ trụi dưới na-pan
Chim xé giọng những mùa hè không quả
Lá khô cháy mịt mù gió lửa
Đập ào ào lên đá nhọn lòng tôi
Một vườn xoài sau rào kẽm vành đai
Cành giận dữ đâm lên trời nhọn hoắt
Tôi chẳng có thời giờ cho nước mắt
Viên đạn nằm trong súng đợi bay lên.

Bạn cùng làng mỗi đứa mỗi phương
Kẻ lính ngủ, người thành quân giải phóng
Em xa cách trong cắt chia, lửa đạn
Hai mươi năm, người cũ khác xưa không.

Ta trở về, biển rộng chói chang
Ta trở về ngày giải phóng quê hương
Lạ lòng sao, lại đúng mùa xoài chín
Cành đau cháy ngổ không sống được.

Đã nở xòe lá mới non tươi

Trái ửng vàng ẩn hiện sau cây
Em rám nắng, dịu dàng, mảnh dẻ
Màu áo khác, đôi mắt nhìn vẫn thế
Em khóc òa, nước mắt của niềm vui.

Bao tháng năm sống chết giữ đất này
Em vẫn đợi vẫn chờ, em vẫn nhớ
Phá rào gai, xóm làng về đoàn tụ
Ta đi giữa tiếng cười và những trái xoài thơm.

Ta trở về gốc rễ của yêu thương
Như trái xoài biến chất chua thành ngọt
Sau cấm giận, cắt chia, sau lửa đạn
Những vườn cây còn lại với người
Những trái vàng hy vọng thắm trên tay
Cả đất nước mênh mông mùa quả chín
Một vườn xoài lung linh nắng sớm
Một vườn xoài biếc dưới mây bay...

Mùa xuân lên núi

Sáng lạnh đợi phà qua sông Lô
Chiều gặp mùa xuân ở Thác Bà
Chợ Tết người xuôi tàu Vũ Ёn
Hơi khói mờ sương thung lũng xa.

Rừng cũ chiến khu bao mến yêu
Rừng mới cây uơm đã thẳng đều
Cỏ xòe thêm lá xanh tươi th  
Chim hót về em suốt cả chiều.

Anh lên cao mãi ngang lưng núi
Bát ngát hoàng hôn mưa   t hoa
Vỏ qu   cay dần hương nhựa mới
Quả b  a trên cành ng   ng  c chua.

Dưới núi nhà ai đang v  t bánh
M   b  a cơm vui vẫn thiếu người
Ng  ng về tiền tuyến đường đ  ng l  m
Ngày mẹ cầu mong sắp tới nơi.

L  ch tách ch  i non đ  i v   lên
G  i xuân thổi hết nh  ng ưu phiền

Anh nhìn vô tận rừng xa thẳm
Nghĩ về đất nước nghĩ về em.

Đêm tím nhòe đi hoa mạn rơi
Cỏ mềm rạo rực gót chân nai
Lòng anh hồi hộp như con suối
Thao thức mùa xuân giữa đất trời.

2/1969

Phố ta

Phố của ta
Những cây táo nở hoa
Mùa thu đầy
Thân cây đang tróc vỏ
Con đường lát đá
Nghiêng nghiêng trong sương chiều.

Năm nay cà chua chín sớm
Trên quầy hàng đỏ hồng
Chị thợ may đi lấy chồng
Chị thợ may góa bụa
Năm nay thôi mặc đồ đen.

Bác đưa thư, có thư ai đấy?
Bác đưa thư kéo chuông
Tigôn hoa nhỏ
Rụng đầy trước hiên.

Riêng bác thợ mộc già buồn bã
Thở khói thuốc lên trời
Anh thợ điện trên mái nhà mắc dây
Bà giáo về hưu ngồi dịch sách

Dạy cậu con tiếng Pháp
Suốt ngày chào: bông-giua.

Phố của ta
Phố nghèo của ta
Những giọt nước sa
Trên cành thánh thót
Lũ trẻ lên gác thượng
Thổi bay cao bao bong bóng xà phòng.

Em chờ anh trước cổng
Con chim sẻ của anh
Con chim sẻ tóc xù
Con chim sẻ của phố ta
Đừng buồn nữa nhé
Bác thợ mộc nói sai rồi
Nếu cuộc đời này toàn chuyện xấu xa
Tại sao cây táo lại nở hoa
Sao rãnh nước trong veo đến thế?
Con chim sẻ tóc xù ơi
Bác thợ mộc nói sai rồi.

Gửi...

Chúng ta gặp nhau quá muộn trong đời
Chúng ta cách nhau như buổi sáng cách buổi chiều
Chẳng dám mong một lần gặp gỡ

Giữa chúng ta cả một ngày cực khổ
Có nắng gắt buổi chiều, có bụi nóng ban trưa
Có bao nhiêu mệt mỏi và xa lạ
Tôi biết trái tim không có tội gì đâu
Nhưng thuyền có bến rồi không dại dột đi tìm sông nữa
Còn lạ gì khe khát của người qua
Dấu chân nắn dấu lỗ rồi đành cứ sống
Cũng chẳng nơi nào khác được thế đâu

Câu chuyện này rồi sẽ dễ quên thôi
Chúng ta gặp nhau quá muộn trong đời
Tôi chỉ là cây trong nỗi buồn bão gió

Tự hiểu nhé với nụ cười buồn bã
Chúc yên lòng và sẽ gặp niềm vui
Cũng là lời từ biệt của tôi.

Gửi một người bạn gái

Ta lớn lên cửa sổ thay màu
Nghe tiếng chim không thấy mùa nắng nữa
Con thuyền giấy nát nhàu sau trận gió
Thành phố nghèo hơn và cũng buồn hơn.

Mưa không mơ hồ mà tàn nhẫn từng cơn
Quyển sách cũ bài thơ nhòe nét chữ
Em đã tin trời xanh ngoài cửa sổ
Trời đen sầm cửa sập nát vai em.

Tưởng hoa hồng là hương của đêm
Hoa đã rụng và em không khóc được
Những câu hỏi ban đầu đơn giản nhất
Ngỡ giải đáp rồi nay vẫn xé lòng em.

Trang sách tình yêu có ngôi sao lên
Không giống với cuộc đời thô bạo
Vì ta lầm đường hay vì trời nổi bão
Thương bạn bè ngỡ ngác ngóng tin nhau.

Ngày xưa anh có hẹn hò đâu
Thư em viết anh chẳng hề đáp lại

Em nông nổi như một dòng suối chảy
Tin bình minh nhưng chỉ gặp sương chiều.

Giữa chiến tranh hiểu đời thực hơn nhiều
Rách tan cả những làn sương đẹp phủ
Chỉ còn lại nỗi buồn tro núi đá
Điều em tin là nhảm nhí mà thôi.

Nơi xa xôi lây lội mưa dài
Ngôi trường nhỏ một ngọn đèn khuya khoắt
Em có nghĩ về ngôi sao đã mất
Khi mùa hè vẫn trời thắm như xưa.

Đường về em lặn đạn chuyển tàu trưa
Ga vắng vẻ chỉ có mùi đá khét
Chiếc cốc rơi, mọi điều tan vỡ hết
Em có còn mong ước nữa không em?

Anh đã mất chi anh đã được gì

Phải chăng anh đã mất giấc mơ
Mất tiếng ve và những mùa dưa chín
Anh đã mất cả mây qua lòng giếng
Cả tiếng gà hẻm núi cả cơn mưa?

Mất những tiếng rung mơ hồ mà biết gọi người đi
Mất niềm tin vào chiếc thuyền buồm trắng
Mất đom đóm đêm sâu mất nụ cười phổ vẳng
Mất bài thơ trao tay nhỏ em cầm.

Giờ lạnh tanh anh không còn xao động nữa
Không nổi buồn không cay đắng không niềm vui
Khổ đau hôm nay không như khổ cũ
Nỗi lo âu cũng khác hẳn xưa rồi.

Anh đã cho nhiều, anh đã phải lãng quên
Người ta chê anh nhiều lưu luyến quá
Anh gắng gượng nghe theo anh vút bỏ
Bao kỳ diệu chân thực thuộc về anh.

Mất hạnh phúc rồi ư, nhưng anh cần chi hạnh phúc
Hai tiếng xa vời hiểu rõ nghĩa từ lâu

Ừ thì ngần ngại anh đành nhận thế
Giọt lệ trong không tủi hổ gì đâu.

Anh chẳng mang cho đời những tiếc vui ảo ảnh
Nỗi buồn chân thành đời chẳng nhận hay sao?

Cái bay thợ nề sinh ra để dựng xây
Anh sinh giữa ngày lo âu bề bộn
Bàn tay phải trống, đôi vai phải gánh
Anh có ngại chi anh đã hiểu rồi
Anh vẫn còn nguyên cái tính chất của đời.

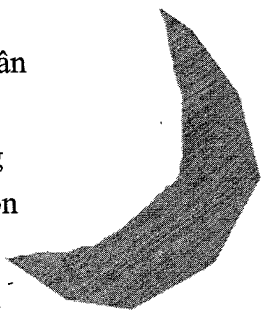
Anh đã được vầng trán cao, được cái nhìn trí tuệ
Được rèn đi như luống đất được cày
Anh đã khổ đau, khổ đau dài hơn số tuổi
Vẫn trong lành khi em đến cầm tay.

Dẫu chẳng lấy về tất cả cho anh
Em vẫn như sông rộng tốt lành
Em mà ngọn gió chiều nức nở
Em mà ngày xưa run rẩy cả lòng anh
Em đã tới giữa mưa dầm nắng lửa
Dẫu anh mất nhà ga êm đẹp đó
Vẫn còn con tàu chuyển bánh đi xa
Anh đã mất ngôi sao trên mái nhà
Anh vẫn còn ngôi sao ngoài cửa sổ
Và nếu mất em rồi anh vẫn còn đôi mắt của em.

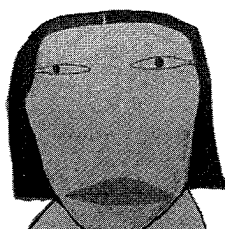
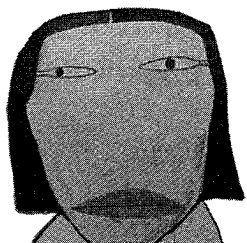
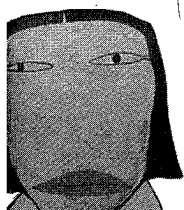
Bài thơ khó hiểu về em

Anh vọng về em một sắc trời xanh
Ở nơi xa em có nhớ gió ân tình
Có phải mơ không mà anh thấy em trong tà áo
Một hương môi mận chín một lời thanh
Ru giấc mơ buồn khóe biếc long lanh
Tự nơi xa hương quen ấm ngày lòng anh nhạt
Em như gần như xa lẫn khuất
Anh bỗng thành chim nhận vọng trời xanh
Anh nhớ em trong nỗi lá nhớ cành
Nhớ nỗi nhớ của vườn xưa tội quá
Dấu mưa mùa đông dấu đông mùa hạ
Dấu ngày mai chẳng biết sẽ ra sao
Anh cố quên nhưng chiều gió cứ vào
Trong giấc ngủ trong ánh trăng hương đất
Đều gọi em hình dáng xôn xao
Tàn ác ư? đăm đuối? hay buồn đau
Hay tuyệt vọng hay chính là tuổi trẻ?
Không biết nữa, anh là chàng thi sĩ
Hay kẻ bộ hành sa mạc khát sương mê
Ngất trên cành anh khóc một hoa lê
Một trời tối sập xuống làn mi và trắng mọc
Bỗng sáng lên cơn mưa rồi phút chốc

Em lại về với anh như mùa xuân
Như ngày trong thành phố đẹp yêu thân
Anh đã gặp em, em là tia nắng
Thoảng qua, rồi buổi chia ly cay đắng
Lung linh hoa hồng nở giữa hoàng hôn
Gai nhọn đâm máu ứa cả tâm hồn
Tự đó dịu dàng mà chói chang em tới
Lúc hiện lúc đi ngẩn ngơ, chấp chới
Để anh thành nai lạc khát suối lành
Để anh thành nhận lẻ vọng trời xanh.

(26/2/1966)

Chia tay

Cho anh hái một nhành mi xanh biếc
Trong giây phút hai ta tiễn biệt

Nắng rụng vào khóe mắt thoáng bóng mây
Tơ buông tơ hay gió se qua tay

Theo khắp chốn đường anh xa tấp
Một nhành mi thôi làm sao mà gặp

Ở chân trời đang gọi không phân vân
Cây đâm chồi khúc nhạc mùa xuân

Bàn tay vẫy trong nắng nhòa xin chớ tiếc
Đời rất rộng không lo lẻ chiếc

Thôi đưa nhau đừng nhìn theo anh
Nước mắt đừng ướt buổi chiều xanh

Nỗi buồn ấy ai nào biết được
Đối với anh chỉ con đường phía trước

Buồn không cùng nhưng mà phải đi thôi
Cánh chim bay và tàu đã nổi còi...

Chưa bao giờ

Sa-Đéc
Friday, August 5, 2016

Buổi chiều nào như buổi chiều nay
Biết nói gì cho đủ với nhau đây?
Nắng rung rinh khắp ngã đường Hà Nội
Còi báo yên vừa nổi
Chuông tàu đã leng keng
Mắt ai soi vào cũng sâu thẳm niềm tin.
Đây chị công an viên
Mang ngôi sao chính quyền trên mũ
Đứng canh ngã tư suốt giờ sủng nỏ...
Đây quầy hợp tác bán rau non
Những ngày mưa nắng đạn bom
Chưa lúc nào rau lên giá
Riêng điều ấy đơn sơ trên phố nhỏ
Cũng đáng cho ta cảm sủng em à.
Mà chiều rồi ngoại ô xanh đàng xa
Nhấp nháy lửa hàn vui phố cũ
Một con tàu chạy về ga Hàng Cỏ
Khung cửa nào cũng có mặt người thương
Trên mảnh bom nhắc nhối cảm lòng tường
Chiêm chớp mái hồng tổ chim mới nở
Đường rộng xe đi cuộn gió
Nào ta lên Chèm trông điện sáng quê em

Hay xuống thăm đồng cá bạc Yên Duyên?
Phản lực mình đang lao qua trời rộng
Ôi những ngày đêm nổi còi báo động
Vàng trán mẹ hiền
Không một phút bình yên
Ô cửa phòng ta mở thành ụ súng
Đường phố của ta dần thành thể trận
Chất chiu từng dòng điện hạt ngô
Nhưng chiều nay, chiều nay hoa ngoại ô
Cứ ủa vào phố phường như ánh nắng
Bàn tay em sáng bừng bông huệ trắng
Ôi bàn tay cầm súng
Bàn tay thơm phù sa...
Giờ đang chiều tháng tư
Trong vườn chùm nhót đỏ
Dãy bàng lên búp nhỏ
Xanh như là thương nhau
Công sự tươi màu rau
Súng ở tay em, vững lòng biết mấy!

Em ơi, em là Hà Nội
Anh chưa bao giờ yêu Hà Nội như hôm nay.

Hà Nội, 4/1967

II

Viết cho em từ cửa biển

Minh họa của Nguyễn Thị Hiền.

Viết cho em từ cửa biển

I

Con sông như anh thợ tàu mười bảy tuổi
Quả cảm và du đãng
Nhem nhuốc và mơ mộng
Những sà lan sơn nham nhở
Những cánh buồm rách vá
Sắt bện bè hòm gỗ chất cao
Mùi hắc ín mùi dầu
Mùi gió mặn nồng tanh vị cá
Hoa héo và lá tươi
Mất quen và mất lạ
Thành phố là một con tàu đang đóng dỡ
Đêm đêm hồi hộp đợi ra khơi
Ngực mỗi người một cánh chim bay
Vui đấy rồi lại buồn ngay đấy
Tất cả ở đây đều chưa định
Cuộc đời như sắp sửa đi xa
Tươi trẻ đến phát lo
Ồn ào mà sâu hút
Hải cảng trần trụi như bắp thịt
Ròng ròng mồ hôi

Mọi phía phơi ra dưới mặt trời
Cao thượng xấu xa đều không giấu được
Con người ở đây vô cùng cơ cực
Nên ước mơ nào cũng rộng cũng bay xa.

Sao em chẳng cùng anh ra cửa biển
Mùa thu cao mây trắng xóa mênh mông
Những con tàu mười phương
Những thủy thủ Cu Ba da đỏ hồng như lửa
Thủy thủ Hy Lạp vàng trán đẹp u buồn
Người Ý phóng túng và có duyên
Người Nga cởi mở và hay hát
Nnhư vạc bằng đá là người Đức
Nnhư đồ bằng rượu nho và hoa lài là người Pháp
Thủy thủ Trung Hoa tất cả giống hệt nhau
Khi biển chiều chấp chới hải âu
Các anh kể về quê xa tuyết trắng.

II

Trăng đã lên đêm đã lả về sâu
Anh đi bên dòng Tam Bạc
Thủy triều lên thao thức
Con sông giống cuộc đời anh
Anh là cậu bé nhặt than
Là ông già buông câu im lặng
Là quả dưa tròn trên khoang nắng
Là lá sù vàng trôi ở cửa sông
Những manh buồm như ngực anh gió táp
Những con tàu như hồn anh cuồng loạn

Chẳng bao giờ chịu ở với bờ yên
Ánh lân tinh lấp lánh vỏ thuyền
Gọi anh đi trên bãi hà nhạn sắc
Làm sao ở được cùng em?
Gió mát cùng gió nóng lộng hai bên
Mưa ở đây như roi nắng ở đây như lửa
Em là bờ cau xanh
Là quả vườn nhà là chim tu hú
Em yêu chốn này không
Em như sông êm ả một dòng
Có yêu đông trời chớp bể
Có hiểu lòng anh như đứa trẻ
Trong sạch và khát khao?

Giờ đây em ở đâu
Ánh lửa hắt lên xanh xám thân cầu
Khói bay ngoài cửa biển
Khói bay trên mọi ngôi nhà
Nhấp nhánh đèn xa
Những chiếc đình han gỏi
Vỏ bào xao xác bờ sông
Lá rụng sắp vào đông
Buồn lắm
Anh ngồi trên đống bao hàng
Giữa những người thợ cười nói rì rầm
Những thủy thủ nồng hơi rượu chát
Tiếng than vãn, tiếng nỉ non, tiếng đùa, tiếng khóc
Và khói bay, khói bay
Chỉ mù mịt khói bay

Như ngôi sao trên cột buồm trơ trọi
Anh nhìn vào bóng tối
Con tàu đêm nay đi về đâu
Nhớ đôi môi xót đau
Nhớ bàn tay nắm đuôi
Có ai nói cho lòng ta hiểu nỗi
Về cuộc đời ghê gớm ta yêu.

III

Sương ướt đầm hai vai
Bình minh vàng nhợt nhạt
Cánh chim trắng muốt
Là cô gái của ngàn khơi
Bay từ bãi sù
Tới cửa bể của niềm vui
Nhìn xoáy ngằm tối đen ghê sợ

Anh không còn hoảng sợ
Anh yêu em
Với tấm lòng thủy thủ
Một tình yêu lớn quá
Làm sao nói được nên lời
Em ơi ngày mai xa cách
Hãy nghĩ về anh như những ngày đã chết
Hay nghĩ đến biển khơi
Theo phong tục những người đi biển
Ai chết ngoài khơi
Đồng đội xếp hàng hai
Chuyền tay lao xuống biển

Biển độ lượng như tâm hồn mẹ
Hái cho bông hoa biển màu xanh
Bầy sứa mắt trong
Con san hô sắc tím
Cầu vòng mọc từ đáy biển
Từ xót xa từ bóng tối
Tràn ngập vàng trán em đôi môi em
Anh không thể nào trốn chạy
Anh ôm trong vòng tay khao khát
Những dòng nước mắt
Cũng chói chang cửa bể chân trời.

IV

Em đến rồi em đi, như tiếng hát xa vời
Anh ở lại đây
Anh chẳng về con đường êm mát
Anh từ chối những con đường êm mát
Những lời yêu dịu dàng quả ngọt
Tha lỗi cho anh, anh ở lại đây
Với cánh buồm rách vá
Với những sà lan nham nhở
Với người thợ tàu lam lũ
Anh yêu mùi dầu mùi nắng tươi
Những tiếng rên những lời than thở
Những bình minh tím than những hoàng hôn vàng úa
Những bắp thịt căng cay cực đêm ngày
Anh gắn với từng cơn nước rạt nước rơi
Với bụi với chim với trời xanh với ngôi nhà lụp xụp
Như người dân chài mở to đôi mắt

Anh vẫn đi trên vỏ hà nhon sắc
Dầu máu ứa bàn chân
Tháng Giêng nở rộ hoa tầm xuân
Cửa biển sẽ nắm tay anh
Như nắm một bàn tay có ích
Cuộc đời sẽ đi qua những ngày đông xám ngắt
Sẽ trở lại con sóng già đầu bạc
Sẽ quây quần mọi gió đại đảo hoang
Sẽ có ước mơ và những quả dưa vàng.

10/ 1970

Lại sắp hết năm rồi

Buổi sáng chúng ta gặp nhau
Lá cuối mùa đông
Như những bàn tay rụng xuống.

Chúng ta bảo nhau tin chiến sự
Những vùng đất thân yêu trong đạn dũ
Hạm đội Mỹ đậu sát đất liền
Những tên nghị viên đòi đổ bộ.

Những đứa trẻ con vô tư
Những đứa trẻ con mười bảy tuổi
Hôm nay tòng quân.

Lại sắp hết một năm
Đất nước chưa xong giặc
Bao nhiêu người chết
Tiếng súng đóng đinh lên ngực cuộc đời
Trên nền cũ tay ta phá nát
Chưa xây xong được gì
Những ước mơ tuổi mười tám của ta
Tất cả còn đang dang dở
Nụ cười trên môi thật khó

Trồng cây lúa thật cay cực.

Sắp hết năm đêm nằm thường muốn khóc.
Người qua đường với ta như ruột thịt
Chưa ai trọn một ngày vui.

Buổi sáng chúng ta gặp nhau
Bao nhiêu dự định phải làm
Buổi sáng xua tan mộng đẹp của đêm
Buổi sáng đuổi đi chỗ khuất của lòng.

Năm mới sắp sang
Hoa cải tươi vàng
Độ này thức ăn rẻ hơn trước
Mọi người nói thật hơn.

Những mầm cây lớn âm thầm trong tối
Sẽ làm cho mặt đất ngập màu xanh.

Cần phải yêu thương hy vọng đấu tranh
Để giải thích và đổi thay cuộc sống.

12/1970

Không đề (II)

Anh lên xứ Đoài xưa
Ba Vì mây trắng
Nhớ mặt em gầy sau lá mưa
Lênh đênh bên nước Trung Hà
Những chị buồn chề
Ngủ hè phố cũ
Con bò gầy đói cỏ
Đi trên đồng mê man
Những pho tượng gỗ chùa Phùng
Thiêm thiếp dưới tầng lá mục
Còm cõi bà già chợ huyện
Khóc thời con gái thuốc Lào say
Ông tiến sĩ giấy ngồi chấp tay
Ham rượu nên vua bỏ
Hia rách áo hồng ủ rũ
Em mua về cho anh
Khuôn tượng dân gian
Anh treo trên tường
Nhìn mà thương em

Đốt một tuần nhang
Lau bức sơn dầu lấm bụi
Cô Kiều đàn nguyệt tặng chàng Kim
Người họa sĩ nay giả điên
Mắt buồn ngơ ngác
Mặc áo mưa đi lang thang
Giấy vụn lông chim dính đầy tóc bạc
Tranh đẹp chẳng ai mua
Gác xếp gió lùa
Họa sĩ già nằm dưới pho tượng cổ
Nghe trong đầu sóng vỗ
Tiếng trẻ con thì thảo
Bàng hoàng thức dậy
Ôm phích nước hát nghêu ngao
“Người đẹp trong tranh chẳng có đâu
Mong gì kỳ ngộ...”
Em đừng thương anh nữa
Anh đi lủi thủi trên đường
Đánh mất lòng tin
Tìm về bếp lửa
Xem trẻ mục đồng
Múa trong tượng gỗ
Những đôi vợ chồng
Cởi áo cho nhau.

Bài thơ không đề
Chép trên giấy bản
Em cần gì giếng lạnh

Tâm hồn anh cô quạnh dưới lòng sâu
Ngẩng lên biên biệt mây cao
Cuộc đời thăm thẳm
Tình anh như cỏ lau
Tìm nhau trên đất vắng
Nơi ấy em về mưa sẽ tạnh
Hoa cúc nở vàng trên cánh tay.

11/1972

Hoa tâm xuân

Tặng H. bé

Con đường này xưa có tâm xuân nở
Dòng sông cũ cánh buồm giăng trắng xóa
Nay cạn khô trong cỏ dại u buồn
Những đèn đài thuở trước đã tan hoang
Những chùa cổ chiều mưa rêu ướt lạnh
Chìm trong đất những chùm hương dĩ vãng
Tâm xuân ơi hoa chết đã lâu rồi
Nay ta về lặng lẽ tháng giêng hai
Em nhắc chuyện những bông tâm xuân cũ
Giọng em sáng như một chùm nắng nhỏ
Ấm chiều sương run lạnh của chùa hoang
Tro phủ lòng anh những triu mến đã tàn
Em chẳng biết em vô tư khêu dậy
Và gió thổi quanh em, tóc rối.
Những bông hoa đã mất vụt bay về
Như giọt sương run rẩy cạnh đường đi
Như hoa vẫn còn hồng trên mặt đất
Hoa tìm mùa xuân suốt đời chẳng gặp

Anh suốt đời chẳng gặp sắc tâm xuân
Em hồn nhiên em chẳng biết anh buồn
Em cứ kể về loài hoa bé nhỏ
Những chùm hoa nở bùng trong gió
Những chùm hoa ngày cũ chết lâu rồi.

Mùng 3 Tết Nhâm Tý

Quán cà phê ngoại ô

Quán cà phê ngoại ô
Căn nhà gỗ bộ ghế bàn thấp nhỏ
Mảnh vườn tối với những pho tượng cổ
Bức sơn dầu đã cũ
Nắng chiều phổ vãng ven sông
Ông chủ quán gầy bạc phếch chiếc quần nhung
Cô con gái mắt đen dài ngơ ngác
Cái máy hát ở góc phòng khê hát
Phơ-răng-xoa Hác-đy
Cô danh ca người Pháp giọng trầm khàn
Cháy trên lò tí tách ngọn lửa xanh
Khi mưa đổ bắt thần ngoài cửa sổ
Mười bảy tuổi chúng ta thường tới đó
Nói rất nhiều về những cửa biển xa
Cái tuổi trẻ ồn ào mà cay cực của ta
Trước ngưỡng cửa cuộc đời mệnh mông khu rừng tối
Vừa quyến rũ vừa phập phồng lo ngại
Như anh điên trước quán tóc bù xù
Cứ mỉm cười bí hiểm đối nhìn ta.

Nay một mình trở lại ngoại ô mưa
Lục xục quán cà phê ngày cũ

Chiến tranh mãi, bạn đã nằm dưới mộ
Em nơi nào trong títt tấp chia xa
Ông chủ quán đã già
Mặt vàng vọt và tay xương run rẩy
Cô con gái vẫn ngồi trong bóng tối
Đã có chồng và tay đã xấu nhiều đi
Chiếc máy hát rè rè
Bài hát cũ nghẹn không thành tiếng được
Cô danh ca nghe nói giờ đã chết
Và bức tranh màu nắng đã phai son
Anh đã đi vắng đặc những ngã đường
Những rừng tối mịt mù muỗi độc
Cuộc chiến tranh tàn ác
Xô tháng ngày vỡ nát nổi nhau trôi
Điều anh tin không có ở trên đời
Điều anh có không giúp gì ai được
Gương mặt em chỉ còn là kỷ niệm
Mối tình xưa anh cũng đã quên rồi.

Quán cà phê chạng vạng khói bay
Mùi khói cũ cay xè con mắt
Ngồi quanh bàn giờ bao người lạ khác
Cãi ồn ào những chuyện làm ăn
Chỉ anh điên vẫn đứng sống ngoài đường
Thân tiêu tụy ôm mặt cười lặng lẽ.

4/1972

Lá thu

Sa-Đéc

Friday, August 5, 2016

Quán cà phê dưới gầm cầu xe lửa
Hạt mưa đen rơi trên ô kính vỡ
Ngón tay dài trong bóng tối run run
Lá đầu thu xao xác bên đường
Trời chuyển gió sắp quay cuồng bão lớn
Điều tôi nói phải chăng là quá muộn
Em u buồn em có nhận hay không
Em gầy như huệ trắng xanh
Ngọn lửa nhỏ giữa hai vực thẳm
Em tê dại em âm thầm kiêu hãnh
Em cô đơn như biển lạ lòng ơi
Đi tìm nhau suốt đời
Sao bây giờ mới gặp
Khi mặt đất mênh mông đầy biến loạn
Khi bước chân lằm lạc
Khi con người giết nhau
Những lá thư không biết gửi về đâu
Những hải cảng không có tàu cập bến
Quen thất vọng tôi hồ nghi mọi chuyện
Tìm trong mắt em náo động những chân trời

Ngõ phố dài hôm ấy mưa rơi
Đá xa vắng trên mặt đường ướt lạnh
Tóc em rối và áo em đỏ thắm
Những bức tranh nổi gió ở trên tường
Hoa cúc vàng - nỗi nhớ của hoàng hôn
Những dãy phố những con thuyền phiêu bạt
Những người con gái con trai im lặng
Mắt mở to trong nắng thắm mong chờ
Thế giới xanh xao những sự thực gầy gò
Em đã đập vỡ ra từng mảnh
Giấu sôi sục trong những đường nét lạnh
Em đi tìm thế giới của riêng em
Tình yêu và nỗi khổ của riêng em
Niềm tin lớn giữa cuộc đời vô lý
Nghĩ về em bao buổi chiều lặng lẽ
Tìm trong em bao khát vọng không ngờ
Môi tôi run những lời nói đại khờ
Em ẩn hiện sao còn xa lạ thế
Tôi ảo tưởng quá nhiều ư? Có lẽ
Em cần gì gió lốc của đời tôi.

Mai em đi mùa hạ cũng qua rồi
Tôi ở lại một mình trên phố vắng
Hoa cúc rói chiều xuân nào tôi đến
Chẳng gặp em - chỉ màu hoa vàng rực
Đêm nay về đốt lửa giữa hồn tôi
Đêm phòng không tiếng nổ vỡ khắp trời
Thời đau khổ chung quanh đều đổ nát
Nỗi cô độc đen ngòm như miệng vực
Tôi muốn đi tới đích cùng em

Tôi phải đi tới đích cùng em
Lòng tôi như buổi sớm vẫn nguyên lành
Em nhận lấy, em đừng e ngại mãi
Tôi tan nát tôi kinh hoàng sợ hãi
Em cô đơn rõ đại của tôi ơi.

9/1972

Không đề (III)

Rồi chúng ta sẽ trở thành những ông già và những bà già
Trong một thế giới trẻ trung luôn đổi khác
ta lạc lõng giữa một ngày xuân đẹp
lung sẫm còng, tai nghễnh ngãng, trán nhăn
mắt sẽ mờ và miệng chẳng còn răng
ta ngồi cạnh nhau trên chiếc ghế ven đường
bên những lùm cây nở hoa thơm ngát
những người trẻ đi qua ta không hề quen biết
họ cười nói râm ran trong ánh nắng tung bùng
lễ phép chào ta nhưng trong bụng xót thương
“ai nói chuyện với người già lâu được”
tuổi trẻ tự tin, cứng rắn và quả quyết
với máy móc khổng lồ với nhà hộp nguy nga
sẽ coi tình yêu là trò suốt mướt cổ xưa
họ lạ lùng thấy ta cam chịu đựng
những đau khổ ta mang, họ không còn hiểu được
đọc sách chúng ta, họ phải ngủ gật giữa chừng
con trẻ nhìn ta trong tập ảnh gia đình
cười khúc khích thấy áo quần ngộ nghĩnh
họ chế giễu những gì ta tin tưởng
chúng ta trở thành những đồ vật chẳng ai dùng
như chiếc khay đánh rơi, như cái tẩy vệt mòn

như cái găng cổ xưa như vết nứt trên tường
chìm lấp dưới um tùm cây lá
như lúa gặt, chỉ còn cuống rạ
nằm im lìm dưới những đám mây bay
tan vào trong quên lãng ngàn đời
như con vờ, như que diêm vụt tắt
như viên sỏi dưới hè, như giọt nắng
trong bài ca bất tận của đời.

1975

Lý thương nhau

Con cá rô nằm vững chân trâu
Đồng mưa nước trắng
Bàn tay em mát lạnh
Bây giờ đâu?

Ngón tay xanh xao
Nắng chiều kẽ lá
Ngón tay gầy nhảnh mạ
Anh không còn nắm nữa
Bây giờ đâu?

Lý thương nhau
Câu hát chiều đông trước
Gà con cỏ ướt
Chân vàng run run.

Đã trót thương em
Làm sao xa được
Thôi em đừng khóc
Đường dài nắng chang.

Muốn bỏ đi tất cả

Mặc trống đánh ngũ liên
Mặc quan sai xuống thuyền
Vút bao vàng bẻ giáo
Anh ở lại cùng em.

Nếu đường đừng xa thế
Nếu em chẳng mạ xanh lá bé
Nếu anh không giếng thăm rơi gàu.

Ích chi đâu
Đành ngoảnh mặt cúi đầu
Thôi đừng thương mến nữa
Thôi tiếng hát chó nghen ngào trong gió
Lý thương nhau...

Khúc hát

Mưa ướt lá đài bi
Trúc xinh cơn gió dập
Chị hai đứng một mình
Qua lối tôi ngẩn ngơ.

Làng tôi cách bãi xa
Châu chấu nằm trên cỏ
Tôi có gian nhà nhỏ
Nở vàng hoa mướp leo.

Tôi mê cô đào chèo
Tôi bỏ cả làm ăn
Khoác bị lang thang
Dọc bờ sông trắng xóa.

Chị hai không yêu
Lòng tôi cứ nhớ
Chị hai có dạ nào
Qua lối vẫn làm ngơ.

Tôi bỏ ruộng bỏ nhà
Bỏ làng tìm lên phố
Tôi đứng ngoài cổng chợ
Chẳng thấy chị hai về.

Mưa đổ cành tre
Áo quần tôi rách rưới
Những cô buôn nâu bán vải
Những bà đi chợ cười tôi
Những người lính gác đánh tôi vào mặt
Tôi đợi bạn tình chẳng gặp
Dao đâm muối xát
Tôi trở thành điên dại bạn tình ơi
Tôi lạy bạn đừng cười
Lòng tôi không giăng gió
Nhưng gặp người gió giăng
Tôi bắt ông trăng rằm
Bỏ vào trong áo
Tôi thương con sáo sậu
Chết rũ giữa lòng nan
Các em bé ngoan
Đừng theo tôi vút bùn lên áo
Đừng ném gạch xuống đầu tôi chảy máu
Hãy nghe tôi hát đôi lời
Tình đau tình ôi
Ngực đau, trống vỡ
Điều tôi tin cõi đời này chẳng có
Cô đào chèo xa lạ
Sao tôi còn nhớ mong
Bẻ gãy làm đôi

Tôi gầy tịch tình tang
Trăng lặn, canh tàn
Giọng tôi khản đặc
Tôi ngồi ôm mặt khóc
Chị hai nào có nghe.

Ngày rét 1972

Giấc mộng đêm

Thành phố khép ngàn ô mắt cửa
Tôi một mình thức với canh khuya
Những chân xưa chờ lúc vắng trở về
Lần từng bước trên mái nhà khe khẽ
Trong lá động ai nói gì thủ thi
Ai than van rên rỉ dưới chân giường
Những cái đỉnh như mắt lạnh mở trừng
Những chiếc ghế bồng chấp chờn chuyển động
Ai đổ mực đen sì trang giấy trắng
Ai viết lên tường những dòng chữ vẹo xiêu
Bàn tay nào trong bóng tối nhăn nheo
Đập lên cửa từng hồi vang động
Vụt ngoảnh lại, gian phòng bỗng chật
Những bóng gầy lặng im
Người ngồi trên cửa sổ chênh vênh
Người đứng sững khoanh tay buồn bã
Những mặt tái nhìn tôi giận dữ
Những nụ cười giàn giụa miệng run run
Phút bàng hoàng chưa kịp biết lạ quen
Tôi lập cập xòe diêm châm ngọn nến
Khói nghi ngút quanh hình người ẩn hiện
Ai men tường lão đảo diu nhau

Ai lững thững đến sau

Trong sương khuất những buổi chiều dĩ vãng

Những bà thím suốt đời không ngừng mặt

Ông tôi rượu say gác tôi khóc cười

Ngâm rên rĩ những vần thơ phần chí

Đêm giao thừa mù mịt mưa bay

Mặt giấy mờ voi ngựa ngả nghiêng quay

Xác pháo nát đèn lồng cao đỏ thắm

Tôi thấy lại tích tuồng xưa mê mẩn

Những ông tướng mất thành chết chém

Bầy hồ ly hóa gái đẹp trên người

Đàn đáy dài trăm mặc xa xôi

Sênh phách gõ trên chiếu hoa thanh khiết

Những ả đào múa hát

“Bến Tầm Dương đưa khách...”

“Bến Tầm Dương...” giọng đàn run nước lạnh

Những ả đào múa hát giữa sông khuya

Gánh xiếc rong kèn trống âm ỉ

Dao kiếm sắc huơ lên trong nắng

Con gấu đói đi hai chân lộn ngược

Anh hề buồn thổi sáo mắt rung rung

Cô giáo cười, áo dài trắng bay tung

Hoa phượng đỏ lòa xòa trước ngực

Em che mặt, ngón tay đầy vết mực

Em suốt đời cách biệt với lòng tôi

Kẹp tóc rơi trên bậc cửa xa vời

Em nay đã con bông con dất

Em vai gầy ngực lép mắt quầng thâm

Quên từ lâu trắng đại mộc trên rừng

Em thiếu phụ bơ phờ cầu gắt

Lão bán chim lưng gù râu bạc thếch
Anh kẹo bông rách rưới ngổ nghê cười
Những nếp nhăn như dao chém mặt người
Muôn nỗi khổ trên đời
Chìa móng tay nhọn hoắt
Những mặt người thoáng gặp
Trên mặt đường một chuyến đò ngang
Mẹ già Vĩnh Linh chị gái Quảng Bình
Dưới hầm chặt nhường tôi ca nước mát
Giờ đi lại quanh mình tôi nóng rực
Những đồng đội ngày xưa
Ở Trung đoàn 91
Súng đạn va lách cách
Mũ giầy thùng nát
Áo quần khói lem
Thủy, Hùng, De, phải các cậu đó chẳng?
Mình đã chôn Thủy lại giữa rừng
Tắm chân cũ đắp thay vải liệm
Ngực đầm máu còn nguyên vết đạn
Mưa ướt đầm trên gương mặt xanh xao
Hùng chết giữa trời cao
Trong chiếc Mig bị quân thù bắn cháy
Dù không mở, bọn mình tìm chẳng thấy
Xương thịt Hùng lẫn với đất nâu
De trúng bom khi vượt sóng chữa cầu
Tin đến chậm cuối năm mình mới biết
Các cậu về đầm đầm mắt nhìn nhau
Các cậu về..., đau đớn, khát khao
Tóc như cỏ cháy khô còn dựng ngược
Bỗng sùng sững một ông già cao dong

Áo the xanh bạc phếch
Ổng tay dài phát phơ
Gương mặt đa tình, khóe miệng xót xa
Vai gầy, trán rộng
Có phải Nguyễn Du
Mắt buồn thăm thẳm
Nhìn tôi nói những lời nghiêm khắc:
“Anh chớ ngại con đường gian khổ nhất
Đau nỗi đau của mỗi trái tim người
Để thơ anh mang lửa đến cho đời
Trên chữ ‘tài’, chữ ‘tâm’ kia phải ‘lớn’
Tôi bỗng nghe mọi thành trì đổ sụp
Dưới vầng trăng vàng vạc của lòng yêu
Rẽ sông sâu đứng dậy những cô Kiều
Đoàn thủy thủ dập dề lên tiếng hát
Những đảo đá những bầy sứa trắng
Như cái chao đèn quay tít trên cao
Quả chuông nào đang đánh ở nơi đâu
Nền tắt lịm, chỉ ào ào sóng vỗ
Những cánh đồng tôi đã đi qua
Hiện về trắng xóa
Những cô gái tôi yêu
Nói cười nghiêng ngả
Những quần áo tôi mặc từ tuổi nhỏ
Những chăn chiếu tôi đã từng đắp ngủ
Bay giữa trời rách vá
Đêm nay về chụp xuống hồn tôi
Những cây đàn tan vỡ ở trên tay
Rừng sâu thăm ngã nhào theo trí nhớ
Đáy vô thức rong rêu nằm ủ rũ

Những con sâu con đĩa xanh lè
Những đục vọng, đam mê
Những bầy doi vàng vọt bay đi
Đàn ngựa chạy, mình như than đỏ rực
Hồn đất nước mỉm cười trong bát ngát.
Phật ngồi nhắm mắt
Sườn tro xương, ngực thở phập phồng
Tay Giê-su máu chảy ròng ròng
Bầy thiên sứ thổi kèn và đánh trống
Muôn người chết đứng lên cùng kẻ sống
Những cánh tay như dấu hỏi chìa ra
Những cánh tay như buồm thẳng vươn xa
Trên biển rộng, đợi một lời giải đáp
Tôi muốn nói, nhưng bốn bề gió lốc
Lửa trộn mưa trong điệu nhảy quay cuồng
Những mặt người như những quả chuông
Sáng lòe chớp giật.

Anh chẳng còn gì nữa...

Anh chẳng còn gì nữa để yêu em
Chẳng còn gì nữa.

Những con chim ngơ nghếch tuổi thơ
Trong chiếc bầy thời gian đã chết
Hàng rào mát với quả chuông sùng tín
Đã tan thành cát bụi dưới lòng sông.

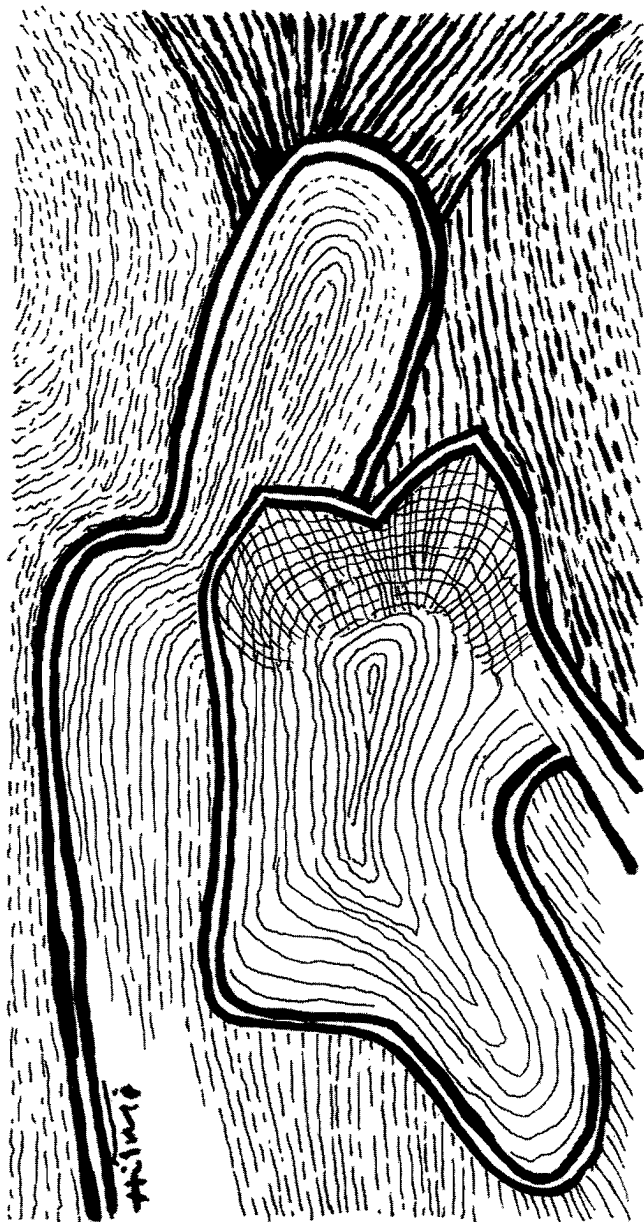
Bây giờ anh trong suốt như không khí
Như gió hoang không hình không giới hạn
Không nhà không chốn nghỉ không tên
Không gương mặt nụ cười để hiện trước em
Chỉ có gió
Em làm sao thấy được
Tay xinh nhỏ mắt nhìn nghiêm khắc
Em có nhận ra không?

Em đi nhanh cho kịp chuyến tàu đông
Và anh đứng âm thầm trong bóng tối.

Di chúc tình yêu

Trên bình nguyên đá và cát bỏng
Nỗi cô quạnh con người dưới nắng
Thịt xương ta là tù ngục của hồn ta
Thân xác hẹp hòi mà ta khao khát bao la
Bầy chim dữ đen ngòm đang chặn lối
Những buồn chán nửa người nửa khói
Những thân cây mệt mỏi
Đang chồm lên như nghiêng nát ta rồi

Lại gần đây gần nữa em ơi
Ta tựa vào nhau không sợ hãi
Anh và em, đôi ngực trần trơ trội
Thách thức tương lai
Thách thức hào sâu thách thức bầu trời
Những cối xay gió và bóng đêm độc ác
Em - vết thương và bàn tay hàn gắn
Là con khát khô cũng là suối mát lành
Anh nâng tình yêu làm chiếc mộc làm thanh gươm
Nhận tất cả và chối từ tất cả
Tìm đến, vượt lên, rồi lại tìm đến nữa
Dòng sông lớn luôn băng đi hồi hải
Là tự do ta tặng cho mình

Minh họa của Nguyễn Thị Hiền.

Lẽ sống và lẽ chết của anh,
Ta đi mãi về nhau tìm mãi bản thân mình
Cuộc chinh phục suốt đời không tới đích
Cuộc chinh phục suốt đời không chiếm lĩnh
Những địa tầng đảo mới những ngôi sao
Thật nhọc nhằn mà cũng sướng vui sao
Ta gửi lại những đỉnh non cao vời nên giá lạnh
Nỗi thất vọng làm gương soi hy vọng
Ta gửi lại tình yêu như ánh sáng hiền hòa
Và chân trời - di chúc của đời ta.

Viết cho một câu chuyện cũ

Những bức tường đã chắn giữa đôi ta
Em thân yêu, ngày xuân buồn bã ấy
Anh âm thầm ra đi.

Chúng mình đã chờ nhau, đã yêu nhau biết mấy
Bao sớm mưa bay bao chiều nắng dậy
Nhưng bức tường đã chắn giữa đôi ta

Bức tường dày trong cuộc sống xót xa
Đã phủ kín bóng đen lên mặt đất
Ta chẳng giữ khi hoàng hôn nắng tắt
Giữa đời anh và gương mặt của em
Một bức tường xa lạ đã dâng lên

Một bức tường tắm tối nhọc nhằn
Đâm tua tủa bao mảnh chai ti tiện
Một bức tường trong suốt
Ta nhìn nhau mà chẳng nói được gì
Một bức tường ở ngay giữa mắt em
Ở trên tay em, ở trên vầng trán
Cùng bức tường của bao kẻ khác
Anh cũng mang bức tường xám hồ nghi

Trong buổi chiều tuyệt vọng ra đi
Sẽ ra sao? Không cách nào cứu vãn
Cố quên lãng, nhưng trời ơi, anh biết
Có em đang đứng khóc ở đầu kia
Có mối tình sau bức tường che
Anh đã gửi bao niềm mong ước đẹp
Anh làm sao anh làm sao sống được
Thời gian qua, nỗi nhớ xé lòng thêm
Nhưng giữa anh và gương mặt của em
Đã sừng sững một bức tường ngăn cách.

1971

Vẫn thơ tình về một người đàn bà không có tên (II)

Nhớ em như nhớ một miền xa
Không bao giờ trở về
Không bao giờ đi tới

Gió thổi qua ngôi nhà tối
Mùa đông cây gầy lá rơi
Mùa đông bao nhiêu người chết
Tiếng súng tiếng loa gầm thét
Đêm dài buồn bã nhớ em
Như một dòng sông nước xiết
Ngọn khói khi cây nến tắt
Đồng lúa sau kỳ bão lụt
Tình yêu giữa ngày nắng cay

Bây giờ đã mùa hạ nóng
cuộc đời quanh quẩn như xưa
Chật chội đến thành u uất
Nhàm chán đến thành tức giận
Em vẫn như một miền xa
Chẳng bao giờ anh đi tới

Vẫn chưa có một ngày vui
Để lòng thanh thoi nhớ lại
Chỉ có những cột đèn mưa
Mái phố xám nâu hiu quạnh
Con đường dài bụi trắng
Nhịp cầu chờ đợi mệnh mong
Em ơi em có buồn không
Thành phố đang thời hỗn loạn
Nghèo túng lọc lừa bội phản
Giết người trộm cắp khắp nơi
Con người nói với con người
Những lời hằn thù sỉ nhục
Chiều nay bốn bề mưa xám
Ra đi, anh vẫn một mình
Cuộc sống anh không chấp nhận
Mà thương đến xót xa lòng
Đâu em miền đất xa xăm
Đâu em khoảng trời thăm thẳm
Qua những phố phường buồn nản
Hãy về đậu xuống vai anh
Hãy về như cánh chim xanh
Ru những lời thơ đẹp nhất

Tia nắng mỏng manh thâm lặng
Quyết không khuất phục bao giờ
Nhớ em như một giấc mơ
Nhu trời xanh ngoài song cửa nhà tù
Nhu trẻ con trong thế giới già nua
Lửa và hạt
Ban mai và nước uống.

Khu nhà vắng trẻ con

Các em đã đi rồi

Khu tập thể đông người sơ tán hết

Sân gác hành lang vắng ngắt

Cầu thang bậc cửa trống không

Đâu rồi những bước chân

Tiếng reo cười lũ trẻ

Như bầy chim sẻ

Âm ỉ khắp nhà

Hay làm ồn luôn bị rầy la

Trên ổ cửa mắt nhìn lay láy

Đêm ấy bom rơi chúng choàng thức dậy

Đưa theo mẹ dắt em đưa ôm chặt tay bà

Đưa ôm làn xách bọc chạy sau xe

Lật đật vừa đi vừa gục đầu ngủ gật

Bây giờ các em đâu?

Khu nhà đầy tiếng gió

Hòn bi xanh đỏ

Còn nằm lẫn ở góc sân

Nét phấn thơ ngây nguệch ngoạc khắp tường

Vòng mặt trời, những con chim vỗ cánh...

Ngoài kia tiếng gầm xe xích
Tiếng còi báo động rền la
Tôi như khu nhà
Bỗng già nua hoang vắng
Nhớ tiếng nói nhớ từng gương mặt
Như mình có lỗi với bấy em
Như tại ngày thường
Mình hay đe hay mắng
Chúng nó giận rủ nhau đi mất
Bốn phía bây giờ tẻ lạnh
Tuởng như trên mặt đất
Bỗng không còn trẻ thơ
Như thế giới này quá độc ác xấu xa
Các em đã bỏ đi hết cả

Nỗi đau nhịp cầu gãy đổ
Nỗi đau nhà tan gạch vỡ
Nhưng da diết nhất nỗi buồn
Mọi khu nhà đều vắng bật trẻ con
Chỉ còn người lớn tỉnh khôn
Chỉ còn tiếng gầm tiếng nổ

Mái nhà ta trẻ không dám ở
Các em ơi, hãy tha thứ cho anh
Những con quay những hòn bi bé nhỏ
Hãy tha thứ, anh xin làm tất cả
Để các em trở về
Để cuộc sống như bức tường tin cậy chở che
Các em vẽ những vòng tròn rực rỡ

1973-1974

Mặt trời trong nước lạnh

Em về một ngày rồi lại ra đi
Những bông hoa tím của mùa hè
Đã nở đầy trên phố
Cánh hoa nhòe trong mưa toại tả
Như những gương mặt ngày xưa không còn ai nhớ nữa

Đêm chiến tranh
Thành phố không đèn
Má em tựa vào tay anh gầy guộc
Tóc em trắng trong cơn mơ thảng thốt
Chúng mình chẳng nhận ra nhau
Đứng giữa hai ta là những người đã chết
Bóng họ che đen sì cả mặt
Những vết thương rách nát
Những nụ cười từ lâu đã tắt
Như tuổi trẻ sớm tàn trong cay cực của ta

Ích gì đâu hoa tím của ngày xưa
Cầu đã sụp con tàu không chạy nữa
Anh ra ga chẳng biết đón ai
Người ta ngủ dưới những manh vải nhựa
Người ta bán những bát mì đã vữa

Những miếng da bò luộc chín
Những nỗi buồn không quần áo chở che
Mưa rơi vào cốc bia
Chẳng có chút mặt trời nào trong nước lạnh
Những hăm hồ cứ kéo dài vô tận
Những chiếc xe tăng đi qua
Những khẩu súng đi qua
Những người lính đi qua
Chẳng có gì cùng ta ở lại
Thôi đừng nói khổ đau và sợ hãi
Hãy vượt nước mưa trên mặt chảy dài
Cô bé ngày xưa ơi
Bia lữ rót thôi phải đành uống cạn
Đừng nghĩ tóc mình đã vài sợi bạc
Đừng run rẩy như đang con sốt rét
Ngồi xuống đây em
Những khổ đau dằng dặc
Những tai ương đang diễn ra khủng khiếp
Có chút gì nghĩa lý hay không?

Tiếng em trong không át được tiếng bom gầm
Tình yêu ta như tấm vé cũ rồi
Không thể vào rạp hát
Chúng ta đứng ở bên ngoài cửa sắt
Tấm áp-phích đỏ xanh lòe loẹt
Dưới mưa rơi ta đợi quá lâu rồi
Có lẽ phải về thôi
Ở trong đó ồn ào kèn trống
Cái sân khấu mênh mông của vở tuồng chém giết
Những hiệp sĩ những anh hề la hét chạy lao nhao

Có ai nghe lời nói thật của ta đâu
Đêm tối quá không tìm nhau được nữa
Anh bỗng vịn ngón tay mình đau nhói
Không chịu được cái bầu trời ướt sũng nước mưa
Cái mặt đất lầy nhầy bùn sốt rét
Muốn kêu lên mà không sao kêu được
Những chiếc xe tăng đi qua
Những khẩu súng đi qua
Những người lính đi qua
Chẳng có chút mặt trời nào trong nước lạnh

Hà Nội, 6/1972

Một bài thơ

Hy vọng như dùm thuốc lá ướn
còn sót dưới đáy túi
anh hơ trong lòng tay.
Em về nhà, ngày mưa xám
đặt lên bàn chiếc bánh mì lạnh khô
bánh độ này khó mua
lửa tí tách trên bếp đèn dầu hỏa
khói xanh bay ngoằn ngoèo
- Chúng ta đã có nhau
Chúng ta sẽ bắt đầu tất cả

Tại sao em lại yêu anh
Gã con trai viễn vông và thất bại
người ta bảo: có lẽ hắn cũng có chút tài
mà lằm lằm mà buồn mà trơ trọi

thật ra chẳng nên đặt quá nhiều câu hỏi
chúng ta đang sống trong tổ quốc của mình
mọi người đều anh dũng đều thông minh
mọi ý định đều có ghi trong sách
nếu bữa cơm hôm nay còn cực
đã sẵn cho anh ngôi nhà đẹp ngày mai
chúng ta những kẻ thiển cận và yếu đuối

không biết chờ đến ngày mai
chúng ta muốn hôm nay ngay ở nơi này
cuộc đời chân thực
đáng lẽ không nên nói hết
những ý nghĩ của mình
nhưng lẽ nào yêu em
lại là điều giấu giếm

Bạn bè cũ dần dà xa vắng
những bài thơ mình viết biết cho mình
chỉ còn lại riêng em
dịu dàng quả quyết
những tảng đá trong đêm xanh biếc
trời cao rộng trên mái nhà bụi xám
nay ta nhìn bằng đôi mắt của ta
đi bên nhau chẳng ngại đường xa
ít ra, đó cũng là điều anh tin tưởng
trong khi cuộc đời cay nghiệt
cho ta uống toàn một thứ nước sông
trong khi anh chẳng phải thánh thần
có thể khổ suốt đời mà vẫn chưa tới đích
có thể rồi em sẽ mệt
có thể em sẽ chán
ở bên nhau mà sẽ lại xa xôi

Dẫu vậy sớm nay bên cửa sổ em cười
nói chuyện những ngày mai sẽ tới
cái bếp nhỏ rung rinh ngọn khói
anh tặng em thay áo cưới
một bài thơ

2/1974

Nói với mình và các bạn

I

Chúng ta tùm năm tùm ba
Hợp hành, giễu nhau, uống trà, đọc thơ, đi thực tế
Ta viết những suy tư ngây ngô vờ là trí tuệ
Những câu nhạt phèo chiếu lệ
Những lời nhảm tai ai cũng quen rồi
Mọi người quanh ta mang nỗi khổ oằn vai
Ngực đất nước tai ương xé rách
Ta viết mãi những điều vô ích
Vô duyên sao ta cứ nhoẻn miệng cười
Như phường bát âm thánh thót
Mong cuộc đời xuôi tai.

Tôi không muốn viết những lời như thế
Tôi không thể viết những lời như thế
Chẳng muốn ai vui lòng khi đọc thơ tôi
Tôi viết những bài thơ chống lại chính tôi
Chống lại bóng đen trĩu trĩu của đời
Chống lại những bài thơ tôi đã viết cùng những ai ưa thích nó
Làm sao đọc thơ tôi anh giận dữ bắn khoản xấu hổ
Cãi lại tôi hay ghét tôi đi nữa

Nhưng anh thôi hờ hững sống bình yên
Tôi xé đi vòng hoa giấy bức màn sương
Những niềm vui đại khờ những nỗi buồn yếu đuối
Cuộc sống còn dở dang
Cần đóng góp không cần ngồi ca ngợi.

II

Thơ không phải là chứng minh
Không phải hào quang phản chiếu của tấm gương
Thơ là bó đuốc đốt thiêu là bàn tay thấp lửa
Thơ sinh sự với cuộc đời không cho ai dừng bước cả
Càng thương yêu càng không vừa ý với mọi điều
Đã qua cái thời nhà thơ nhìn đời bằng con mắt trong veo
Con mắt xanh non ngỗ ngàng như mắt trẻ
Hát cái lá mùa xuân ca lời chim sơn sẻ
Thơ tươi mát cuộc đời và an ủi lòng ta
Nhưng đến nay tất cả đã vỡ ra
Giữa tàn bạo hư vô giữa đấu tranh khốc liệt
Thơ phải dạy ta nhìn bằng con mắt thật
Đập vào ngực ta không cho ta cúi mặt
Không cho ta lảng tránh
Đập cửa mọi nhà
Đứng ở mọi ngã ba
Không hát ta say mà lay ta thức
Dù ngày mai đời có trăm lần đẹp
Thơ vẫn gọi mọi người vươn đến tương lai.

Ta đã làm gì? như lũ viết thuê
 Chạy theo những biển hàng ngăn ngủi
 Những khuôn phép những trang in những hư danh một buổi
 Ta nhìn người để người lại khinh ta
 Sớm già cõi, cố quên đi phẩm cách
 Muốn yên thân ta trở thành hèn nhát
 Nhân dân có cần thơ của ta đâu?
 Các bạn tôi hiền lành trong sạch
 Là bạn nhau thôi chắc là bạn tốt
 Nhưng bạn ơi ta là những nhà thơ
 Lòng tốt ở đây chẳng đáng một xu
 Càng có tài lộc lừa càng nặng
 Để yên ổn lương tâm ta tìm đến nhau thở than bực dọc
 Rồi lại về cần cù ngồi viết nhảm
 Ta an ủi mình đang thời buổi khó khăn
 Nhưng nào có thời buổi nào không khó
 Và nếu dễ, cần gì thơ ta nữa?
 Nhân dân quá hiền, nhân dân chưa xé bỏ
 Những ngọt ngào hoa cỏ của ta
 Những nụ cười ngộ nghĩnh của ta
 Những trầm tư về thế kỷ của ta
 Lắm kiểu nói mà giống nhau đến thế
 Nhìn đời dễ, chữ đời cũng dễ
 Chỉ dựng xây đời là khó khăn thôi.

Đừng hiểu sai lòng tôi
 Làm việc cô đơn thật là quá sức
 Sau những lúc bông phèng bên các bạn

Tôi càng thêm buồn chán đến rùng mình
Đã quá nhiều người làm tôi thất vọng
Tôi chỉ còn các bạn nữa thôi.
Hạnh phúc của tôi là được các bạn mến yêu
Là được mến yêu và tin các bạn
Thế hệ mình cần những người dũng cảm
Dũng cảm yêu thương dũng cảm căm thù
Ta đã hẹn cùng nhau đi tới đích
Nay rất buồn nếu phải chia xa.

Nước lũ qua sẽ còn lại phù sa
Những tình yêu những ước vọng thiết tha
Dẫu bay đi không một lời đáp lại
Dẫu tro trọi trong lạnh lùng bóng tối
Dẫu đường dài xa ngái
Đừng phút nào mệt mỏi, thơ ta ơi.

1970

Những bạn khuôn vác

Năm tôi mười bảy tuổi

Mẹ bảo tôi:

Mày lớn rồi phải tự sống đi thôi

Nhà nghèo đông em mẹ không nuôi hết được

Tôi đi nhờ tàu thủy từ Hòn Gai

Ra Hải Phòng tìm việc

Từ già cây giàu gia đầu dốc

Con đường trải đá dăm

Những quyển sách tôi cất dưới ngăn bàn

Có giấc mộng về cánh buồm đỏ thắm

Từ già những cô bạn học

Lưu luyến nhiều nhưng cũng chóng quên nhau

Hải Phòng đón tôi bằng sừng sững khói cao

Tiếng búa tiếng choang tiếng goòng ken kết

Tiếng xô đá tiếng gò tôn tiếng bánh xe nghiêng nát

Than bay bụi bay nắng cuồng nhiệt khắp nơi

Tất cả lấm dầu và nhễ nhại mồ hôi

Tôi ghi tên vào một đội khuôn vác

Người đội trưởng lăm lì

Đặt lên vai tôi bao hàng to nặng
Tôi còng lưng thở dốc vác lên xe
Người khác ném cho tôi điều thuốc
Không ai nói với tôi một lời
Đêm ấy về ê ẩm hai vai
Tôi nằm nhớ bóng giầu gia tuổi nhỏ

Đội bốc vác bảy người
Một anh Hoa kiều mặt rỗ
Làm trên cảng từ đời ông đời cụ
Một người Cát Bà mắt xéch da nâu
Cha ngày xưa bị hải phi chặt đầu
Một bác thủy thủ già râu bạc
Tùng lênh đênh An Giê, Băng Cốc
Một anh thương binh phục viên
Hay thăm thì kể chuyện
Cùng Trung đoàn Ký Con về Phát Diệm
Cái năm nhà thờ giết cán bộ trôi sông...
Có anh cày hoang bao đồng ruộng mênh mông
Trốn nợ lưu lạc về đất cảng
Có anh ngực trống đầy rỗng rần
Có anh mặt buồn mà hát rất hay
Vai nổi u tay đầy vết sẹo chai
Người không mẹ không cha người vợ con nheo nhóc
Ai cũng tựa hòn núi cao im lặng
Giấu trong lòng bao thác cuộn, suối trong
Sắc nhọn, cộc cằn
Bao la, nhỏ hẹp
U tối mà sáng suốt
Tùng trải mà thơ ngây

Những người bốc vác
Mang trên vai cuộc đời
Dạy tôi cách nhìn cách nghĩ
Trên cửa biển chói chang không chỗ nghỉ
Kiện hàng to thôi đề gập hai vai
Những bàn tay rộng lớn đỡ tay tôi
Không vật nặng nào không nhắc nổi
Không cơn bão nào làm sợ hãi
Những vệt chai quả cảm cứ đầy thêm
Tôi không nén nổi yêu thương
Mỗi lần nhìn các bạn tôi nằm ngủ
Nghe tiếng ngáy khàn, tiếng nói mê, nghe nhịp thở
Tôi nôn nao muốn ôm lấy từng người...
Những cuộc đời đáng hưởng mọi niềm vui
Trước họ tôi không thể nào dối trá
Vì họ tôi có thể làm tất cả
Họ khổ đau nhiều, lòng tôi chẳng phút yên

Tháng lương đầu tiên
Tôi mời mỗi người một vại bia sủi bọt
Còn bao nhiêu mua sách
Những quyển sách tuổi thơ yêu thích
Tôi đọc cho đội bốc vác cùng nghe
Có những điều ngày ấy say mê
Nay trên cảng bỗng thành nhọt nhọt
Cánh buồm đỏ không quyến lòng tôi được
Nhưng nỗi khát khao cuồng dại còn nguyên
Thành đám lửa loang dầu trong đêm
Tiếng hú của sông tiếng cây buồm kéo mạnh
Tiếng mưa gõ tường nhà tiếng còi vang lạnh

Muôn hồi chuông nghiêng ngả chào nhau
“Tay chúng ta sẽ kết một con tàu
Cập bến đẹp của những ngày vui sướng...”

Các bạn tôi ngồi lặng lắng nghe
Những khuôn mặt lầm lì
Bỗng nhòe nước mắt
Bãi sù rì rào
Môi tôi run lên cổ tôi nghẹn nấc
Như sắp nghĩ ra một bài hát khác
Thật và đẹp hơn mọi điều trong sách
Về những con tàu và các bạn của tôi.

2/1971

Bài hát trong một cuốn phim cũ

Bài hát trong một cuốn phim cũ
Thức dậy giữa đêm dài
Thằng người bé nhỏ
Đứng trước mặt mừng sóng vỗ
“Ta là ai
Ta đến làm gì?”

Đội mũ phớt rộng vành
Áo vét-tông kiểu đầu thế kỷ
Anh hề xiếc đã già
Không làm ai cười nữa
Lũ trẻ ngồi xem
Lầm lì cau có.

“Ta đến làm gì ta sẽ đi tới đâu?”
Các sinh viên bàn cãi nhau
Về ý nghĩa của tồn tại
Em ngồi im lặng
Cô đơn với chính mình.

Tập an-bom em bỏ quên
Hê-minh-uây đeo súng săn

Chân dung Bô-voa ngày trẻ
Cuốn sách viết từ thế chiến thứ hai
Mọi chuyện quanh quanh vẫn thế
Điều chủ yếu chưa tìm ra
Anh là gì của em
Con người là gì đối với nhau?

Bài hát trong một cuốn phim cũ
Khi dây phở lên đèn
Làm cổ thợ khâu buồn phát khóc
Ước chi mọi việc giản đơn
Như bó tầm xuân vừa mới hái
Vị thần lo âu vị thần khắc khoải
Đứng bên linh cữu Phao-stơ
Từ thuở con người trong hang động bước ra
Mặt nhân sư nói gì
Chưa cách nào hiểu được.

Sóng khổ đau đã tạc hình em
Anh yêu ngọn lửa đỏ

Bài hát trong một cuốn phim cũ
Như những con đom đóm
Thức dậy giữa đêm dài.

Những tuổi thơ

Những tuổi thơ không có tuổi thơ
Những đôi mắt tráo trơ mà tội nghiệp
Chúng ăn cắp, đánh nhau, chửi tục
Lang thang hè đường tàu điện quán bia
Những bông hoa chưa nở đã tàn đi
Những cành cây chưa xanh đã cỗi.

Em gái mười lăm đã không còn thiếu nữ
Dưới mái tóc quấn trọc vai gầy
Em đi đâu đêm nay
Để lòng tôi se lại
Em lăn lóc trong bùn lội
Mà tôi chẳng biết làm gì
Lặng đứng nhìn em đi
Cổ tôi chùng nghẹn đắng.
Con chim non trong trắng
Người ta đã đánh em
Trong toa tàu chật chội
Người ta làm nhục em
Dưới bản thủ của những lùm cây tối
Em sẽ nằm trong những nhà giam đầy muỗi
Con chim non trong trắng của tôi ơi.

Đôi môi em không trong vắt nụ cười
Em chẳng biết yêu đương mà mơ ước
Không được đọc những trang sách đẹp
Không biết tin vào những bài ca
Sớm độc ác sớm xấu xa
Bao đứa trẻ như em tàn lụi
Sao mọi người có thể dửng dưng
Nhìn em đi trên đường tối?
Mọi người đều có tội
Trước tuổi thơ đã chết của em.

Muốn nắm bàn tay em
Nói cùng em những điều âu yếm nhất
Mà tôi vẫn không biết làm gì được
Cứ để đêm nay em chẳng về nhà
Đôi vai gầy đi lủi thủi trong mưa.

Đông 1971

Những ngọn nến

(Tặng Lâm)

Những con cá lên nằm ngủ ngọn cây
Những cây nến thấp trên mỗi chiếc lá
Những cây nến thấp trong đám cười cô Diệu Oanh
Trên những chiếc bánh ngọt trong tủ kính
Tuổi thơ nghèo chẳng bao giờ mua được
Những cây nến lấp lánh đáy sông
Hồn của em bé chết đuối
Hồn Ô-phê-li-a điên dại
Đôi mắt trắng
Bay trong đêm tối hóa thành
Những ngọn nến
Những chiếc răng chết cười trong đất
Mọc lên những mẩu nến cuối cùng
Của mùa thu đi qua
Bầy vịt giờ trắng xóa
Như những cây nến lớn bay về đâu
Không phải nến thấp trên quan tài
Kẻ giết người ngủ yên trên giường đệm

Không phải nền bàn thờ
Mọi thần thánh đã tro gổ mọt.

Những cây nền trong suốt
Sáng trên bàn tay em
Thành phố đầy bóng tối
Nền xếp bên nhau như những phím đàn.

Nền vụt cao như rừng
Ai tìm ai trong giấc mộng
Ông Đông-ki-sốt đi lại trên tường
Nghe mưa dột ướt đầm giá sách.

Gió đã thổi ngàn cây nền tắt
Khói bay mù mịt
Gã thất nghiệp đi lang thang
Túi rách không tiền mua nền
Người thiếu phụ đợi ai trên bậc cửa đen ngòm.
Cái miệng lạnh lẽo của con quỷ nào
Đã thổi tắt nền của cô ta
Làm sao người biết đường về
Ăn tối trên chiếc bàn quen thuộc
Vút súng đạn ở hành lang lẩn lóc
Người thiếu phụ già nua
Giọt nền trắng chảy ròng như nước mắt
Soi trang chữ cần phải viết
Những cây nền của chúng ta
Tự hủy hoại đời mình.

Tự cháy đi màu trắng của mình
Để chiếu soi nhà cửa, cầu thang
Mái tóc, chiếc áo mưa, đôi guốc gỗ
Đá lát mặt đường
Niềm hy vọng chiếc gương cầm
Ô cửa sổ và những bông vụn thò.

Son Tây, 8/1972

Người con giai đến phòng em chiều thu

Người con giai đến phòng em chiều thu
Mặc áo mưa lính rách rưới
Hắn buồn và nói huyền thuyên

Người con giai đi tìm em mười năm
Hắn từ mặt trận trở về
Từ quán rượu từ phố đông huyên náo
Từ những câu thơ tuyệt vọng trở về
Bị lừa dối, bị lãng nhục
Rách rưới, bơ phờ, cô độc
Hắn ngồi trước mặt em

Bây giờ sắp hết năm
Đường vào ô lem luốc bụi than
Những mái nhà xám đen
Những người đẩy xe gầy guộc
Tiếng chim trong veo trên đỉnh thông chiều
Anh muốn nói những lời thầm kín
Như men trắng lên màu trong lò nung
Những đường nét hiện hình
Phút hồi hộp lạ lùng

Chỉ riêng lửa biết
Phút khát vọng thành màu trên khung vải
Phút tình yêu đậu cánh xuống trang thơ
Điều anh không nói ra
Riêng lòng em hiểu biết.

Em bảo cuộc đời này thảm hại lắm xấu xa lắm
Tất cả đều buồn cười vô nghĩa lý
Mà khổ sở mà chết người
Nhưng em ơi
Đâu đã là tuyệt vọng
Nếu mọi người tốt đều lặng im
Giữ riêng bàn tay sạch
Ai là người dọn đi bùn rác
Ai là người gieo hạt
Cho ban mai tươi lành?
Người con giai nói với em
Hắn không phải là tấm hình đẹp trong sách
Hắn chỉ là dãy phố nghèo lắm đất
Không giấu che sự thật của lòng mình
Chỉ là bờ đê nhiều khói và than
Là con thuyền
Luôn luôn kiếm tìm, luôn luôn từ bỏ
Với cuộc đời thường em còn bao mối dây gắn bó
Em đi được với hắn không?

Cuốn sách xếp làm trang

Cuốn sách tôi nhặt được trên đường
Xếp bằng những trang của nhiều cuốn sách
Mở đầu là một chuyện tình
Đôi trai gái dưới vầng trăng tiễn biệt
Tiếp ngay sang đoạn kết om sòm
Vụ tranh gia tài quanh một hiệu buôn
Chương hồi ký chiến tranh
Của vị tướng già ở phòng tuyến Cuộc
Chen vào mấy trang dạy nghề nấu bếp
Đoạn chạy trốn của tên gián điệp
Ai giết bà già chưa kịp biết
Sách đã kể về sa mạc Gôbi
Phu nhân đa tình đang độc thoại lâm ly
Bỗng chẳng chịt vài chương số học
Đoạn lý thuyết cao siêu của nhà triết học
Bỗng ngu si lời gã lái bò
Tôi đọc hoài không thể đoán ra
Nghĩa lý sao, tại đâu lại thế
Do ở thợ in cầu thả
Hay anh đóng sách điên rồ
Chuyện hai người cách xa
Chắc rồi sau gặp gỡ

Em có đọc, em ơi đừng buồn sợ
Thật ra sách trên đời
Có phải trái đầu đuôi
Tất cả rồi bởi
Là do người ta làm lẫn.

Em - tình yêu những năm đau xót và hy vọng

(Tặng Nguyễn Thị Hiền)

Em đi, phố ngày mưa
suốt đường dài không nói
cánh cửa chiều khép lại
hoa đầm đìa mưa ướt chói trên cao
ga ngổ ngang gạch đỏ, những toa tàu
như năm tháng nặng buồn em có nhớ
ta đi giữa cỏ hoang và gỗ đá
giữ trong lòng ngọn thác trắng trào sôi
một tình yêu không biết nói cùng ai
đến điên dại đến ghen ngào đau đớn
mặt anh vỡ trong tấm gương thất vọng
em ơi ngày ấy em đâu?
hoa cúc xanh tuổi nhỏ chết từ lâu
những hòm xiềng chất đầy khu phố chật
những bãi rác những thùng xe cũ hỏng
những bạn bè thơ trẻ đã già nua
đêm chiến tranh thành phố tối âm u
không đèn sáng lời ru không bếp lửa
ghế công viên hóa bầy dã thú

nằm im lìm dưới mặt trăng đen
xác người trôi trên biển sóng xô tan
huyết bom tối âm ào cơn gió hú
ta đi suốt một đời đau khổ
chân lữ lầm bao ảo ảnh chờ mong
anh vẫn nhen một ngọn lửa âm thầm
hình bóng em chập chờn trong lửa ấy
(ai trong đời chưa một lần mơ thấy
không có quyền phán xét những câu thơ)
sóng khát khao đập cửa đêm ngày
nên chói chang đời anh, em tới
mắt em mở với chân trời xa vợi
nhưng hơi ấm anh cầm là ấm của bàn tay
em bằng xương bằng thịt đây rồi
anh đợi mãi, cuối cùng em đã đến
hơi thở em từ lâu anh đã thuộc
tóc em đây lời nói của em đây
nhặt anh lên trong cỏ sắc đường dài
như bóc một lá thư chưa kẻ nhận
và thương mến có nghĩa là hy vọng
anh tin đời theo nghĩa lứa đôi...
con tàu nào mang gió ấy ra khơi
chẳng hề có một ngày cập bến
đích của nó luôn luôn là phía trước
là chân trời mãi mãi ở trong em.

Minh họa của Nguyễn Thị Hiền.

Gửi Hiền mùa đông

(Tặng Nguyễn Thị Hiền)

Có lẽ bởi lòng nhiều tan vỡ quá
Gặp em rồi tôi vẫn chẳng dám tin
Sớm mùa đông tôi ra phố tìm em
Vẫn không hiểu vì sao em đã đến

Tôi mong em từ ngày thơ xa lắc
Tôi tìm em trong bao trang sách đọc
Tôi đợi em trên mọi ngã ba đường
Tôi gọi em khản giọng những đêm sương
Tôi lầm lạc ngỡ em không có thực
Em thuở ấy nơi nào, em có biết
Sao ngày xưa ta chẳng đến cùng nhau

Phút bàng hoàng nhớ hết mọi buồn đau
Tôi khóc trên tay em lạnh lẽ
Tôi sợ lắm, mùa đông sương buốt thể
Em có là mãi mãi để tôi yêu

Như hai kẻ lạc loài nay nhận ra nhau
Em chẳng kể về những ngày xa cách
Anh nhìn em đoán thăm trong đáy mắt
Thấy ghen ngào khát vọng của đời anh

Giờ khắp nơi những tấm gương trong
Đã vỡ vụn sau dập vùi bom đạn
Người con giai yêu em
Đã chết ngoài mặt trận
Thành phố nghèo mùa đông
Ai cũng bàn về chiến tranh chấm dứt
Điều cần nói cùng em chưa nói được
Lòng anh buồn như một đóa ca dao
Những tượng thần trên vách đồ lao đao
Đêm khuya lắm, chắc rằng em đã ngủ

Không

Không có làng quê nào để từ bỏ
Không có thành phố nào để đi đến
Không có vật quý nào để mất
Không thư ai để chờ
Không hòn đảo nào để phát hiện
Không thành quách nào để chiếm lĩnh
Không vị thần nào để tin
Không quỷ ma nào để sợ
Không thuộc bài hát nào để tự hát lên
Không có góc tối nào để một mình giấu mặt
Không người con gái nào để thương yêu
Không người đàn ông nào để trọng
Không có kẻ thù nào để ác
Không có tội lỗi nào để phạm
Không có cả một nỗi buồn để khóc
Cũng chẳng có chiến lũy nào để chết
Chúng ta làm gì cho hết buổi chiều nay?

III

Đất nước đàn bầu

Minh họa của Nguyễn Thị Hiền.

Bây giờ

(Trường tượng về một bài hát)

Bây giờ

Hai đạo quân đã giết hết nhau

Tiếng trống cuối cùng đã bật

Người ngựa đều ngã gục

Chỉ còn con quạ xám đậu trên bờ.

Bây giờ

Thành Cổ Loa đã mất

Trước mặt là biển rộng

An Dương Vương tóc bạc phơ

Lưỡi gươm đưa

Lòng ngọc trai thấm máu.

Bây giờ

Người sao Hỏa mất đèn pha

Lưỡi dài bạch tuộc

Đã tràn xuống đen ngòm mặt đất.

Cánh tay ai

Mọc trên tường đá rắn

Ai giấu dao găm trong áo choàng

Đi giữa những hình ma nơ canh
Những xe hơi điên cuồng
Tay chấp lại như đòi như cầu khẩn
Điệu dân ca mềm mà đau đớn.

Bây giờ
Rừng đen mặt nạ sắt
Vắng hoang trong mưa rào
Năm sóng soài cô gái nước da nâu
Hoa cúc xuyên qua miệng.

Bây giờ
Em trụi trần dưới vòm cây tối đen
Ngực đòi trắng ướt đẫm
Tay chấp chòn lửa sáng
Nhưng đã muộn lắm rồi ôi muộn lắm
Vực sâu đã mở ra
Chôn cả lời trắng trời của mùa thu
Một chiếc lá khổng lồ đỏ thắm.

Những vườn dâu đánh mắt

(Viết hộ một ông chủ họ)

Con đường em đi
Xuống tàu ra biển trắng
Mười tám năm không về
Quán Nải ngày mưa
Mái chiều khói ướt
Cô bé bán hàng xưa
Đã con bông con dất
Lá vườn dâu xanh ngắt
Lao xao gọi bóng người.

Bãi sú cát sa bồi
Phải sóng này đã vỗ
Đưa Huyền Trân bé nhỏ
Theo thuyền về xứ Chiêm.

Đất chia cắt ngàn năm
Nên lòng người rách xé
Anh về bờ sông Nhuệ
Đi qua cầu Tế Tiêu
Sao lòng cứ thương yêu

Khi khắp trời oán giận
Em có nhớ không em
Những vườn dâu đã mất.

Hàm răng xưa cắn chặt
Bây giờ cười với ai?

Đời loạn lăm đổi thay
Trách nhau làm chi nữa
Người cùng em thành đôi
Bạn quen hay khách lạ
Em ở phía bên kia
Giữa ta là đạn lửa
Dẫu chồng em là kẻ
Gieo bom xuống đất này
Anh cũng chẳng gọi em
Là quân thù cho được.

Tơ bèn may áo đẹp
Mẹ vẫn giữ chờ em
Bờ đê vẫn dành em
Cỏ bông và cỏ mượt
Lòng ta nào cách biệt
Sao đất trời phân chia?

Bao giờ em về
Phù Lưu hoa gạo thắm
Nong tằm đã mất
Sẽ bàng hoàng lá tươi
Trên mọi điều thù hận
Những vườn dâu còn lại với con người.

Đêm đông chí, uống rượu với
bác Lâm và bác Khánh, nói về
những cuộc chia tay thời loạn

Nhang tàn lửa tả rơi lung cốc
Nhà lạnh trần cao ngọn nến gầy
Chấn rách chiếu manh quần áo lạ
Chuyện dài đêm vắng rượu buồn say

Gió hú ầm ào qua gạch vỡ
Người chết vùi thân dưới hố bom
Kẻ sống vật vờ không chốn ở
Lang thang trẻ ốm ngủ bên đường

Cơ sự làm sao đến nỗi này
Mông lung không đoán được ngày mai
Máu chảy thành sông cây chết núi
Bè bạn tan hoang mình rã rời

Thơ Khánh buồn như lòng đất nước
Thơ hay đời loạn chẳng đâu dùng
Vườn cũ cây tàn chim chết cả
Người chơi đàn nguyệt có còn không

Mọi chuyện thiêng liêng thành nhảm nhí
Khắp nơi trí trá lọc lừa nhau
Nước Pháp khôn ngoan nước Nhật giàu
Nước Mỹ lắm bom mà cực ác
Nước Nga hiềm khích với nước Tàu
Nước Việt đói nghèo thân cơ cực
Đất hẹp trụi trần vạn khổ đau

Tối đen thành phố đêm lưu lạc
Máy bay giặc rít ở trên đầu
Ba đứa da vàng ngồi uống rượu
Mặt buồn như sỏi dưới hang sâu

Chúng mình không có bom nguyên tử
Chỉ có thuốc Lào hút với nhau
Thương nhà thương nước thương cho bạn
Không khóc mà sao cổ nghẹn ngào

Thôi nhé mai này tiễn Khánh đi
Đường xa bom phá tàu không về
Lên đèn ai hát ngoài song cửa
Bài ca thanh bình đêm cũ
“Hoa lá quên giờ tàn
Mây trắng bay tìm đàn”
Ngày xưa yên ả quá
Trẻ hát đồng dao trên phố

Con trai xách đuốc đi cày
Con gái quang liềm gặt lúa
Bao giờ hết loạn người ơi
Cạn cùng nhau chén nữa
Tàn canh là xa xôi
Lòng như vàng trắng nhọn
Chém giữa trời không nguôi.

Mấy đoạn thơ...

Tặng Q.

Mùa vải thiều đã hết
Mùa nhãn còn chưa sang
Tôi đi những vùng nắng hạn chang chang
Những ngã đường nhiều mưa tháng Bảy
Bùn lầy
bóng tối
Đêm nay
Thị xã ướt đầm cỏ lạ
Những trái giâu gia trên thềm không ai nhặt
Như những trẻ con bị bỏ rơi lẫn lóc
Đêm nay, tôi chẳng biết lối về
Phía nào cũng hàng rào trước mặt
Thế giới có bao nhiêu tường vách
Ngăn cản con người đến với nhau.

Sao tôi lại muốn em tin
Khi chính tôi cũng chẳng tin ai cả
Tôi là đứa con cô đơn ngay khi ngồi cạnh mẹ
Thằng bé lẻ loi giữa lớp học ồn ào
Bàn chân hồ nghi giữa đường phố xôn xao

Giữa sự thông minh của đông vui bè bạn
Vút sách xuống gầm bàn đi ra mặt trận
Tôi là người lính cô đơn ở giữa trung đoàn
Bao lâu rồi vẫn chỉ có thể thôi
Nổi cô đơn hoàn toàn cô đơn khủng khiếp
Trước và sau trong và ngoài cuộc đời và trang sách...

Tôi gục xuống tay em
Trong cái đêm lặng lẽ này
Giữa run rẩy những hàng cây
Giữa bóng tối và gập ghềnh bãi đá
Em mang gì cho tôi?
Một bao thuốc lá
Một bài thơ về nước Ả-rập bại trận
Một bức tranh cổ xưa trong viện bảo tàng

Nếu bây giờ đang mùa hè
Tôi sẽ vào rừng đan cho em chiếc mũ mềm bằng cỏ
Nếu quên mình không còn ít tuổi
Tôi sẽ hái cho em chùm hoa xoan tây
Nhưng em ơi đây chỉ có cỏ may
Lòng tôi trắng mà mùa thu gió độc

Em sập cửa lại rồi
Tôi đã nhận bao cái tát
Của đời của bạn thân
Em sập cửa lại rồi
Tôi còn gì mà đau khổ nữa
Chỉ biết tự mỉm cười:
“Chuyện như trong tiểu thuyết”

Nhưng giờ đây, một mình
Như kẻ yếu hèn, tôi bỗng khóc
Ngoài kia sông Hồng mênh mông nước xiết
Những cánh đồng nằm trong lũ lụt
Những xóm làng tan hoang
Những người chết đuối
Những đê cao tưởng không gì phá nổi
Bây giờ tan vỡ trong đêm.

Tôi còn gì mà đau khổ nữa em?

Hải Hưng, Quảng Bình mùa lụt lớn, 1971

Những chữ...

Những chữ đẹp ngày xưa giờ đã bỏ tôi rồi
Mở trang thơ chúng biến đi đâu cả
Chữ biến chữ trời từ cây xanh từ hương cỏ
Từ bình minh, hạnh phúc, tình yêu
Những chữ ngọt ngào lộng lẫy gọi kêu
Tôi dùng chúng quen tay đến nhẵn mòn sờn rách
Không chịu theo tôi, chúng rủ nhau nổi loạn
Tôi bán chúng nhiều lần, nay chúng chống lại tôi.

Còn lại trên trang giấy mênh mông những chữ trần trụi
Những chữ như đinh nhìn tôi sắc nhọn
Chữ gầy guộc, chữ bùn lầy, cứng rắn
Từ ho lao, giận dữ, than tro
Tên những bông hoa thường mọc trên mồ
Tên những con chó hoang, những quả bom, những đứa giết
người, những thằng lừa dối
Tên những dãy phố nghèo u tối
Những bàn tay đang mọc dây âm thầm
Những chữ xưa giờ đã bỏ tôi đi
Đã bỏ đi lũ bướm vàng lười nhác
Đã bỏ đi tuổi trẻ tôi vô tư ngu ngốc
Tôi chẳng tiếc gì khi cùng nó chia tay.

Tôi ở cùng những chữ hôm nay
Điều còn lại sau đường dài tôi vượt
Những chữ lấm lem đứng dậy từ đời thật
Tin yêu cuộc đời theo cách của tôi
Những chữ đẹp xưa giờ tôi đuổi đi rồi
Bao chữ mới đang âm âm đập cửa
Thơ rộng dài cánh lớn hãy bay đi.

Đầu năm 1972

Đất nước đàn bầu

Đi dọc một triền sông
Những chiếc trống đồng vùi trong cát
Những mảnh bình vỡ nát
Những mũi tên lẫn lóc
Khắp đồi núi hoang vu
Những riu đá cổ sơ những hang động khổng lồ
Những đồng lửa còn tro tàn sót lại.

Đi tìm lại thời gian đã mất
Thuở biển cả điên cuồng gầm thét
Những con chim lạc mỏ dài
Bay qua vàng trắng lớn
Cánh sừng sững tấm hoàng hôn đỏ rực
Cát tiếng kêu hoang dại dưới đêm nồng.

Đi tìm lại những bông hoa xanh biếc
Những rễ cây quấn quại
Những ngà voi nhọn hoắt
Những tiếng hú dài ào ạt mưa rơi
Tôi đi tìm dòng máu của tôi
Hơi thở đầu sôi sục của tôi
Trong cuộn cuộn những ngực trần đen bóng

Những bộ lạc mình vẽ đầy rồng rắn
Quần hôn trên bờ bãi sông Hồng
Những mái tóc dài bay gió biển Đông
Những mái lá có bụi nhùi giữ lửa
Những người đàn bà tết cỏ cây che vú
Đã ngọt ngào dòng sữa
Điệu ru con đầu tiên
Bức tranh đầu tiên khắc mặt người lên đá
Điệu múa đầu tiên theo nhịp thuyền.

Buổi sáng tôi ra vườn
Hoa móng rồng thơm ngát
Lá xương xông mọc quanh vại nước
Dây trầu không quấn quýt hàng cau
Đất rụng vàng hoa ngâu
Nước mưa rơi tí tách
Tôi lắng nghe như chú dế mèn con
Đi ra đồng cỏ ban đêm
Quạ đen đậu ngôi mộ cổ
Những con bướm đêm đập cánh thăm thi
Tôi trở về ngồi trong lòng bà
Bà kể chuyện thời con gái
Trốn nhà theo anh trai phùng vãi
Gánh hát chèo tỉnh Đông
Điệu hát con gà rừng
Cô Xúy Vân giả dại
Cô Xúy Vân không chịu sống yên
Điệu hát chập chờn
Con gà rừng mê sảng
Cô Xúy Vân nổi loạn

Đốt cháy tâm hồn tôi.

Anh con trai phường vải không về
Sông Cầu xa thăm thẳm
Vạt áo tứ thân lau nước mắt
Bà hát tôi nghe những điệu buồn
Đưa tôi về làng quan họ
Nhịp cầu ván ghép rung rinh
Chẽ tre đan nón ba tầm
Đội lên quán dốc
Ngồi gốc cây đa
Thấy cô bán rượu
Ổng quần cỏ may
Đồng đất thì dài
Đêm hội làng ngắn quá
Từ giã bạn ra về
Mưa bay mù mịt cả
Lòng nửa thương bên nọ
Nửa sầu bên kia
Nỗi cay cực ngàn xưa
Tôi mang suốt đời không nguôi được
Dân tộc tôi bốn ngàn năm áo rách
Những người chết đặc trong lòng đất
Những mặt vàng sốt rét
Những bộ xương đói khát vật vờ đi
Vó ngựa lao dồn dập
Giặc phương Bắc kéo về
Vùng gươm dài đâm máu
Bao đèn đài bị đốt thành than
Bao cuốn sách bị quăng vào lửa

Bao đầu người bêu trên cọc gỗ
Con trai chinh chiến liên miên
Con gái mong chồng, hóa đá
Mỵ Châu chết không sao hiểu được
Vì đâu Trọng Thủy hóa quân thù?

Gió mùa thu
Tiếng đàn bầu nước nở
Chiều chiều ra ngõ
Sông dài cá lội biệt tăm
Thương cha nhớ mẹ
Mênh mông chớp bể mưa nguồn
Cái nỗi buồn dân tộc
Cái nỗi buồn bị đọa đầy lãnh nhục
Của người quét đường, xẩm chợ, dò ngang
Của mom sông đánh giặc, đỉnh rừng đốt than
Đập đá sườn non, đi phu đi ở
Mà mỗi tháng Giêng, hoa gạo nở
Vẫn sênh tiền gõ nhịp
Giải yếm sau lưng cũng tím hoa cà
Cháu lên Kẻ Chợ cùng bà
Nón quai thao, áo màu bay rực rỡ
Những lò rèn phập phù bể lửa
Phường chạm bạc, phường đúc đồng
Phố Hàng Hải thêu những chiếc hải cong
Những cô gái dệt the và phát quạt
Những Hàng Điều Hàng Buồm Hàng Bát
Rùa trao gương, chim lạ đến Tây Hồ
Lụa làng Trúc, rượu Kẻ Mơ
Phố Tràng Thi ngựa hí

Phổ Tràng Thi những thầy khóa trẻ
Giấy hồng điều pháp phối bút hoa
Bao gương mặt ngày xưa
Bây giờ ai nhớ nữa?
Trên tranh khắc trên ngàn pho tượng cổ
Còn nóng rục tay người trong gỗ đá
Lung linh chim múa hoa cười.

Vọng quanh thành tiếng trống thúc xa xôi
Muôn cờ xí trập trùng đuốc lửa
Những đề đốc, những tướng quân áo đỏ
Những Đông Bộ Đầu, Chương Dương Độ, Hàm Tử Quan
Thanh gươm cũ với câu thơ giữ nước
“Ngựa đá bao phen phải lấm bùn”
Cháu đi ra cửa bể Vân Đồn
Mùa thu biển lạnh
Những chú lính thú đời Trần đã chết
Bãi lầy sù vẹt mênh mông
Đảo chênh vênh dưới mù mịt mưa phùn
Hang đá ào ào gió hú
Cửa Vạn Tài, đảo Trần Bàn sóng dữ
Thương nỗi mình lặn độn vợ chồng sam.

Đêm bão gầm cồn cát chạy lang thang
Bà kể chuyện những bờ biển lạ
Cửa Thuận, cửa Hàn, những tháp Chàm sụp đổ
Những đoàn người xoa tóc hú tìm nhau.

Phương Nam xa mây trắng xóa một màu
Xác khiên mộc của bao đời chiến trận

Những người đi mở nước
Lưỡi cuốc mòn cha gửi lại cho con
Bốn bể Cà Mau, mũi đất Hà Tiên
Với Kinh Bắc, Tràng An chung ruột thịt
Tiếng đàn bầu réo rắt
Lý ngựa ô, Lý ngựa ô
Như gió cuốn trên bình nguyên cháy khô
Ngựa ô chạy ướt đầm thân mảnh dẻ
Thương con ngựa ô xa mẹ
Bây giờ ăn cỏ nơi đâu?

Màu áo đen của đêm, màu của đất áo nâu
Luôn đánh vật với tai ương nước mắt
Đất chỉ sinh những bàn tay làm lụng
Không có những nhà ảo mộng đắm chiêu
Đất tả tơi trong định mệnh đói nghèo
Trong độc ác dối lừa, trong sỉ nhục
Người nô lệ da vàng bất khuất
Vươn giữa trời thom ngát tấm lòng son
Tóc phơ phơ bạc trắng sợi đau buồn
Sao bà hát những lời da diết
Cháu nghe mãi vẫn lạ lòng tiếng Việt
Chữ “thương” liền với chữ “yêu”
Chữ “thương” đi cùng chữ “nhớ”
Dân tộc trải xót xa nhiều nỗi khổ
Phải thương nhau mới sống được trên đời
Những hoàng hôn chạng vạng cánh dơi
Tôi ra sông nằm xoài trong bãi sù
Phù sa ướt lấm lem gò má
Tôi về ngồi dưới lá úa cành xoan

Tuổi thơ buồn như một mảnh vườn hoang
Nơi ấp ủ con đê mèn cô độc
Trái sung non thì chát
Quả dọc già thì chua
Em đến cùng tôi như chùm vải đầu mùa
Tóc hoang đại lò xo trên ngực nắng
Ngực em sáng như mặt trời sắp lặn
Tôi đắm đuối sương lạnh của bờ đê
Tôi thấm đầy nước mắt của trời khuya
Trăng đã hiện, đêm ca dao vắng vặc
Những cô Tấm thử hài trong tiếng nhạc
Những nàng Kiều hồi hộp bấm dây tơ
Đêm sử thi náo động tiếng quân hò
Sôi trong máu những bầy voi nguyên thủy
Sáng trong mắt những rừng gươm chớp lóe
Những nỗi buồn tê dại ngón tay rừng
Chim Lạc bay, cánh rợp cả sườn non
Rùa đẻ trứng nông nàn trên cát bể
Rừng găm thét, thác nguồn sao trắng thế
Đất mệnh mông tràn ngập ánh mặt trời
Gió thổi lồng những đốm lửa không nguôi
Tôi nhận hết, tôi là người tiếp nối
Là dĩ vãng nhưng chẳng là bóng tối
Nước mắt tôi ướt đẫm những dây đàn
Quả bầu khô là tâm sự của vườn
Mặt đàn gỗ là của rừng xanh thẳm
Điệu bát ngát là của đồng của đất
Lời vụng về là tha thiết lòng tôi.

Đêm hội vui, tiếng trống giục liên hồi

Bà sống dậy, bà đừng buồn nữa nhé
Bà lại trẻ như ngày xưa hát ví
Người nấu mình trong quả thị bước ra
Người hứng dừa từ giấy điệp bước ra
Người đã khuất cũng về đông đủ cả
Những tượng đá bỗng chập chờn nhảy múa
Những cụ già say rượu hát nghêu ngao
Ngực em tròn anh chẳng dám nhìn lâu
Lời em nói có măng rừng muối bể
Hồn dân tộc dậy ta làm thi sĩ
Quá khứ nhiều mà ta chẳng già nua
Mọi tai ương khủng khiếp đã qua
Gà đã gáy xôn xao chào buổi sớm
Mai gắn lại những vết thương xé thịt
Dân tộc mình mở tới một trang vui
Hoa gạo hồng lại nở, bà ơi
Cháu đã đi từ lòng bà ấm áp
Để sống hết những vui buồn dân tộc
Những hoa bìm hoa súng nở trên ao
Những ban mai xanh biếc tiếng đàn bầu
Bà hiền hậu tằm trâu bên chõng nước
Em đi gặt trên cánh đồng cổ tích
Lúa vàng hoàng chín rực những triền sông...

Trắng mây bay, ngợp gió những khu rừng
Cháu đã đi những tháng năm lửa cháy
Vội trùng điệp bạn bè cùng tuổi
Áo quân trang xanh cây lá vườn bà
Đất chiến hào vẫn đồng đất quê ta
Máu đồng đội đã thấm vào đất ấy

Những đêm thức nghẹn ngào nghe đất gọi
Vây quanh mình bao gương mặt thân quen
Mặt người xưa hòa lẫn mặt anh em
Câu hát cũ lẫn vào câu hát mới
Dòng sông hét, biển gầm lên dữ dội
Những chân trời vụt mở bao la
Những chân trời chưa hề biết hôm qua
Tiếng đàn bầu, tiếng đàn bầu mong nhớ
Trong gió lộng, dưới mặt trời xứ sở
Vẫn còn cào những cơn khát khôn nguôi
Đất phù sa vô tận dấu chân người
Những đoàn quân lại ra đi từ đất
Bà đứng đó miệng tràu cay thom ngát
Vàng yêu thương soi sáng suốt cuộc đời
Khắp triền sông vang tiếng trẻ con cười
Đất nước đàn bầu
Đất nước ban mai...

1972-1983

Ghi vội một đêm 1972

Bữa cơm ngô trong quán cơm nghèo
Phố Cầu Gỗ tối đen lạnh buốt
Người chấp choạng tìm nơi ẩn nấp
Gió ù ù trên mái ngói bom xô.

Lửa cháy đỏ trời bốn phía ngoại ô
Tro lá tả xuống mặt gầy hoảng hốt
Bom ném lên cao những đường tàu gãy nát
Những bàn ghế những lá thư những cánh tay người
Mùi thịt cháy rợn mình mùi khói cay
Ta đứng lặng trong tiếng gầm báo động
Dưới vàng trắng tê dại nỗi kinh hoàng
Bom xé trời, mặt đất chao nghiêng
Vụt mở hoác những vực sâu khủng khiếp
Ngực nghẹn lại không còn khóc được
Thương mọi người cơ cực mấy mươi năm
Thương ga xưa đã sập tan tành
Thương những chuyến lên đường xưa đã chết
Nỗi bất lực cửa lòng muôn kính nát
Kẻ mất người thân lặng lẽ bước trên đường
Đưa trẻ nhà ai bỗng khóc thét lên
Ôm chầm lấy anh dưới cầu thang tối

Đừng sợ, bé em ơi, đừng sợ hãi
Chúng ta cần phải sống
Làm chứng nhân tấn kịch thảm thê này.

B52 suốt đêm gầm rít
Bom giết cụ già và trẻ nhỏ suốt đêm
Thành phố thân yêu không nhỏ bé như em
Để anh ôm trong vòng tay che chở
Em ấm áp dịu dàng hơi thở
Nghe run run tim nhỏ đập mong manh
Nghe thơm non mầm nhỏ ngủ yên lành
Và chúng ta không có quyền được sợ
Nếu nỗi đau làm ngực anh buốt giá
Nếu những cánh tay buông thõng rã rời
Giấc ngủ trẻ thơ giấc ngủ ngày mai
Sẽ lấy gì sưởi ấm?

12/1972

Minh họa của Đặng Xuân Hòa.

Viết lại một bài thơ Hà Nội

Thành phố tiếng cười thành phố nước mắt
Con gió đi về ngõ chợ mùa đông
Những bầy ve suốt mùa hè kêu khát
Những quả bóng màu bay mất
Những mặt hồ vụt mở giữa trưa xanh
Cái thành phố lam lũ mà chải chuốt
Cứng cỏi mà đau xót
Hay nhớ và hay quên
Nơi năm đói người kéo về nằm chết
Nơi những Giáng Kiều gặp gỡ Tú Uyên
Nơi tôi vào đời cùng với cuộc chiến tranh
Những năm khó khăn
Hè phố đầy hầm, tường đầy khẩu hiệu
Quần áo và mặt người màu cỏ héo
Thiếu ăn thiếu mặc thiếu nhà
Người đợi tàu ngủ chật sân ga
Trẻ con thiếu nơi học hành dạy dỗ
Các cô gái trở nên suồng sã
Những năm già trước tuổi
Những năm thương Hà Nội trăm lần hơn.

Ngày ấy mắt còn trong trẻo trước tai ương

Em còn trẻ chúng mình sôi nổi lắm
Thích gặp nhau giữa đám đông bè bạn
Yêu em nhiều mà cứ cố quên đi
Tuồng như thế mới là người cứng rắn.

Hôm nay từ mặt trận
Tôi trở về thành phố tuổi thơ
Trời trong veo dưới những vũng nước mưa
Người trên phố xếp hàng dài mua củ
Nghe loáng thoáng bên tai vài câu nói
Thấy bao mối lo bao việc nặng phải làm
Tôi nhớ quả đồi khét lẹt khói bom
Gian hầm nóng thiêu dưới đất
Máu ướm đầm bàn tay khi tôi nâng xác bạn
Anh ấy chết cho Hà Nội của tôi
Cho mỗi ngôi nhà cho mỗi niềm vui
Các anh không về, chúng ta còn lại
Thật vô cùng tội lỗi
Nếu ta thiếu lòng dũng cảm lớn lao
Dũng cảm trước quân thù dũng cảm với nhau
Để biến ước mơ thành sự thật
Vết thương thành tiếng hát
Mọi người thành anh em
Người ta không thể sống bằng niềm tin đẹp
Bằng áp phích trên tường bằng những lời đánh thép
Phải mang cho mọi người áo mặc cơm ăn
Phải có nhà trường cửa sổ trời xanh
Những bàn tay dám làm những tấm lòng dám thật
Cuộc đời chẳng dừng chân một phút
Những điều hôm qua tưởng tuyệt vời tốt đẹp

Đến nay thành không đủ nữa rồi
Những người tốt tự bằng lòng với hôm nay
Mai sẽ là kẻ xấu
Thành phố lớn lao bí mật tựa cuộc đời
Tốt đẹp mà đang dở
Tôi dâng trọn đời tôi còn chưa đủ
Không đấn đo tôi gửi hết niềm tin
Hà Nội một công trường ngồn ngồn
Hà Nội bàn tay cô gái dệt
Vàng trán cụ già nhăn nheo dĩ vãng
Những ngọn đèn đọc sách thâu đêm
Những quán cà phê ngon
Những bức tranh sơn dầu đầy nắng
Hà Nội trái tim của những cuộc chiến đấu ở Đông Dương
Những cửa gương hy vọng
Trên chông gai trên ngói nát
Nhà mới sẽ cao lên
Sẽ có mái hồng sẽ có tổ chim
Nụ cười mới cơn mưa rào cũng mới
Anh vẫn như ngày mười bảy tuổi
Ngực bồng chồn ước ao
Như chưa hề có chuyện khổ đau
Đêm nay đi bên nhau tới sáng
Mặt trời từ vực sâu đen thẳm
Từ biển đêm trần trọc
Sáng dần lên trên những ngón tay em.

Việt Nam ơi

Những áo quần rách rưới
Những hàng cây đâm mình vào bóng tối
Chiều mờ sương leo lắt đèn dầu
Lũ trẻ ngồi quanh mâm gỗ
Lèo tèo mì luộc canh rau.

Mấy mươi năm vẫn mái tranh này
Dòng sông đen nước cạn
Tiếng loa đầu dốc lạnh
Tin chiến trận miền xa.

Những người đi chưa về
Những quả bom hầm hào sứt lở
Những tên tướng những lời hăm dọa
Người ta định làm gì Người nữa
Việt Nam ơi?

Mấy mươi năm đã mấy lớp người
Chia lìa gục ngã
Đã tận cùng nỗi khổ
Người ta còn muốn gì Người nữa
Việt Nam ơi?

Người đau thương, tôi gắng gượng mỉm cười
Gắng tin tưởng nhưng lòng tôi có hạn
Chiều nay lạnh, tôi ghen ngào muốn khóc
Xin Người tha thứ, Việt Nam ơi.

Tổ quốc là nơi tỏa bóng yên vui
Nơi nghĩ đến lòng ta yên tĩnh nhất
Nhưng nghĩ đến Người lòng tôi rách nát
Xin Người đừng trách giận, Việt Nam ơi.

Tôi làm sao sống được nếu xa Người
Như giọt nước đậu vào bụi cỏ
Như châu chấu ôm ghì bông lúa
Người đẩy ra tôi lại bám lấy Người
Không vì thế mà Người khinh tôi chứ
Việt Nam ơi.

Không vì tôi đau khổ rồi
Mà Người ghét bỏ?
Xin Người đừng nhìn tôi như kẻ lạ
Xin Người đừng ghẻ lạnh, Việt Nam ơi.

Người có triệu chúng tôi, tôi chỉ có một Người
Tất cả sẽ ra sao
Mảnh đất nghèo máu ứa?
Người sẽ đi đến đâu
Hả Việt Nam khốn khổ?
Đến bao giờ bông lúa
Là tình yêu của Người?

Đến bao giờ ngày vui
Như chim về bên cửa?
Đến bao giờ Người mới được nghỉ ngơi
Trong nắng ấm và tiếng cười trẻ nhỏ?
Đến bao giờ đến bao giờ nữa
Việt Nam ơi?

Trung Hoa

Gió bắc thổi từ xứ xa
Bên kia núi cao sừng sững
Trung Hoa.

Trung Hoa của tuổi thơ
Tiếng ngựa hí đêm khuya
Đoàn xe Chiến Quốc đi trong tuyết
Rũ rượi tóc râu, đao thương sáng quắc
Não bạt thanh la xúng xoảng
Dữ tợn mà sầu thương.

Bờ sông trắng hoa dương
Chia ly buồn đứt ruột
Giậm chân hát mà từ biệt
Đường thi vắng vặc.

Ào ạt Hoàng Hà
Quán núi đêm hàn rượu nóng
Vạt áo xanh giang hồ
Những mắt xéch Võ Tòng
Những đầm sâu Thủy Hử
Người đi như nước đông trong cỏ
Sáng suốt và tối tăm

Uyên thâm mà nhẹ dạ
Tin ngay mọi điều, dám làm tất cả
Cái người Tàu kỳ lạ
Ngồi dầm củ cải giữa đêm khuya...

Lòng kiên nhẫn của người
Trải ra trên mặt đất
Ở bất cứ nơi nào có khói
Trung Hoa
Nét bút vờn như cánh hạc vút qua
Lóng lánh tay ngà rượu đỏ
Bể thịt rừng xương Kiệt Trụ
Những hôn quân bạo chúa
Những hoàng hậu hồ tinh
Những anh gàn và những triết nhân
Hải rau vi, mơ giấc bướm
Trung Hoa Tây Thi, Trung Hoa Lý Bạch.

Trung Hoa đói rách
Xác người chết trận trắng xương phơi.
Trung Hoa tuổi thơ tôi
Đâu phải chỉ bấy ngựa dữ
Đêm lửa đuốc Chi Lăng
Gò Đống Đa vùi xác vạn quân Thanh
Nhưng Mã Viện, Liễu Thăng, Sầm Nghi Đống...
Không ngăn nổi lòng tôi yêu bác Võ Tòng

Cố cung xưa bao đảo lộn kinh hoàng
Như sóng biển không ngừng một phút
Dưới liễu xanh, lũ quỷ đổi thay màu
Trong chiêm trống, tiếng loa gào thét

Chín trăm triệu người ồn ào mà nín lặng
Trung Hoa muốn gì
Nhân dân đi về đâu?

Đêm nay
Trang sách tuổi thơ đưa tôi gặp lại
Gian nhà nhỏ ven thành
Vách lung lảng cỏ khô, lá thuốc
Một người đầu trục
Áo bông đen khuy vải cũ sờn
Một người không râu lưng lửng ngồi im
Giữa hũ lọ, mực tàu, chần rách
Chồng sách dây, đĩa đèn dầu leo lắt
Tuyết rơi trắng xóa ngoài thềm
Ông Tư Mã Thiên
Một mình ngồi thức
Ông Tư Mã Thiên mắt nhìn sáng quắc
Hiếu đời, hiếu nước, hiếu dân mình
Một ông Tư Mã Thiên
Ngàn ông Tư Mã Thiên
Muôn ngòi bút uy nghiêm
Đang ghi sâu mọi việc
“Hồn bạo chúa nghiêng răng trong bụi cát
Mọi ngai vàng, theo lửa hóa tro than...”

Trung Hoa khổng lồ, Trung Hoa đau thương
Mai tan hết mây mù mưa xám
Trung Hoa Võ Tông, Trung Hoa Lý Bạch
Lại là Trung Hoa từ tuổi nhỏ ta yêu...

1974

Nơi ấy

Ở nơi ấy có một đôi mua tím
Có con đường đất mịn mát chân đi
Ở nơi ấy có một rừng bưởi chín
Có người em bé nhỏ ngóng ta về.

Tia nắng hạ sáng bùng trên lá cọ
Chim chào mào ăn hạt dẻ mùa thu
Rơm khô ủ những quả hồng chín đỏ
Ngọn gió chiều, hoa sở trắng như mưa.

Ở nơi ấy, suối thành sông mùa lũ
Xuyên qua rừng, ngập ướt cả bờ lau
Đèn nhựa trám tinh mơ em nhóm lửa
Sương mịt mù trước cửa, thấy em đâu.

Gương mặt ấy, nụ cười bên lửa thắp
Quả roi rừng trong nón để phần nhau
Ở nơi ấy vị măng vầu chẳng đắng
Củ sắn lùi ống nứa vẫn thơm lâu.

Hoa chẳng sớm và trái không quá muộn
Xuân không nhanh và đông chẳng kéo dài

Mỗi khóm lá một hương rừng bí mật
Nắng dong vàng thung lũng tiếng ong bay.

Tôi đã đi bao đường xa tít tắp
Bao mùa đông mùa hạ đã trôi qua
Bao cửa bể, xóm thôn, thành phố rộng
Một vùng quê nơi ấy ngỡ phai nhòa.

Nếu em biết những gì tôi đã sống
Những buồn vui tôi đã có trong đời
Nếu em biết bây giờ tôi khác lắm
Buổi cùng em kiếm củi ven đồi?

Người ta bảo: cả em giờ cũng khác
Đã con bông, con dất, nhớ chi tôi...
Có sao đâu: trái mùa thu vẫn thắm
Mây mùa thu vẫn trắng những chân trời.

Nếu em biết rằng tôi, tôi vẫn nhớ
Vẫn là con suối lũ của rừng xưa
Con tu hú dưới lùm hoa chuối đỏ
Ngọn lửa hồng em ủ giữa chiều mưa?

Vẫn nguyên vẹn những hoa rừng thơ dại
Đã dạy tôi biết chia ngọt sẻ bùi
Vàng trắng lớn mọc lên từ phía ấy
Ngọn gió rừng vẫn thổi giữa hồn tôi.

4/1980

Tiếng Việt

Tiếng mẹ gọi trong hoàng hôn khói sẫm
Cánh đồng xa cò trắng rủ nhau về
Có con ghé trên lưng bùn ướt đầm
Nghe xạc xào gió thổi giữa cau tre.

Tiếng kéo gỗ nhọc nhằn trên bãi nắng
Tiếng gọi đò sông vắng bến lau khuya
Tiếng lụa xé đau lòng thoi sợi trắng
Tiếng đập dồn nước lũ xoáy chân đê.

Tiếng cha dặn khi vun cành nhóm lửa
Khi hun thuyền, gieo mạ, lúc đưa nô
Tiếng mưa giội ào ào trên mái cộ
Nón ai xa thăm thẳm ở bên trời.

“Đá cheo leo trâu trèo trâu trượt...”
Đi mòn đường đứt cổ đợi người thương
Đây muối mặn gừng cay lòng khế xót
Ta như chim trong tiếng Việt như rừng.

Chưa chữ viết đã vẹn tròn tiếng nói
Vàng trắng cao đêm cá lặn sao mờ

Ồi tiếng Việt như đất cày, như lụa
Óng tre ngà và mềm mại như tơ.

Tiếng tha thiết, nói thường nghe như hát
Kể mọi điều bằng rú rít âm thanh
Như gió nước không thể nào nắm bắt
Dấu huyền trầm, dấu ngã chênh vênh.

Dấu hỏi dựng suốt ngàn đời lửa cháy
Một tiếng vườn ộp bóng lá cành vươn
Nghe mát lịm ở đầu môi tiếng suối
Tiếng heo may gợi nhớ những con đường.

Một đảo nhỏ xa xôi ngoài biển rộng
Vẫn tiếng làng tiếng nước của riêng ta
Tiếng chẳng mất khi Loa thành đã mất
Nàng My Châu quỳ xuống lạy cha già.

Tiếng thao thức lòng trai ôm ngọc sáng
Dưới cát vùi sóng đập chẳng hề nguôi
Tiếng tủi cực kẻ ăn cầu ngủ quán
Thành Nguyễn Du vắng vặc nỗi thương đời.

Trái đất rộng giàu sang bao thứ tiếng
Cao quý thâm trầm rực rỡ vui tươi
Tiếng Việt rung rinh nhịp đập trái tim người
Như tiếng sáo như dây đàn máu nhỏ.

Buồm lộng sóng xô, mai về trúc nhớ
Phá cũi lồng vơi vợi cánh chim bay

Tiếng ghen ngào như đời mẹ đắng cay
Tiếng trong trẻo như hồn dân tộc Việt.

Mỗi sớm dậy nghe bốn bề thân thiết
Người qua đường chung tiếng Việt cùng tôi
Nnhư vị muối chung lòng biển mặn
Nnhư dòng sông thương mến chảy muôn đời.

Ai thuở trước nói những lời thứ nhất
Còn thô sơ như mảnh đá thay rìu
Điều anh nói hôm nay, chiều sẽ tắt
Ai người sau nói tiếp những lời yêu?

Ai phiêu bạt nơi chân trời góc biển
Có gọi thầm tiếng Việt mỗi đêm khuya?
Ai ở phía bên kia cầm súng khác
Cùng tôi trong tiếng Việt quay về.

Ôi tiếng Việt suốt đời tôi mắc nợ
Quên nổi mình quên áo mặc cơm ăn
Trời xanh quá môi tôi hồi hộp quá
Tiếng Việt ơi tiếng Việt ân tình...

Người cùng tôi

Người cùng tôi bên bờ biển bão
Người cùng tôi đầu ngọn gió mùa
Người vỡ rừng mở đất bao la
Bàn tay chai làm ra tất cả
Làng xóm, đền đài, thành phố
Tháp bút cao, điệu múa, những cung đàn
Đi chân không, người thêu vạt hài cong
Mặc vải nâu, người dệt muôn sắc lụa.
Không biết chữ, người làm ra tục ngữ
Những thuyền to, chuông lớn, những vườn cây...
Người làm nên cuộc đời
Ngàn năm bàn tay trắng
Ăn những thứ nộm rau chát đắng
Mặc áo quần vá víu lem nhem
Lời ngọt ngào người dễ dàng tin
Chuyện không đâu người cũng cười thích thú
Người gói đầu cán guom nằm ngủ
Người suốt đời trận mạc xa quê
Người đánh bò đi kéo xe thuê
Người để con đàn nheo nhóc
Mụn vải, mẩu đinh người đều nhặt nhạnh
Mắt nhắm rom cũng cài vãi kêu ca

Nhưng khi cần mang tất cả đem cho
Sẻ áo nhường cơm quên mình cứu bạn...

Người mài mực cho Nguyễn Trãi viết Bình Ngô, người
cùng Quang Trung đi đánh giặc

Quang Trung ngồi trên bành voi, người cầm giáo xông lên
phía trước

Quang Trung lên làm vua, người về nhà cày ruộng

Bị lão trượng tuần quất nạt cũng run

Nhưng mỗi lần đất nước sắp suy vong

Người đều cứu cổ xe ra khỏi vực

Đôi khi người nổi giận

Đôi khi thôi, nhưng thật là khủng khiếp

Như gió diên, như nước phá tung bờ

Người vung tay: cung điện ra tro

Người xô khế, thế là nhào, vua chúa

Người phân xử công minh ít bữa

Chia áo cơm khắp lượt dân nghèo

Rồi lại về cày ruộng, chăn trâu,

Đơm cá, bẻ con, nuôi gà, nấu rượu

Như an phận ngụ ngụ cam chịu

Mặc những ngải xảo quyết lảng xảng

Gã Lý Thông nhận đã giết trần tình

Trói Thạch Sanh tống giam vào ngục

Người im lặng, nhưng người biết hết

Lý Thông kia chỉ là bộ hung thôi...

Đất dẫm mồ hôi và máu của người

Ngàn năm bị khinh thường, đầy đọa

Đã hết thời vua quan, thời bọn chủ

Lần đầu tiên đất nước thuộc về người.

Đất nước tôi ơi

Những dòng sông đã cho tôi gương mặt

Những chân trời đã cho tôi tiếng hát

Đồng bãi cho tôi sức vóc bàn tay

Đồi núi cho tôi những bước đi dài

Hoa và chim đã cho tôi mộng ước

Những trái tim đập dồn trong ngực

Là của người - lẽ sống của đời tôi

Tôi cùng người chung lúa chung khoai

Chung cơn bão chung cánh rừng lửa đạn

Chung ca nước dưới đường hào nắng gắt

Chung lá cờ chung ngọn lửa ban mai

Giữa đau thương, người đã nắm trong tay

Địa chỉ của Niềm Vui

Những lý do của hy vọng

Dạy tôi biết gieo trồng và cấy gặt

Tôi tìm đời tôi trong số phận người

Tìm lẽ phải nơi trán người bình tĩnh

Hạt muối tôi trong biển người vô tận

Chỉ khổ đau vì đau khổ của người

Chỉ sướng vui trong vui sướng của người thôi...

Những đêm hoa vàng

Mưa thu ướt đầm cánh hoa vàng
Gió lục địa tràn về như bão
Gió phiêu bạt phập phồng nếp áo
Mây đầy trời, đất lạnh sáng mênh mông.

Những cánh đồng hoa cúc mọc rung rung
Chùm nắng lạ tươi vàng trên cỏ dại
Trăng ngả xuống cho hoa mềm thức dậy
Những bức tường lấy bấy bóng hoa lên.

Em trở về, đêm lạnh, áo em đen
Gian phòng nhỏ một bình hoa ướt sũng
Em đã ngủ, anh ngồi im lặng
Cái màu hoa ám ảnh suốt đêm dài.

Ở ngoài kia thành phố mưa bay
Bùn lầy lội những ngã đường khuya khoắt
Mưa và gió âm ào trên mặt đất
Hai chúng mình bên cạnh một loài hoa...

Sắc hoa vàng như da mặt chúng ta
Một chủng tộc đói nghèo bên biển cả

Những bộ lạc bây giờ không hát nữa
Chỉ hoa vàng như chiếc mũ ngày xưa

Đất phân tranh hoa mọc trên mồ
Máu đen nhuộm những khu rừng kinh hãi
Ai đã chết đêm nay tìm trở lại
Mắt to vàng nóng bỏng giữa đài hoa?

Khu phố nghèo lụp xụp ta qua
Những cô bé ngã vào đêm tối lỗi
Những mục già đen tối
Ngồi bên hè vá áo mặt âm u

Chẳng có chi phía trước để mong chờ
Chỉ còn lại một màu hoa gay gắt
Cái màu hoa cô độc
Nở âm thầm trong giá buốt heo may

Cái người trai đêm vắng lặng im ngồi
Cốc rượu đắng cùng hoa chúc lửa
Tươi rượi xuống hoa vàng lả tả
Thấy chập chờn sao mọc, nắng dâng lên.

Cháy bên mình không một phút nguôi yên
Tình đã hẹn, đời không thể khác
Chỉ e nữa lòng em rồi cũng nhạt
Quên hoa vàng ở lại những đêm mưa...

Gió và tình yêu thổi trên đất nước tôi

Gió và tình yêu thổi trên đất nước tôi
Gió rừng cao xạc xào lá đổ
Gió mù mịt những con đường bụi đỏ
Những dòng sông ào ạt cánh buồm căng
Chớm heo may trên những ngọn cau vàng
Nồm Nam thổi, khắp đồng bông gạo trắng
Người xa cách vẫn chung trời gió lộng
Thương vệt bùn trên áo gió khô se.

Gió phương này thao thức phương kia
Bếp lửa tắt, gió lại bùng than đỏ
Không hình dáng vẫn nhận ra ngọn gió
Khi ngàn cây bỗng lật lá sang chiều.

Khi em về tóc ngợp gió đê cao
Mây cuộn cuộn, cỏ rập rờn nổi sóng
Trong gió chuyển, đất trời dường nao động
Năm bên em, nghe gió suốt đêm dài.

Gió và tình yêu thổi trên đất nước tôi
Chưa xóm mạc đã bắt đầu ngọn gió

Thổi không yên suốt dọc dài lịch sử
Qua đất đai và đời sống con người.

Gió gieo tung những hạt giống trên tay
Giọt nước mắt mau khô, tiếng gọi dò vọng mãi
Vàng trán với bể khơi chung gió ấy
Ở nơi đâu cũng tới được chân trời.

Gió và tình yêu thổi trên đất nước tôi
Như tiếng gọi ngàn đời không khuất phục
Đất nước giống con thuyền xuyên gió mạnh
Những mối tình trong gió bão tìm nhau.

Qua mọi điều, ngọn gió có qua đâu
Luôn luôn ra đi, luôn luôn mới đến
Thơ em viết về một vùng cát biển
Cỏ mặt trời trong lốc bụi lẩn đi...

Đã có lần tôi muốn nguôi yên
Khép cánh cửa lòng mình cho gió lặng
Nhưng vô ích làm sao quên được
Những yêu thương khao khát của đời tôi.

Tôi thở trong sức gió muôn người
Mùa gió mới nhờ em tôi có lại
Bài hát cũ tôi hát cùng đồng đội
Lại dập dồn như gió khắp rừng khuya.

Dẫu đêm nay ngọn gió mùa hè
Còn bề bộn một vùng gạch ngói

Lịch sử quay những vòng xoáy gian nan
Đất nước tôi như một con thuyền
Lướt trên sóng những ngực buồn trắng xóa.

Ước chi được hóa thành ngọn gió
Để được ôm trọn vẹn nước non này
Để thổi ấm những đỉnh đèo buốt giá
Để mát rượi những mái nhà nắng lửa
Để luôn luôn được trở lại với đời...

Gió và tình yêu thổi trên đất nước tôi...

Quả dưa vàng

Chúng ta ăn một quả dưa vàng
Vào lúc bốn giờ chiều, mùa hạ nắng
Nở bâng hoàng hoa tím khắp đường đi.

Trong xưởng họa ngổn ngang dao và bút đầy sơn
Chúng ta ăn quả dưa tròn chín rực
Em đánh đổ một ống màu xuống đất
Trái dưa thơm nứt vỡ nước chảy ròng.

Tiếng kèn đồng tiếng trống vang vang
Đội nhạc binh qua phố
Con gà đất gáy ngoài cửa sổ
Trời lóe ngời cửa kính những chùm hoa.

Những bưu ảnh màu bán ở sân ga
Những viên kẹo bọc giấy hồng giấy đỏ
Em nâng trên bàn tay
Quả địa cầu bé nhỏ
Xanh là đất liền vàng là biển cả
Lo âu lẫn với tươi lành
Những khung tranh những giá vẽ ngổn ngang
Phố âm ỉ tiếng trẻ đùa đập bóng

Mùa hạ đầu tiên chiến tranh chấm dứt
Bụi trắng đường, gió lộng mặt hồ xa.

Sọc dưa xanh - những tín hiệu mùa hè
Trong mắt em bồi hồi
Sau bao nhiêu đắng cay buồn tủi
Trái dưa vàng thơm ngọt đến ngây thơ
Trái dưa vàng đơn giản thế thôi ư
Như hạnh phúc, tình yêu, như cuộc sống.

Từ biệt

Thôi nhé, em đi
Như một cánh chim bay mất
Phòng anh chẳng có gì ăn được
Chim bay về những mái nhà vui.

Nghĩa gì đâu kỷ niệm tháng năm dài
Lời thương mến nhớ lại thành chua chát
Lòng ta cạn hay tại đời quá hẹp
Nghĩ cho cùng, nào dám trách chi em.

Những ngày qua không thể dễ nguôi quên
Em lạc đến đời anh tia nắng rọi
Anh thuở ấy lòng thơm trang giấy mới
Mối tình đầu tóc đại tuổi mười lăm.

Anh làm sao quên được những con đường
Lá vàng rơi trên cỏ
Nhớ vai em chấp chờn hoa gạo đỏ
Nhớ vàng trắng xẻ nửa lúc xa xôi
Nhớ lời yêu trong những lá thư dài
Sao em muốn anh quên nhanh chóng thế
Anh cũng lạ cho mình xe cát bể

Chấp đời em vào với cánh bướm anh
Anh giặt áo cho em, anh dọn bếp sửa buồng
Lúc em vắng anh thường ngồi tựa cửa
Anh cứ nghĩ thương nhau là tất cả
Nhưng em cười khi anh chẳng thể vui
Hai ta không chung một ngã đường dài
Không chung khổ đau không cùng nhịp thở
Những gì em cần, anh chẳng có
Em không màng những ngọn gió anh trao
Chiếc cốc tan, không thể khác đâu em
Anh nào muốn nói những lời độc ác
Như dao cắt lòng anh như giấy nát
Phố ngoài kia ngọt ngào những toa tàu
Tiếng bán mua tiếng cãi chửi ồn ào
Những nhà cửa nhỏ nhoi những mặt người bụi bặm...

Cánh chim vàng lác đến đỉnh rừng hoang
Nay trở lại với cỏ mềm quả ngọt
Hãy ra đi sung sướng
“Thật ra mà nói, chẳng có gì để nói”
Giã từ.

1972

Nói với con cuối năm

(Tặng Lưu Minh Vũ)

Cha lên làng sơ tán thăm con
hoa mận nở trắng vườn
năm sắp hết
chợ quê rộn rịp
vàng hương nếp mới lá dong xanh

hai cha con ngồi trên bờ đê cao
sông chiều ngút khói
gió rập mình cỏ dại
sau lưng Hà Nội sương mờ
thành phố vừa trải qua
những trận bom hủy diệt
lòng cha giờ giập nát
những xác người máu loang
biết nói gì với con
đôi mắt trẻ đen tròn ngơ ngác thế
cuộc chiến tranh đã mấy chục năm trôi
con mới gần ba tuổi
tia nắng sớm mong manh chùm lá mới
đêm của đời gió bão đã dài lâu

con bi bô với bàn ghế cổ cây
tập gọi tên các sự vật trên đời
tập tin lời người lớn
cha làm sao nói được
những khổ đau lắm lạc đọi trên đường
cái ác đen sì trong mỗi quả bom
mang mặt đẹp nói cười khôn khéo

con hát lời ngọng nghịu
“vịt dất tay gà hai đứa đi chơi”
áp trán vào gò má thơ ngây
cha bỗng thấy chẳng có gì đáng sợ
cha dạy con mến thương tất cả
rồi tự con sẽ biết căm thù
cha dạy con tin yêu từ ngọn cỏ
rồi mai sau con sẽ nghi ngờ
con sẽ trả lời những câu hỏi đời cha
con cũng sẽ đặt nhiều câu hỏi mới
lòng cha dẫu héo khô cằn mận dại
nhựa âm thầm buốt trắng những chùm hoa
con oi con hãy tha thứ cho cha
cha chẳng thể nào sống cùng mẹ được
đời cha nặng gắt
mẹ con cần suối mát của đồng vui
con khôn lớn trên đời
hãy yêu thương mẹ
và hãy hiểu cho cha

Tết hòa bình đầu tiên

đất nước nghèo xơ xác
cha cũng chẳng đủ tiền
mua cho con áo đẹp
chiều bên sông gió rét
con lặng nhìn típ bãi ngô xa
- Bên kia sông có gì hử cha?
- Bên kia sông có đường đất đỏ
có ruộng mía trĩu cò trắng xóa
những vườn đầy quả ngọt những đồng hoa.
- Có bướm bướm không cha?
- Có, có rất nhiều bướm bướm.
Con thì thâm trọng hơi thở mạnh
- Sông rộng thế làm sao sang được?
Cha ôm con vào lòng, con bé bỏng của cha
- Bên kia sông nhiều bướm nhiều hoa
rồi cha con ta sẽ tìm được con đò
đi sang bên ấy.

1972

Mắt một mí

Mắt một mí ngồi tựa mạn thuyền
Lòng như sóng vỗ
Con sáo sang sông bạt gió
Cánh cò lặn lội đồng xa.

Mắt một mí nhìn sau lá thưa
Soi mảnh gương tròn trong nón
Đôi rậm trồng khoai giếng sâu nuôi bóng
Miếng ngọt bụi dâng mẹ nhường em.

Mắt một mí ngày nắng đêm sương
Đường dài gánh nặng
Áo nâu non bùn lấm
Mồ hôi đầm tóc mai.

Mắt một mí bỏ nhà theo trai
Dì mắng thầy la chẳng sợ
Gửi áo thay lời thương nhớ
Qua cầu ai nữ đánh rơi.

Mắt một mí tiễn chồng ra trận
Vai vác gươm, tay xách nón

Ao lông ngỗng, đá vọng phu
Ru con gió mùa thu
Năm canh chầy thức trắng.

Mất một mí, người ơi người ở đừng về
Hun hút bờ đê
Đứng ngồi đồng lửa
Thương em cháy lòng cháy dạ
Đất nghèo thân bóng long đong
Biết nhau từ thuở buông thừng
Từ khi mót lúa
Sao em còn dặn chi hoài
Xa em nào nỡ
Đứng ngồi với ai?

Có những lúc

Có những lúc tâm hồn tôi rách nát
Như một chiếc lá khô như một chồng gạch vụn
Một tấm gương chẳng biết soi gì
Một đáy giếng cạn không một hốc mắt đen sì
Trời chật chội như chiếc lồng trống rỗng
Thành phố đầy bụi bặm
Những mặt người lì nhẵn chen nhau.

Tôi biết làm gì tôi biết đi đâu
Tôi chẳng còn điều thuốc nào
Đốt lên cho đỡ sợ
Yếu đuối đến cộc cằn thô lỗ
Tôi xấu xí mù lòa như đứa trẻ mồ côi
Tình yêu trong lòng tôi chẳng ích lợi cho ai
Những gì mọi người cần, tôi chẳng thiết
Tôi khao khát yêu người
Mà không sao yêu được
Cuộc đời như một mù già dậm dăng
Một núi dây thừng bấn thủ rồi rên
Tôi chán cả bạn bè
Mấy năm rồi họ chẳng nói được câu gì mới
Tôi bỏ ra đi, họ ngồi ở lại

Tôi đi một mình trong phố vắng ban đêm
Tôi chẳng dám về gian phòng nhỏ của em
Tấm áo đẹp của em và chiếc đồng hồ em xinh xắn
Mặt tôi âm u như khu rừng rậm
Nghe em cười giữa bè bạn đông vui.

Những bức tường dựng đứng quanh tôi
Có những lúc tôi xuôi tay đuổi sức
Nhưng từ đáy nỗi buồn tôi thăm thẳm
Một cái gì như nhựa thấm trong cây
Một cái gì trắng xóa tựa mây bay
Là hoa gạo của lòng tôi chẳng tắt
Tôi đập tay lên bức tường lạnh ngắt
Dù tiếng tôi chỉ một người nghe
Tôi phải đốt lên một cái gì
Cho sáng rực giữa chênh vênh vực thẳm
Dẫu bao lần người làm tôi thất vọng
Tôi vẫn yêu người lấm lấm người oi
Tình yêu tôi như một tiếng chuông dài
Làm run rẩy hoa hồng trên ngực nắng.

1972

Tôi chẳng muốn kỷ niệm về tôi là một điệu hát buồn

Bao bài ca xáo trộn trong tôi
Có tiếng khóc của con chim gãy cánh
Tiếng đau rên của ngôi nhà đổ sập
Tiếng con thuyền không về được bờ quen
Tiếng mưa rơi trên ngọn cỏ yếu mềm...
Nhưng đêm hội này, chỉ một lần tôi được hát
Chỉ sống một cuộc đời giữa vô cùng năm tháng
Chỉ một lần gặp bạn, bạn yêu thương
Chẳng muốn kỷ niệm về tôi là một điệu hát buồn
Tôi chọn bài ca của mùa hạ nắng
Tôi chọn bài ca của người gieo hạt
Hôm nay là mầm, mai sẽ thành cây
Khổ đau dầu nhiều, tôi chọn niềm vui
Là suối mát lòng tôi gửi bạn
Một cuộc đời - một bài ca duy nhất
Tôi chẳng muốn điệu hát buồn là kỷ niệm về tôi.

Giấc mơ của anh hề

Giấc mơ của anh hề
Thấy mình thành triệu phú
Ác-lơ-canh nghèo khổ
Nằm mỉm cười sau tấm màn nhung.

Giấc mơ người hát xẩm nhục nhằn
Thức dậy giữa lâu đài rực rỡ
Thằng bé mồ côi lạnh giá
Thấy trong tay chiếc bánh khổng lồ
Trên đá lạnh người tù
Gặp bầy chim cánh trắng
Kẻ u tối suốt đời cúi mặt
Bỗng thanh thoi đứng dưới mặt trời.

Giấc mơ đêm cứu vớt cho ngày
Trong hư ảo người sống phần thực nhất
Cái không thể nào tới được
Đã giục con người
Vươn đến những điều đạt tới
Những giấc mơ êm đềm
Những giấc mơ nổi loạn
Như cánh chim vỗ gọi những bàn tay.

Đời sống là bờ
Những giấc mơ là biển
Bờ không còn nếu chẳng có khơi xa.

Mơ thấy em trong lành
Như ngày mười sáu tuổi
Mơ thấy con người trên mặt đất
Nắm tay nhau.

Ác-lơ-canh khổ nghèo
Thối ống sáo dưới màn nhung đỏ thắm
Đông-ki-sốt tả tơi
Đi chiến đấu cho đời
Như con tàu nổi bờ và biển cả
Những bài thơ mãi mãi ra khơi.

Hải Phòng mùa đông

Nửa đêm, những con tàu
Thả neo ngoài cảng
Ngôi nhà cũ đã tan
Vì một thói quen
Tôi vẫn khóa cửa sắt chìa khóa vào túi
Bạc đá lấm bùn
Lòng tôi như sỏi hoang
Trên cầu Hạ Lý.

Tám áp phích cũ đã bong
Vở kịch cũ đã quên
Không ai nhớ tên các diễn viên
Khắp nơi vào màn cuối cùng
Tân kịch chiến tranh khủng khiếp.

Em không về và anh ta đã chết
Xác con tàu trúng thủy lôi
Dạt về cửa sông.
Hải Phòng mùa đông người đưa thư già
Ngồi vắn thuốc đầu ngõ Kỳ Đồng
Anh một mình vào Nhà hát Lớn
Âm thầm giữa ghế xếp mênh mông

Tấm màn nhung kéo lên
Những tên hiệp sĩ Trung cổ bước ra
Những lão thầy tu đeo mặt nạ
Đã giết chết Kiều Nguyệt Nga
Đétz-đê-mô-na, Đun-xi-nê Ô-phê-lia
Đã giết chết người chơi xen-lô
Đã giết chết người thổi ô-boa trong dàn nhạc
Giết chết người chỉ huy ánh sáng
Anh chàng điều khiển chương trình
Bỏ chạy khỏi rạp hát
Chính lão soát vé dẫn lũ cướp vào
Những tên I-a-gô khôn nạn
Đã giết chết tuổi thơ của chúng ta.

Tấm màn hạ xuống
Như không có gì xảy ra.

Hải Phòng mùa đông quán nước cũ
Những bình hoa đã vỡ
Hoa bằng lăng sót lại
Uớt đầm trước hiên nhà
Gã thủy thủ tóc dài
Huyết sáo điệu nhảy Tây Ban Nha
Bản nhạc ấy ngày xưa em hát mãi
Anh không tìm thấy tấm áo nào của em
Mảnh gương nào của em
Trong căn phòng đồ nát
Bầy chim di đói khát
Không tìm thấy gì ăn
Trên con tàu đắm

Trên phố phường gạch vụn
Năm tháng hoang liêu
Bạn bè lưu lạc
Xác kẻ giết người và người bị giết
Đều đã tan thành bùn đất.

Và tấm màn đóng xuống
Như không có gì xảy ra.

1972

Chiều cuối

Mắt cá chân em bốc lửa
Trong buổi chiều phiêu bạt
Những chiếc xe bò đi vào thành phố.

Cuộc chém giết lặng dần
Các dũng sĩ thân tàn ma dại
Đập nát những cây đàn quý
Ngồi nướng thịt cóc ăn
Con mèo đi hai chân
Kêu lên tiếng trẻ khóc.
Tóc em bù rối tro than
Tóc gió đen quanh cột đèn xiêu đổ
Cổng nhà thờ gạch vỡ
Lão ăn mày mù thổi sáo
Điệu gọi hồn âm u
Lũ trẻ mở nắp quan tài đứng dậy
Mình quán đầy vải liệm
Chạy theo ta xin tiền
Ngàn mũi sắt lặng im
Trong ráng chiều đỏ rực
Đã lâu không có con tàu nào cập bến
Không con tàu nào ra đi

Biết nói gì nữa em, cô gái hoang
Của hải cảng tối
Của tấm chăn nghèo thời chiến tranh phá hoại
Của nỗi buồn nội chiến?
Cô gái hoang tóc bay như bờm ngựa
Đi bên bờ vịnh thủy lôi
Mắt cá chân xanh biếc
Ngực mềm trôi về bãi sù xa
Nghe sóng đập vào những cây đàn mới.

Hải Phòng, 11/1972

Cầu nguyện

Lá com nguội rơi vàng rãnh nước
Mưa ướt đầm trên gạch vỡ tan hoang
Đêm Nô-en
Trời vội vội màu hoa huệ trắng

Mưa rửa sạch máu tươi trên đá lạnh
Những bé em nằm ngủ trong mồ
Trên hoang tàn tắm tối các cửa ô
Người kéo về dự lễ
Tóc xỏa âm u
Khăn tang trắng xóa
Áo dài lễ chập chờn
Những cô gái gầy thom
Như nền trắng đi trong đêm tối

Vòm nhà thờ cao nghi ngút khói
Tiếng đàn oóc vang trầm
Dàn đồng ca khóc than
Hoa hồng rụng trên bàn như máu ứa
Tôi không tin
Lỗ đinh trong tay tượng Chúa
Chúa của tôi ngồi ở bên đường

Ngủ gục trên nắp hầm trú ẩn
Chúa của tôi bom thiêu cháy sém
Chúa của tôi hát xẩm trên tàu điện
Chúa của tôi bới gạch vụn tìm con
Chúa của tôi đêm nay lang thang
Không cửa không nhà vật vờ đói rét
Tôi lớn lên giữa thời bạo ngược
Biết trông đợi gì biết tin tưởng vào đâu.

Giê-su

Tình thương không thể ngăn tội ác
Đêm nay kẻ giết người
Ngồi quanh bàn ăn mừng Chúa ra đời
Đêm nay những vĩ nhân nâng cốc
Cò kè mặc cả với nhau.

Nói cho các người biết:

Tôi không quên gì đâu
Tôi nhớ hết và tôi không tha thứ
Phố nghèo hút gió
Dưới vòm cây run rẩy tối đen
Tôi thì thào lời cầu nguyện của mình
Sao cho máu đừng chảy nữa
Sao cho người lính trở về
Lũ trẻ ngủ ngon
Cái chết không cắt ngang giấc ngủ
Nguyện cho phố tôi
Không ai phải quanh năm túng đói
Không còn ai bị mỗi mòn sỉ nhục
Nguyện cho kẻ ốm mau lành

Nguyện cho người tôi thương không phải khóc
Nguyện cho lòng tôi đừng sợ hãi
Nguyện cho lòng tôi đừng nguội lạnh tình yêu.

Người ơi tôi gục xuống tay người
Quỳ dưới chân người
Hãy tha thứ cho tôi
Đã bất lực đã yếu nghèo mệt mỏi
Chỉ xin người thức tỉnh
Đừng bị dối lừa đừng rời rã tan hoang.

Đêm Nô-en
Thành phố rú còi báo động
Những dòng người tán loạn
Những giọt mưa trên mặt tôi lạnh buốt
Bầu trời cứ dâng lên cao tít
Và gió thổi bùng lời nguyện ước của tôi.

Sa-Đéc
Friday, August 5, 2016

Đêm Nô-en 1972

IV

Mắt của trời xanh

Sa-Đéc

Sunday, August 28, 2016

Minh họa của Nguyễn Thị Hiền.

... Và anh tồn tại

Giữa bao la đường sá của con người
Thành phố rộng, hồ xa, chiều nổi gió
Ngày chóng tắt, cây vườn mau đổ lá
Khi tàu đông anh lỡ chuyến đi dài
Chỉ một người ở lại với anh thôi
Lúc anh vắng người ấy thường thức đợi
Khi anh khổ chỉ riêng người ấy tới
Anh yên lòng bên lửa ấm yêu thương
Người ấy chỉ vui khi anh hết lo buồn
Anh lạc bước, em đưa anh trở lại
Khi cần cỗi thấy tháng ngày mệt mỏi
Em là sớm mai là tuổi trẻ của anh
Khi những điều giả dối vây quanh
Bàn tay ấy chở che và gìn giữ
Biết ơn em, em từ miền gió cát
Về với anh, bông cúc nhỏ hoa vàng
Anh thành người có ích cũng nhờ em
Anh biết sống vững vàng không sợ hãi
Như người làm vườn, như người dệt vải
Ngày của đời thường thành ngày-ở-bên-em
Anh biết tình yêu không phải vô biên
Như tia nắng, chúng mình không sống mãi

Như câu thơ, chắc gì ai đọc lại
Ai biết ngày mai sẽ có những gì
Người đổi thay, năm tháng cũng qua đi
Giữa thế giới mong manh và biến đổi
“Anh yêu em và anh tồn tại”
Em của anh, đôi vai ấm dịu dàng
Người nhóm bếp mỗi chiều, người thức dậy lúc tinh sương

Em ở đây, đời chẳng còn đáng ngại
Em ở đây, bàn tay tin cậy
Bàn tay luôn đỏ lên vì giặt giũ mỗi ngày
Đôi mắt buồn của một xứ sở có nhiều mưa
Ngọn đèn sáng rụt rè trên cửa sổ
Đã quen lắm, anh vẫn còn ngỡ ngàng
Gọi tên em, môi vẫn lạ lùng sao.

1976

Thằng Mí

Buổi chờ con ra đời
Cả nhà mong con gái
Cứ tưởng nếu là trai
Chẳng yêu như thế này

Thằng Mí của bố ơi
Đôi mắt to lay láy
Miệng bi bô tập nói
Làm gà “ò ó o”
Hoa con gọi là “tư”
Vịt thì kêu “kẹp kẹp”
Khom cái vai bé bỏng
Làm bà công lon ton...

Mẹ khen: Thằng Mí khôn
Một tuổi đầu đã biết
Làm trò cho mẹ vui
Tính tình cũng rõ rồi
Hay tủi thân hay giận
Sợ, mừng đều quá đáng
Khóc đấy lại cười ngay...
Tháng tư, nắng trở trời

Con thường hay ốm vặt
Mẹ lo, đêm thức suốt
Bố thương, ngày bế hoài
Bà đe: “đừng có chiều
Con hư là tại bố”
Nhưng con còn nhỏ quá
Mai đây khôn lớn rồi
Con một mình giữa đời
Bố muốn chiều chẳng được.

Trưa nay mẹ đi vắng
Các anh mãi chạy chơi
Chỉ bố với con thôi
Bố nằm ru con ngủ
Cái giọng bố thì khàn
Lời ru thì đã cũ
Có con cò bé nhỏ
Kiếm tép ở đầu sông
Từ đời bà đời ông
Cò vẫn còn lặn đục...
Trời xa ngoài cửa vắng
Nhìn con ngủ mơ màng
Bố cứ nghĩ miên man
Đến những dòng sông rộng
Ngày mai con khôn lớn
Biết có còn khổ không?

Ôi ngày mai của con
Chắc sẽ nhiều mới lạ
Bố mẹ thì sẽ già

Như lời ru đã cũ
Chẳng được cùng con qua
Những mùa thu mùa hạ
Dòng sông và biển cả
Cánh bướm nào chờ con?

Bây giờ lòng bố thương
Thằng Mí yêu của bố
Thằng con giai bé nhỏ
Ngủ đi nào, ngủ ngoan...

1976

Chiều chuyển gió

Chân bước vội em về từ phố rộng
Mang mùa hè xanh biếc trên vai
Chiều mênh mông gió lớn thổi từ trời
Em bỏ nón, tóc lòa xòa trên má.
Ngày thường nhật, chẳng có gì lạ cả
Sao suốt chiều anh cứ đợi mong em
Anh hồi hộp vào ra, anh xếp sách, dọn bàn
Và gió cứ đập hoài ngoài cửa sổ
Chỉ gió chuyển chứ có gì khác lạ
Hè sắp qua, thu sắp trắng bên trời
Sống bên em thấm thoát tháng năm trôi
Lòng sao vẫn ngỡ ngàng như mới gặp
Anh nghe tiếng những vòm cây gió động
Lá chập chờn muôn chầm nắng rung rinh
Nắng tan ra như hơi thở vô hình
Hơi thở lớn ào ào trên phố xá
Những mái nhà trập trùng như biển cả
Sự diệu kỳ của trời đất mênh mênh
Sự diệu kỳ của tia nắng mong manh
Sự diệu kỳ của cuộc đời mạnh mẽ
Vừa bí ẩn vừa rõ ràng đến thế
Không cho ai được sống nửa vời

Có em, anh hiểu lại cuộc đời
Có em, anh bắt đầu tất cả
Bắt đầu con đường, bắt đầu nhịp thở
Mùa hạ đầu tiên, ngọn gió đầu tiên
Muốn trao em gương mặt đến tâm hồn
Đều trong trắng, tràn đầy, thuần khiết nhất
Niềm vui sống như dòng sông mãnh liệt
Mỗi sớm mai một cảng mới để lên đường
Đất đai thành xứ lạ lúc trăng lên
Còn bao chân trời mình chưa tới được
Bao hy vọng, khổ đau, nụ cười, nước mắt
Mỗi con đường lại có những ngã ba
Dẫn đến vô biên bao chuyện bất ngờ
Bao bài hát mình chưa nghe kịp
Trang giấy rộng ngòi bút đưa gấp gấp
Quyển sách hay cuống quýt lật trên tay
Muốn đọc hết trang kia sợ bỏ sót trang này
Anh là kẻ suốt đời tất bật
Suốt đời vội đi, suốt đời nóng ruột
E tới nơi mùa đã gặt xong rồi,
Nhưng cốc rượu đầy uống mãi chẳng hề vơi
Sau mùa hạ đến mùa thu lá đỏ
Sau mùa cúc lại mùa hoa vạn thọ
Sau cửa gương là đôi mắt thương yêu
Ôi vai em mềm ấm biết bao nhiêu
Em ngoảnh lại nhìn buổi chiều lộng gió
Tìm anh đập như quả chuông bé nhỏ
Dưới hồi chuông vô tận của trời xanh.

Mùa thu ấy vẫn còn nguyên ở đó

Ta sẽ qua bao năm tháng rộng dài
Mùa thu đó vẫn còn nguyên ở đó
Sẽ đến lúc em không còn e sợ
Trước những gì sẽ tới trước tình anh
Ta sẽ qua bao cánh cửa nhọc nhằn
Qua lửa ấm của những mùa đông lạnh
Qua gió ngợp của những bờ sông nắng
Qua sóng bồi cát lở của buồn vui
Cát vô biên che phủ dấu chân người
Thành phố mới chắc ta không kịp tới
Trang giấy hết vàng trắng vừa khép lại
Hết nhà ga chỉ còn có con tàu
Mưa trên sông tóc trắng ở trên đầu
Anh sống hết bài thơ anh đã viết
Em thương ơi khi đó em hiểu hết
Điều anh không biết nói hôm nay
Ta ngoảnh đầu nhìn lại tháng năm dài
Mùa thu ấy vẫn còn nguyên ở đó.

Thơ ru em ngủ

Ngủ đi em ơi, trời xanh sau lá thưa
Trưa đã sẫm rồi, cửa ngõ sương sa
Em nằm nghiêng, tóc cụp xuống như lông thỏ
Như con sóc hiền, như chùm dẻ mùa đông.

Ngủ đi em ơi gian phòng nhỏ như thuyền
Giấc ngủ trôi về như dải sông đen
Có rong dại và ngút ngàn lau trắng
Một thành phố xa xôi có nhịp cầu đá xám
Con quay nâu quay trên hè phố vắng
Con sẻ gầy trên gió hát ngu ngơ.

Ngủ đi em ơi, sân thượng áo phơi
Những tấm chăn hoa những thảm màu sắc sỡ
Rãnh nước chung quanh khu nhà nhỏ
Khói mịt mù mắt trẻ con cay.

Ngủ đi em ơi, trên tường mảnh chai
Không ngăn nổi những đám mây xô dạt
Những quả đồi cao những thung lũng hẹp
Tiếng tù và vang dội lòng khe.

Ngủ đi em ơi, những người gặt lúa về
Đang múa trên bờ ruộng
Tiếng tay vỗ nhịp nhàng như sóng
Tiếng hát chập chờn lúc hiện lúc tan.

Ngủ đi em ơi, làng biển nắng chang
Không có chiếc thuyền nào bão lật
Trong rừng thẳm không ai lên cơn sốt
Người lính bị thương vết bỏng đỡ đau rồi
Em hãy yên lòng một lát thanh thoi
Uớc chi lo mọi nỗi em lo, buồn mọi nỗi em buồn
Cho phút này em được ngủ ngon
Ta sẽ cùng qua bao làng mạc ruộng vườn,
Bao giếng nước, ngày vui, bao mùa cấy gặt
Người đi đường mệt mỏi ơi, ngủ đi cho lại sức
Nnhư chưa hề khổ nhọc
Nnhư chưa hề đắng cay
Anh ở cạnh em đây
Đừng sợ xa nhau nữa
Nắng chiều trên ngọn lá
Gió cồn bụi trắng bay
Nẻo dài còn đợi đấy
Ngủ đi, bạn đường ơi!

Nhà chật

Nhà chỉ mấy thước vuông, sách vở xếp cạnh nôi
Nếu nằm mơ, em quờ tay là chạm vào thùng gạo
Ô tường nhỏ treo tranh và phơi áo
Ta chỉ có mấy thước vuông cho hạnh phúc của mình.

Nhà chật như khoang thuyền hẹp nhỏ giữa sông
Vừa căng buồm để đi, vừa nấu cơm để sống
Phải bỏ hết những gì không cần thiết
Ta chỉ có mấy thước vuông cho hành lý của mình.

Khoảng không gian của anh và em
Khi buồn bã em không thể quay mặt đi nơi khác
Anh không giấu em một nghĩ lo nào được
Ta chỉ có mấy thước vuông để cùng khổ cùng vui.

Anh ngẩng lên là ở cạnh em rồi
Bàn thuyền ơi, ngoài kia chiều lộng gió
Bên cửa sổ của gian phòng nhỏ
Mắt em xanh thăm thẳm những chân trời.

... Mắt của trời xanh

Tóc của đêm dài, mắt của trời xanh
mắt của phương xa, tay của đất nâu lạnh
người yêu như lửa và như lụa
bản nhạc ngày xưa, con tàu xứ lạ
Nắng cuối mùa đông, hoa chóng thu...

Bánh xe lăn bờ biển cát bao la
con ve xanh mua rào ướm dẫm
đôi mắt to nóng bỏng
nói chi lời tàn nhẫn để anh đau?

Ru em bên hồ sâu
lòng đêm rừng thăm thẳm
mặt trời - chiếc mũ vàng chói sáng
nghiêng một ngày xuống ngủ ở vai em.

Anh muốn làm cánh cửa để em quên
ngọn gió nhỏ trên trán em kiêu hãnh
làm cốc nước em cầm trưa nắng gắt
làm con đường quen thuộc để em qua.

Vì em, anh viết những bài thơ

gương mặt ấy không gì thay được cả
mặc ai bảo tình yêu giờ đã cũ
như vàng trắng như ngọn thủy triều...

Anh vẫn dựng ngôi nhà theo quy luật của tình yêu
chẳng cần những lâu đài lạnh giá
chỉ tin nơi nào có em đến ở
chỉ sống bằng hơi thở của em thôi.

Mây trắng của đời tôi

Những ngọn lửa vô hình chưa kịp có tên
Dòng nhựa trong cây, mùa xuân trong dòng nhựa
Con gió ẩn sau buồm, chân trời sau biển cả
Những nhịp cầu
Nổi hạt cát với ngôi sao
Bánh ăn và giấc mộng
Đưa tôi tới những bến bờ chưa tới được
Vượt khỏi mình, tôi nhập với trăm phương.

Nói lời riêng mà thấu triệu tâm hồn
Sau đêm tối, một ban mai mới mẻ
Dấu ngấn ngủi bùng tia chớp lóe
Đủ cho anh nhìn thấy mặt em rồi.

Trên mái nhà, cao vút rừng cây
Trên rừng cây, những đám mây xô dạt
Trên ngày tháng, trên cả niềm cay đắng
Thơ tôi là mây trắng của đời tôi.

Những dòng thơ thao thức khôn nguôi
Những dòng thơ người viết cho người
Trên bãi bể thời gian, tôi viết tiếp

Những dòng thơ như móng tay day dứt
Trên vỏ dưa xanh thắm của mùa hè
Cho kẻ xa nhà mái lá chở che
Cho ngưng lại nhịp đồng hồ quên lãng
Sợi dây mỏng nối liền ta với bạn
Và ban mai trong mắt những con gà...

Buổi chiều ấy

Tiếng con gọi cha không còn nghe nữa
Cha nằm kia bỗng nghiêm nghị lạ lùng
Chưa bao giờ cha nghiêm nghị thế
Cha chẳng đáp dù một lời rất khế
Người đã đi xa lắm mất rồi...
Chỉ nụ cười quen thuộc thoáng trên môi
Vẫn đang là mùa xuân ngoài đường tấp nập
Tiếng người, tiếng xe, tiếng cuộc đời náo động
Đi một mình im lặng
Giờ cha đang ở đâu
Có lẽ nào
Khi cánh cửa cuối cùng khép lại
Chẳng còn gì ngoài cõi hư vô?
Cha thường yêu những dòng sông không ngừng chảy
Sông Mã sông Hồng sông Cầu sông Đáy
Mỗi con sông một vùng đất yêu thương
Con nhớ sông Thao, rừng cọ bạt ngàn
Cái làng nhỏ tuổi thơ
Chiều mịt mù mưa núi
Cha ở mặt trận về
Gọi vang từ bên suối
Con ngựa trắng mình lấm lem đất bụi

Vai áo cha ướt đầm trận mưa chiều
Chiếc mũ nan, tấm khăn dù, lưng gạo trong bao
Đã lâu lắm mẹ và chúng con chỉ ăn ngô cùng sắn
Chiều ấy khói nổi cơm tỏa nắng
Cha kể chuyện trận Đoan Hùng
Chuyện một vùng buổi chín khắp triền sông
Nụ cười cha ấm như ngọn lửa
Con ngựa trắng cọ mình ngoài vách núi
Gió bên thêm hoa sở lẫn mưa bay
Cha của chúng con đến phút cuối cuộc đời
Vẫn nụ cười buổi chiều năm ấy
Cả lúc gian nan cả khi người ta xử tệ với mình
Vẫn chiếc áo xanh
Ngày em con vào chiến trường gửi về cho bố
Những năm ấy nhà mình thật nghèo
Mấy đứa lớn đều đi xa
Các em còn nhỏ cả
Con đọc thư mẹ kể:
Cha làm việc thâu đêm
Chỉ ẩm chè xanh với mấy củ khoai lang
Làng sơ tán ngọn đèn dầu thao thức...

Cha chẳng thích thói yếu mềm khóc lóc
Sợ cha không vui, con chẳng dám khóc nhiều
Nhưng lúc này cho con được ngồi bên
Bát chè xanh con rót đặt trên bàn
Nén hương này con thắp
Sau làn khói xanh mờ
Con như thấy chập chờn bóng ngựa trắng buổi chiều xưa
Bay trên đôi cỏ biếc

Một dòng sông nắng chói chảy về xa
Cha vẫn còn kia như sông nước hiền hòa
Vẫn ở quanh con như ánh sáng trong nhà
Trong mỗi chúng con, trong mỗi ngày con sống
Trong hoa trái của cuộc đời bất tận...
Ngõ cha gọi ngoài kia
Như chiều ấy ghé về
Đôi cộ mờ sương khói
Cha mở cửa: áo ướt đầm mưa núi
Nụ cười vui như ngọn lửa hồng.

1981

Thư viết cho Quỳnh trên máy bay

Có phải vì mười lăm năm yêu anh

Trái tim em đã mệt?

Cô gái buống bình

Cô gái hay cười ngày xưa

Mẹ của các con anh

Một tháng nay nằm viện.

Chiếc giường trắng, vách tường cũng trắng

Một mình em với giấc ngủ chập chờn

Thương trái tim nhiều vất vả lo buồn

Trái tim lỡ yêu người trai phiêu bạt

Luôn mắc nợ những chuyến đi, những giấc mơ điên rồ,
những ngọn lửa không có thật

Vẫn là gã trai nông nổi của em

Người chồng đoảng của em

15 mùa hè chói lọi, 15 mùa đông dài

Người yêu ơi

Có nhịp tim nào buồn khổ vì anh?

Thôi đừng buồn nữa, đừng lo phiền

Rồi em sẽ khỏe lên

Em phải khỏe lên

Bởi ta còn rất nhiều dặm đường phải đi
Nhiều việc phải làm nhiều biển xa phải tới
Mùa hè náo động dưới kia
Tiếng ve trong vườn nắng
Và sau đê sông Hồng nước lớn
Đỏ phập phồng như một trái tim đau
Từ nơi xa anh vội về với em
Chiếc máy bay bay dọc sông Hồng
Hà Nội sau những đám mây
Anh dõi tìm: đâu, giữa chấm xanh nào
Có căn phòng bệnh viện nơi em ở?

Trái tim anh trong ngực em rồi đó
Hãy giữ gìn cho anh
Đêm hãy mơ những giấc mơ lành
Ngày yên tĩnh như anh luôn ở cạnh
Ta chỉ mới bắt đầu những ngày đẹp nhất
Vở kịch lớn, bài thơ hay nhất
Dành cho em, chưa kịp viết tặng em
Tắm màn nhung đỏ thắm
Mới bắt đầu kéo lên
Những ngọn nến lung linh quanh giá nhạc
Bao nỗi khổ niềm yêu thành tiếng hát
Trái tim hãy vì anh mà khỏe mạnh
Trái tim của mùa hè, tổ ấm chờ che anh...

7/5/1988

Ngã tư tháng Chạp

Sa-Đéc

Sunday, August 28, 2016

Ngã tư mưa

Òa lên vài gương mặt đẹp

Nhà cửa như quần áo rách

Xích lô làm lụi lên cầu.

Bà già bán thông phong bóng đèn

Ca thán về thời buổi khó

Người ta đánh một thằng ăn cắp

Mặt trẻ ranh gian giảo

Máu chảy ròng xuống vai.

Ai nói oang oang

Những tin chiến sự

Ai cười lên ha hả

Giấu một người ngã xe.

Tôi mua hào thuốc lá

Ngồi hút mà buồn thiu

Cuộc đời chẳng ra làm sao

Có đáng cho mình đau đớn?

Em yêu hay không yêu

Quan trọng gì mà phải khổ?

Thôi chẳng chờ mong nữa
Chẳng đua chen với cuộc đời này
Xin chối từ cái bàn tiệc đắng cay
Lòng tốt ai cần đến
Thơ không đâu dùng
Anh như thằng Bờm
Chẳng thiết trâu bò chẳng thiết lim
Chỉ nhận nắm xôi cười ngặt nghèo.

Muốn lên tàu đi đâu thật xa
Nhưng nhà ga đã sụp
Ngã tư mưa nhớ em
Vừa thương vừa trách giận
Sao chân em giẫm đạp
Lên những gì tôi yêu?

1972

Móng tay trên đá

Bộ lạc ấy bây giờ tàn lụi cả
Lạnh chân đồi những mộ đá hoang sơ
Con quạ xám và hàm răng ngựa
Cắn vàng trắng thềm khát đêm đêm

Người đàn bà trong thành phố không tên
Tay lực lưỡng một ái tình hung tợn
Những con tàu không lái buồm chỉ hướng
Những cụ già như bao tải tả tơi
Lính viễn chinh và trẻ con lai
Các cô gái như mèo cười rú
Ông luật sư ăn mày cửa chợ
Phật Thích ca đẩy xe bán cá
Cãi nhau với bác hàng thùng
Người tù binh đầu gối đóng đinh
Thân đẫm máu trong chuồng cọp tối
Chàng Kim Trọng cùng Sở Khanh gian dối
Tòng ngũ trong Trung đoàn Ó đen
Lính hai phe mặt đối mặt guồng guồng
Mệt nhọc đứng giữa chói chang đất nắng
Vị tộc trưởng kêu to: ngừng bắn
Hãy chuyển sang trận đánh hòa bình

Quân lính buông súng rút dao găm
Giết nhau trong im lặng

Đất lạnh lẽo sung vù như mặt chết
Thân nát bướm sau tra tấn cực hình
Bàn tay một người điên bí mật
Viết đêm đêm lên cửa nhà tôi:
“A lông! hãy đi đi!” Tôi vội bước
Ngực nhói đau tim đập thành thành
Miên man qua gầy đói những nhà xanh
Em bé gái đeo vòng hoa trắng toát
Ai cười sau cửa kính ngân nga
Vai nâu trần lấp loáng
Vòi phun nước sáng bùng trong nắng
Trời như tấm chăn tôi đắp cùng em
Chiếc rễ cây bé nhỏ ướt đầm
Tôi thức suốt trong nỗi buồn của đất
Tôi nguyên chất tôi đi tìm đôi cánh
Để cuối cùng gặp được biển khơi
Mặn xé lòng là muối biển đầy thôi
Lên ghềnh đá chênh vênh tôi viết
Những dòng chữ không sóng nào xóa được
Những dòng chữ như móng tay day dứt
Trên vỏ dừa xanh thắm của mùa hè
Cho kẻ không nhà mái lá chở che
Cho ngưng lại nhịp đồng hồ quên lãng
Sợi dây mỏng nối liền ta với bạn
Và ban mai trong mắt những con gà.

17/4/1973

Hoa Tigôn

(Tặng Giang)

Nhà văn xưa tôi yêu mến mê say
Nay già lão được chính quyền sủng ái
Lung còng xuống quên cả lời mình nói
Phản bội những điều trong cuốn sách thiêng liêng

Bác tôi chỉ huy trình sát trung đoàn
Người anh hùng tuổi thơ tôi thán phục
Nay thủ trưởng một văn phòng lớn
Suốt ngày lau xe đạp chữa đèn pin

Cô bé tôi yêu giờ đã lấy chồng
Béo tốt càu nhàu tẻ nhạt
Thằng bạn nhỏ cùng vui đùa thuở trước
Cụt hai chân từ mặt trận lê về

Chỉ lũ chim xưa vẫn đập cánh bên hè
Hoa Tigôn đắm nước
Hoa Tigôn của T-T-KH
Bài thơ thời đi học nhớ không em

Bài thơ đắng cay tuy điệu mà buồn
Nay đọc lại chẳng còn rơi nước mắt
Hoa tigôn như trái tim vỡ nát
Chết âm thầm dưới những bước chân quen.

Nửa đêm tới thành phố lạ gặp mưa

(Tặng Nguyễn, Hải Phòng)

Nửa đêm tới thành phố lạ gặp mưa
Những vòm cây cao và tối.

Chúng ta đã gặp nhau chúng ta đã tới đây

Tất cả chuyện này có vẻ gì không thực

Đến bây giờ anh vẫn còn kinh ngạc

Em

Con tàu về cảng mưa đêm

Ngã tư ngô đồng rụng lá

Con sông mờ, thân cầu đổ

Dãy nhà hoang ống khói âm thầm

Một người lính mặc áo rộng lưng thùng

Đẩy chiếc xe chở đạn

Số tiền ít ỏi cuối cùng mua giấy mực

Góc doanh trại bậc xi măng lạnh cứng

Những bài thơ đầu tiên

Những bài thơ ngày chưa có em

Ngày đó em đâu? Mùa đông ấy mưa phùn

“Hắn không có vẻ gì là thủy thủ nhưng hắn gọi cho người
ta nhớ đến biển”

Câu văn trong một cuốn sách cũ
Quán rượu “Đô Đốc Bin-Bôn”
Vị chúa tàu ngồi cô đơn trong tuổi nhỏ
Thành phố những giấc mơ vời vợi
Chim yến bay về bãi sù hoang
Thành phố thời anh mười bảy tuổi
Viễn vông cay đắng u buồn.

Đêm nay đi cùng em
Những nén hương thấp dọc bờ Tam Bạc
Đã bao mùa nước trôi bao người chết
Thời gian như bà điên ngoài chợ Sắt
Tóc trắng ôm hoa te tái mỉm cười
Đám người bán máu xanh gầy
Co ro chờ ngoài bệnh viện
Những sự thật buồn cười mà khủng khiếp.
Em tới làm gì, có phải đúng em không?
Cảng đã rộng thêm những tàu mới những manh buồm.
Con còng gió đã về với biển
Hàng dương xanh lóa mắt
Chiếc dù mở đến mệnh mông
Màu da nâu lấp loáng không trung
Vàng trán bàng hoàng xa thẳm
Bỏ phường phố bỏ dòng sông anh tìm đến biển
Dù muộn mằn dù tê dại bàn chân
Trước mắt ta là khoảng vô cùng
Mặt trời như cốc rượu nhớ mong
Ta gửi lại muôn đời trên mỏm đá.

Có lẽ nào em lia anh lần nữa?

Tàu chạy ngược chiều đêm, em thiếp ngủ
Bánh sắt âm âm bão lốc lao đi

Tàn lửa bay vút sáng cánh đồng khuya
Đất quằn quại, đá nghiêng rặng vỡ nát
Đường ray bỗng rung lên đau đớn

Nhưng con tàu đang chạy tới một vầng trăng.

Liên tưởng tháng Hai

Khói cay quán trọ ven đường
Bài hát của người xa đất
Xứ sở mưa rào gai ngút mắt
Vải dù rách dưới máu đen.

Sớm hòa bình đầu tiên
Người lính già ngồi nhớ
Những báo phát tin đi
Các phóng viên ngoại quốc
Chen chúc bao lon khách sạn
Tò mò chụp ảnh
Trẻ con nước Nam bông bế nhau cười
Lũ tù binh ném bom
Sung sướng về Tổ quốc
Tàu thả mìn đi vớt mìn...

Hòa bình đến mong manh
Nhiều tin đồn mà chẳng có gì ăn
Người đông phố chật
Quán cà phê mở khắp nơi
“Một ngày người ta uống
Bao nhiêu đen tối vào người”

Đó là lời buồn bã
Của kẻ lòng nghi ngờ
Ai sống sót vội quên cái chết
Tuổi trẻ lớn lên trong súng đạn
Từng đôi tập nập trên đường.

Lắm kiểu áo quần
Ồn ào đêm hòa nhạc
Ca sĩ “thời danh” Vân Khánh
Được vỗ tay rầm rộ nhiều lần.

Nhà thờ lớn kéo chuông
Hoa tím chân chim
Nở bình gốm cũ
Em xanh xao ốm dậy
Ngồi lặng im trước mênh mông gió thổi
Giấc mơ nào trong mắt chập chờn bay.

Chim buổi chiều khe khẽ hót ở đầu cây
Chiều như biển nằm xoài khi bão lặng
Còn ghê rợn tiếng gươm đao thù hận
Còn nổi buồn trống rỗng
Sau một đời chiến tranh.

Những cây gạo cành cao đỏ rực
Như mưa rụng thấm mặt đường
Em đi vào nhà in
Những con chữ rời rạc
Ghép vào nhau thành sách
Những câu thơ âm thầm

Muốn nói hết sự thực
Về đất nước của mình.

Dù con người là cô đơn
Cái ác là dày đặc
Mỗi bài thơ của chúng ta
Phải như một ô cửa
Mở tới tình yêu
Ở đó lòng ta
Ra với mọi người
Ở đó mọi người
Đi tới bên nhau.

Mai em đi, vùng đất mưa rào
Đất gầy đói đất bùn lầy cơ cực
Có một gã làm thơ da vàng
Không đêm nào ngủ được
Chúng ta đi mở những cánh cửa
Chúng ta suốt đời đi mở những cánh cửa
Xuyên bóng tối bốn bề bao phủ
Chúng ta đã nhận ra nhau
Chúng ta đã tìm đến bên nhau
Chúng ta mãi mãi ở bên nhau
NHỮNG BÀN TAY KHÔNG CÒN ĐƠN ĐỘC NỮA.

1973-1974

Mưa dữ dội trên đường phố trên mái nhà

(Tặng Quỳnh, ngày xưa)

Mưa dữ dội trên đường phố trên mái nhà
Như thác trắng vỡ tan như bạc của trời như bước chân của
ký ức
Em vượt nước mưa chảy ròng trên mặt
Ngoảnh đầu nhìn về đâu?

Trong tiệm cà phê, bài hát về một người đàn bà cầm trái táo
Người đàn bà mặc áo xanh đi dưới biển lá cây vàng
Những người ngồi sau cửa kính nói gì ta chẳng biết
Chỉ thấy họ cười và bình hoa đỏ máu run run
Những điều thuộc những làn khói những vỏ chai rỗng không
Những tờ báo, tấm ảnh cũ, một nửa khuôn mặt trong
tấm gương
Một chiếc xe bị kín đi qua
Năm tháng và tuổi trẻ đi qua
Mắt em buồn hoang vắng.

Làm sao anh biết được
Điều ta tìm ẩn hiện nơi đâu,

Mỗi con người một vật thể cô đơn
Nhìn rõ nhau qua cửa kính trống trơn
Nhưng không thể nghe nhau không thể nói.

Bây giờ anh chỉ còn là một chiếc cốc vỡ, một vết thương
Buổi chiều, những trái cây mùa thu thơm ngát
Em bảo cần phải tìm một lý do để sống
Để gán bó để lòng mình yên ổn
Thật thế chẳng, có thể có không em?

Thuốc người ốm có chữa được người ốm khác?
Bàn tay xanh xao quả táo âm thầm
Con chim sẻ bay vù qua khung cửa vỡ
Tiếng chuông rung tiếng ngón tay ai gõ
Hãy bình tĩnh, bình tĩnh
Những khuôn mặt những vòng xoáy những đám mây
Sẽ hiểu được sẽ không còn đáng sợ
Chúng ta sẽ chịu được khổ đau sẽ làm việc
Đóng một cái đinh treo một tấm áo
Và yêu nhau dưới một ngọn đèn
Những ngón tay, có thật thế chẳng em?
Mưa như bước chân những khát vọng vô hình
Trên một biển lá vàng đang nổi gió.

9/1973

Thơ tình viết về một người đàn bà không có tên (II)

Mái nhà nâu nhấp nhô
Trong khói mờ ẩn hiện
Cây bàng cao lá tím
Uớt nhòa sương ngã ba.

Nhìn nhau không thể xa
Đèn mùa đông vụt tắt
Màu áo em đỏ rực
Cháy sau vòm cửa đêm
Giờ anh như con thuyền
Bồn bề lên sóng vỗ
Xô dạt về tựa ngủ
Trên rộng dài bến em
Em chiếm hết anh rồi
Những cánh đồng trắng xóa
Những ngã đường đói lả
Và giấc mơ sau cùng
Anh dâng em tất cả
Đây chùm hoa cúc nhỏ
Rụng cánh xuống vai trần
Anh ngập tràn lòng em

Những màu và những tiếng.

Trời xanh và cánh rộng
Anh hôn từng ngón tay
Anh hôn làn tóc xõa
Trên trán buồn âm u
Anh hôn lên đôi mắt
Môi chạm vào bao la
Ôm em trong vạt áo
Như hoa hồng ngày xưa
Thôi mắt đừng xót xa
Nỗi buồn thời quá khứ
Từ nay anh sẽ thử
Trong mối tình của em.
Lưu lạc giữa hoàng hôn
Đồng mưa và cỏ lạnh
Nghẹn ngào thương nhớ em
Dưới một trời bom đạn.

Đường anh xa vắng lắm
Lòng em có đến cùng
Áo bay về mệnh mông
Chập chờn trên gác tối
Ngọn lửa nhỏ cô đơn
Đang nghĩ gì phương ấy?

1973

Thơ tình viết về một người đàn bà không có tên (III)

Người đàn bà mặc áo mưa xám
Đội mũ nôi đàn ông
Đi lang thang các thành phố
Những bờ bể chênh vênh kè đá
Những nhịp cầu những cửa kính mù sương.

Người đàn bà không tên
Đi suốt tuổi thơ tôi trống trải
Đêm tối đen chiều hoang buồn tủi
Người đàn bà ấy đến bên tôi
Mắt mênh mông lặng lẽ ngón tay gầy
Giọt mưa lạnh chảy dài trên má
Ngọn đèn vàng ô kính vỡ
Con ngựa gầy phiêu bạt thảo nguyên xa
Tôi lớn lên trong ngọn gió nhà ga
Ngọn gió dữ của rừng già khắc nghiệt
Bao giấc mộng gió đuổi vào dĩ vãng
Chỉ thổi bùng nổi nhớ về em
Bao lưỡi lê đỏ sẫm máu hoàng hôn
Tường gạch đỏ những tờ lịch nát
Tôi bôi xóa rất nhiều thẻ ước đẹp

Riêng với em tôi chẳng phản bao giờ.

Người đàn bà chơ vơ
Đi vòng quanh chiếc đĩa hát khổng lồ
Trong bản nhạc đợi chờ của Gríc
Gương mặt đẹp chập chờn sau lọ mực
Khi âm thầm tôi viết những dòng thơ
Những dòng thơ giằng xé giày vò
Là mây trắng của một đời cay cực
Vượt lên trên những mái nhà chật hẹp
Em em là mây trắng của đời tôi
Em ở đâu? bao năm tháng qua rồi
Người ta bảo rằng em đã chết
Người ta bảo quên đi đừng phí sức
Hãy chấp nhận những vách tường có sẵn
Em làm gì có thật mà mong.
Người đàn bà đội mũ nôi đàn ông
Áo mưa xám lang thang thành phố lạ
Những ngọn lửa mong manh kè đá
Những nhịp cầu những cửa kính mù sương
Tôi làm sao có thể nguôi yên
Khi biết ở nơi nào em vẫn sống
Em sẽ đến như ngày rồi sẽ nắng
Tôi sống bằng khoảng rộng ở nơi em.

1973

Vẫn thơ tình viết về một người đàn bà không có tên

Khi em ngẩng đầu lên, anh biết đêm đã xuống,
Gió thổi quá biển lớn và mưa rơi trên
những vòm lá rậm.

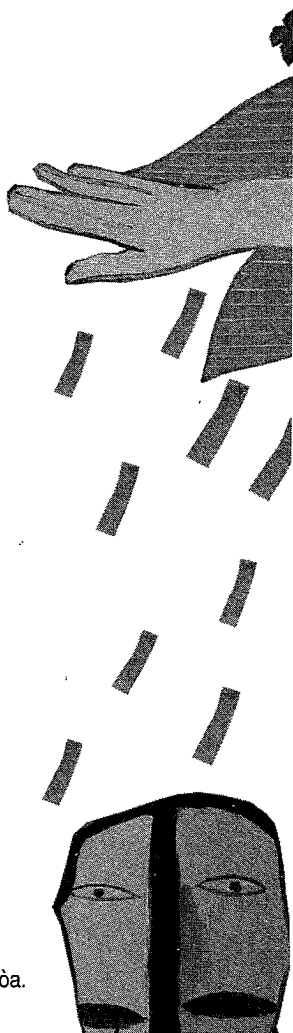
Khi em mỉm cười, anh biết những bông hoa nở
cánh trong im lặng, lũ trẻ nhảy đùa
trên phố sớm.

Khi em để tay lên chốt cửa, giọt ánh sáng
chập chờn trong trí nhớ, anh thấy lại
chiếc găng cũ quên nơi tủ áo

Chuyến tàu dài đi ngang thị trấn cũ,
ở đó thằng bé trong anh chờ mong
mùa hạ đến.

Khi em tìm nắm ngón tay anh, đầy thất vọng
nảy sinh dòng nhựa mới

Khi em nhắm mắt lại, anh biết những con ngựa
hoang đang đi trên đồng cỏ.

Khi em tựa xuống vai anh, lúa gặt về nóng rực,
con gái con trai hát lưng đồi nắng,
mật đổ tràn trên suối đất thơm.

Khi em quay mặt đi, tóc lò xo gáy lạnh,
Anh biết đâu kia còn những giọt nước mắt
Nỗi đau buồn xói lở những dòng sông.

Khi em ra đi, anh biết có con đường đang dẫn
về phía trước.

Khi em soi vào tấm gương, anh biết
cuộc đời ta là một dấu hỏi dài.

Em (II)

Em không bước ra từ một tấm gương cam
Không đến từ một con tàu trong trí nhớ
Không phải từ một giấc mơ một dòng sông hay lùm cây
rực rỡ
Em đến giữa một ngày trong những ngày sống thực của anh
Một sớm mai có tiếng chổi quét đường
Vía hè lấm bụi than, cửa hàng bán trái cây, những xe
nước đá
Những người lính ngồi đợi tàu, những ngôi nhà gạch vữa
Em treo áo mưa lên chiếc đinh ở trên tường
Em bước qua bậc cửa, em ngồi ở bên bàn
Bóng em lung linh, đêm không còn lạnh giá
Em mua rau ở chợ về, em chụm diêm nhóm lửa
Chúng ta nhận ra nhau giữa triệu con người
Anh thấy trán em lo âu, anh nghe tiếng em cười
Một thực tại rất gần, một thực tại có thể đưa tay là nắm được
Em ngẩng đầu, mái tóc đen cắt ngắn
Đôi mắt to vừa dịu lành vừa gay gắt
Nhìn thấu đời anh nỗi khổ niềm vui
Biến niềm tin lẻ loi thành niềm tin của hai người
Những ngày của riêng anh những ngày của riêng em bây
giờ chung một

Chung nhau chân trời chung nhau trang sách
Chung nhau một ngọn đèn và khung cửa mưa rơi
Thời bi kịch thâm thương của những nàng Juy-li-ét đã qua rồi
Chúng ta có hai bàn tay để gìn giữ vun trồng làm việc
Đường xa lắm mà đời người thật ngắn
Phải có sức lực và lương ăn cho mỗi chuyến đi
Phải hiểu thấu mọi điều để thắng nỗi hoài nghi
Để sống với đời thương và sống cùng giấc mơ phía trước
Dù sao cuộc đời đã giành em lại cho anh
Điều mong ước đầu tiên điều ở lại sau cùng
Chúng ta đi bên nhau trên mặt đất
Dẫu chỉ riêng điều đó là có thật
Đủ cho anh mãi mãi biết ơn đời.

1974

Một thành phố khác một bờ bến khác

Một thành phố khác một bờ bến khác
Con thuyền trên sóng mạnh chồm lên
Những quả chuông thủy tinh
Ngân vang trong ánh sáng
Bàn chân giẫm lên một vùng đất khác
Những cánh đồng vụt mở bao la.

Chim én bay trên nóc nhà xa
Sau cuộc đời này một cuộc đời mới nữa
Nơi không có lo âu buồn khổ
Con người được nghỉ ngơi ở giữa con người
Anh đưa em đi hết ánh trăng này
Một dòng sông khác một vầng trăng khác
Một bài ca rì rầm trên cỏ mát
Một nụ cười mới gặp đã thân yêu
Hay chỉ giấc mơ của những buổi chiều
Chiến tranh, khổ nghèo, cái chết
Vượt lên những vách tường chật hẹp
Một chân trời xanh biếc lúc hoàng hôn?

Một con đường thăm thăm dẫn về em
Anh thương nhớ trong tận cùng ước vọng
Một mùa hạ anh chưa tới được
Một thành phố xanh một bến bờ xanh...

Không đề

Anh xé quyển thơ anh viết mấy năm ròng
Anh xé lòng anh những đêm mất ngủ
Cửa kính đóng xong anh đưa tay đập vỡ
Đời anh ổn định rồi, anh lại phá tung ra.

Anh khờ dại anh tự làm mình khổ
Anh sợ những dây chằng, anh sợ cái lồng chim
Muốn quên nỗi đau mà không thể nào quên
Anh buồn lắm, em đừng giận nữa.

Đừng giận những khi bỏ em anh lang thang
Như một kẻ không nhà không cửa
Em chong đèn ngồi bên cửa sổ
Mong anh về trong khước mắt dăm dăm.

Anh như con sông cứ muốn chảy ngược dòng
Khi tuyệt vọng không muốn làm em khổ
Anh bỏ nhà ra đi như ngọn gió
Ngọn gió âm thầm quẩn quại vẫn yêu em.

Em mênh mông đôi mắt mở to nhìn
Anh trở lại như chim về với tổ

Em là bóng cây em là bếp lửa
Che mát và sưởi ấm lòng anh.

Bây giờ anh chỉ còn lại em thôi
Anh chẳng nghĩ những gì xa xôi nữa
Anh chẳng đua chen chẳng mất công cãi vã
Chẳng nói những lời to tát rỗng không.

Mọi tên tuổi vinh dự chỉ hư danh
Chẳng nghĩa lý bằng chiều nay em nhóm bếp
Phiên chợ xanh non màu rau diếp
Tiếng trẻ cười, tiếng chim hót xa xa.

Buồn làm chi, này đây những bông hoa
Hoa trong trắng hiểu rõ lòng anh lắm
Như kẻ đi xa vút áo choàng bụi bặm
Anh trở về nhà tắm nước giếng trong.

Trước nhộn nhạo của đời, nay anh đứng đưng
Điều dối trá anh chẳng màng nghe nữa
Anh có tấm lòng anh còn tất cả
Anh còn em ta sống lại cuộc đời.

Em sang bên kia sông

Em sang bên kia sông
những ngày mưa dằng dặc
hạt cốm xanh như ngọc
se dần trong lá sen.

Có muộn lắm không em
ngày qua không trở lại
bên kia vùng Thạch Bàn
trong mưa và trong khói
những ngã đường lầy lội
em đi em nghĩ gì?

Đã qua cả mùa hè
chờ em, em chẳng tới
hết mùa thu ngắn ngủi
bây giờ đông đã sang.

Trách chi lòng em quên
điều anh chưa nói được
một tình yêu vô vọng
có giúp gì em không?

Sớm nay em sang sông
guốc mòn trên vũng lội
em bao giờ cũng vội
mưa đầy trời thế kia.

Gió bắc đã tràn về
em có mang áo ấm
mưa loang tờ giấy mỏng
có nhắc gì đến anh?

Em đi xuống Bát Tràng
nhìn lò nung lửa thắm
lòng anh như men rạn
vỡ trên bình gốm nâu
đường trơn em hay vấp.

Đừng trách anh nhắc nhiều...
nếu thấy chẳng cần nhau
lời anh, đừng nhớ lại
nhưng nếu lòng thương yêu
đừng quên anh vẫn đợi.

Vừa mong vừa sợ hãi
gặp nhau, rồi ra sao?
lá sấu rụng rào rào
nước dâng đồng bãi ngập
cầu đông, chiều tối lạnh
biết em về kịp không?

Nửa đêm nỗi nhớ

Em kỳ lạ làm sao, tôi vừa yêu vừa sợ
Đã tránh đi vẫn muốn tìm gặp nữa
Quá xa xôi em lại quá gần
Lúc kiêu ngạo lúc như cô gái nhỏ
Xách đôi guốc mòn trong khu rừng lạ
Nhiều bùn lầy và đom đóm ma
Tôi thương em thương đến xót xa
Em quá hiểu tôi, tôi e ngại
Khao khát của em không phải của người con gái
Không có ở người con trai
Nỗi buồn riêng trong cây
Chỉ có mình em biết
Suốt đời không ngủ được
Là ngọn gió heo may
Trời rộng của anh ơi
Biết em xa thăm thẳm
Vẫn muốn bồng trên tay.

Nơi đảo xa chỉ nước với trời
Nơi cát vắng em đi bao ngã gió
Nửa đêm nỗi nhớ
Đập cửa gọi thành tên

Lần đầu tiên nghĩ trọn về em
Chẳng biết giấu lòng mình
Anh trẻ dại anh có bao tính xấu
Trước mắt em anh cứ huyền thuyên
Đỏ mặt sợ mình lộ bịch
Có ích gì đâu có cách nào cứu vãn
Người đã lên đường, tàu đã đi xa
Anh chỉ là ngọn lửa ở thêm ga
Sao cứ đêm ngày khao khát
Nghĩ về em không một phút nào yên
Ngoài kia mưa trong nắng sáng bùng lên
Như những nắm hoa ai ném vào cửa kính
Dãy phố xám hết nằm trong gió lạnh
Em đi xa em trở lại rồi
Anh vẫn rụt rè không dám nói
Chẳng lẽ em chưa biết hay sao
Em lấy nụ cười giấu nỗi lo âu
Che yếu mềm bằng lời giễu cợt
Em gượng bông đùa mà anh muối xát
Uớc chi còn tất cả để trao em
Mơ ước, tình yêu, nỗi vui sướng đầu tiên
Gửi em hết, em đừng đi vắng nữa
Nắng mong manh, cảnh xoan cao bờ ngõ
Những dòng thơ anh viết đã vui hơn
Ta sẽ ra ngoại thành xem rau cải lên non
Em trẻ đẹp như ngày ta mới gặp
Anh lại có sự tươi bền của đất
Nói với thời gian bằng sắc cỏ xanh rờn.

Bài ca trên bán đảo

Màu mắt đen như triệu đêm rừng
Ta là những người con
Của bán đảo mưa rào và gió mặn
Bán đảo xanh, màu phù sa ướt đầm
Đất ngàn năm tiếng hát những con thuyền...

Thềm núi lửa từ triệu năm đã tắt...
Vẫn nóng dậy những mùa hè sâu thẳm
Bài ca người nhớ đất hát trong đêm
Bay qua vàng trắng và những cây đàn
Qua lau trắng, cánh đồng hoa tím đại
Qua giếng nước những xóm làng dột vãi
Những con đường rộn rịp bánh xe lăn
Mỗi mùa thu cùng gió xuống phương Nam
Rừng dao rựa của những người mở đất
Rừng khiên mộc của những người giữ nước
Còn lóe ngời trên mỗi bàn tay
Bông cỏ may vụn dặm luyện chân người
Cây trúc nhỏ cũng ngọt ngào giọng sáo
Hòn than đỏ cháy thắm trong bếp trấu
Những bầy chim bay rợp mái nhà cong
Chiếc vòng tay lấp lánh vàng trắng

Những ông điều khói bay trắng xóa
Những sông lớn âm âm thác đổ
Bầy voi đi náo động cả trưa hè
Campuchia
Thung lũng mệnh mông đổ xuống Biển Hồ
Con mắt khổng lồ xanh thăm
Mưa ào ạt trên đền Ăng Ko Vát
Tháp Bayon nụ cười đá u trầm
Những người Bà La Môn
Áo vàng bay phơ phất dưới hoàng hôn
Những cột tường cheo leo mình rắn cuộn
Những chiếc mảng đầy hoa, những con thuyền độc mộc
Những người săn cá sấu lưng trần
Hồ tiêu cay và thốt nốt đương thơm
Say đất đỏ những khu rừng nắng gắt...

Dãy Trường Sơn như thanh gươm sừng sững
Như đôi vai Lào Việt dựa kề nhau
Nước Lào ơi, gió nóng thổi từ đâu?
Rừng sáng lẽ nhìn lên cao chóng mặt
A-tô-pơ tới Sầm Nưa bát ngát
Một trời cao nghiêng xuống Viên Chăn
Em soi gương, vẫn dòng nước Mê Kông
Mái tóc rậm xòa bay như ngọn khói
Tiếng vượn hú, tiếng cồng xưa thức dậy
“Em không hát, nhưng chàng ơi, đêm nay...”
Trắng sáng ngời, chỉ buộc kín vòng tay
Em nằm ngủ giữa bầu công xanh biếc

Em nằm ngủ giữa nước Lào cỏ mượt

Bán đảo lớn, những cao nguyên dốc đứng
Những con đường xuyên rừng rậm tìm nhau
Hạt giống gieo trên đất ruộng mỡ màu
Những em bé ra đời trên nệm cỏ
Dưới tình yêu nóng bỏng của mặt trời...

Xứ đau thương vò xé trái tim người
Voi mất ngà suốt đêm thâu gào rống
Trai mất ngọc xót xa lòng biển thẳm
Những con tàu bên kia biển kéo sang
Đoạt vàng Pênh và những kho vàng
Trên đồng bãi phi nhiêu người vẫn đói
Nơi máy bay siêu âm bay trên rừng cổ đại
Sét đã lên rung chuyển cả bầu trời

Nơi lều tranh cỏ lút đầm lầy
Nơi vịnh biển sóng mù mịt khói
Tôi là con của bán đảo này
Những vui buồn run rẩy trên môi
Không phân biệt xứ mình hay xứ bạn
Trong hồn tôi những con trăn nổi giận
Những sừng cao nhọn hoắt của bấy nai
Nỗi hờn căm của đứa trẻ lưu đầy
Cơn đói khát của những người bị xích
Những lời thề lóe trên ngọn mác
Những nguồn sông của châu Á thiêng liêng
Châu Á sâu xa những linh cảm bồn chồn
Người trầm mặc mà ào ào đá lở
Nỗi giận dữ của rừng cây xiêu đổ
Mỗi niềm vui đều phải đổi máu người

Bán đảo ru ta thăm thẳm vành nôi
Ôi tiếng nói và màu da vời vợi
Tôi thương mến tôi mong chờ biết mấy
Những mùa vui sẽ gặt ở nơi này

Xứ dịu hiền lòng mẹ ánh trăng soi
Người đã kết triệu bàn tay hy vọng
Chung nhịp đập một tình yêu bất khuất
Ngọn lửa truyền đời của bán đảo chúng ta.

Bài hát ấy vẫn còn là dang dở

Nắng đã tắt dần trên lá im
Chiều đã sẫm màu xanh trong mắt tôi
Đường đã hết trước biển cao vời vợi
Tay đã buông khi vừa dứt cung đàn
Gió đã dừng nơi cuối chót không gian
Mưa đã tạnh ở trong lòng đất thẳm
Người đã sống hết tận cùng năm tháng
Sau vô biên sẽ chỉ có vô biên
Anh vẫn chưa nói được cùng em
Bài hát ấy vẫn còn là dang dở
Chưa hiểu được mùi thơm của lá
Chưa nghe xong tiếng hót của chim rừng
Yêu thương hoài vẫn chưa đủ yêu thương
Ôi nếu phải tan thành bụi cát
Thành hư vô, không khí trời, không ánh sáng
Chỉ rỗng không, cảm lạnh, vô hình
Sẽ ở đâu, bài hát ấy của anh
Gương mặt của hôm nay ời, em của những ngày đang sống?
Không thể ôm cả bầu trời lồng lộng
Nhưng có thể cầm một chùm quả trên tay
Có thể trồng thêm một bóng mát cho ngày
Không tới được một vì sao xa lắc

Nhưng có thể đến trong mùa cấy gặt
Làm thuyền trên sông, làm lúa trên đồng
Làm ngọn lửa hồng, làm tấm gương trong
Và nhận hết niềm vui trên cõi sống
Mũi kim nhỏ mà chiều mau tắt nắng
Có sao đâu: áo đẹp đã xong rồi
Phút cuối cùng tay vẫn ở trong tay
Ta đã có những ngày vui sướng nhất
Đã uống cả men nồng và rượu chát
Đã đi qua cùng tận của con đường
Sau vô biên đau chỉ có vô biên:
Buồm đã tới và lúa đồng đã gặt.

Dành cho em

Dành cho em, hoa những khu vườn
Hoa huệ trắng hoa hồng thơm ngào ngạt
Mọi hương sắc của mùa hè ngây ngất
Anh muốn mang phủ ngập cả mình em

Dành cho em, mưa của mùa hè
Chợt ập xuống, sấm chuyển rung trời đất
Nước ào ạt trên đường, em ướt đầm
Mưa mát lành cuốn sạch mọi buồn lo

Dành cho em, thành phố của mùa hè
Đường nhựa nắng, những mái nhà nóng bỏng
Khấp hể phố những trái cây ứa mật
Dành cho em nồng nhiệt của tình anh

Dành cho em sông dữ băng băng
Xiết đôi bờ như thác ào ra bể
Anh ôm em những đêm dài mạnh mẽ
Dành cho em tha thiết của mùa hè.

Dành cho em, cơn khát của mùa hè
Những việc bộn bề, những ngày găng sức

Những gì tràn đầy, những gì sôi sục
Dành cho em, sức lực của đời anh

Dành cho em, thao thức của đời anh
Ngọn đèn sáng trên mặt bàn anh viết
Những đôi cánh mơ hồ ẩn hiện
Cả mũi tên không tới đích bao giờ

Dành cho em, im lặng của mùa hè
Sợi rong trôi dưới làn nước sẫm
Đó là lúc những hàng rào mắt xích
Của ta xưa, lại nở tím hoa bìm

Dành cho em, những mơ tưởng trong anh
Chiếc yên cương làm từ bụi cát
Những quả chuông ghép từ ánh sáng
Dành cho em vang bóng của mùa hè

Dành cho em, mặt trời không giấu che
Rọi gay gắt những đường rừng uốn khúc
Sau đá nhon, bỗng ào ào suối mát
Dành cho em, vàng trăn của mùa hè...

Dành cho em, mong từng buổi em về
Cuộc đời ngỡ ngán đi vì ngó đợi
Vải đã hết tu hú còn gọi mãi
Dành cho em, nỗi nhớ của mùa hè...

V

Những đám mây ban sớm

Minh họa của Nguyễn Thị Hiền.

Thơ tình viết về một người đàn bà không có tên (I)

Lá cơm nguội rụng vàng mặt phố
Mùa đông sắp tới rồi
Mùa đông này ta sẽ phải chia tay
Một chuyện chia tay, có gì đâu em nhỉ
Một chuyện tình tan vỡ, có gì đâu
Kết thúc một năm bao giờ chẳng thể
Sau mọi điều, lại chỉ có mùa đông
Có gì đâu mà tiếc mà buồn
Em biết đấy anh chẳng tin định mệnh
Nhưng trên đời này chỉ ước mơ là có thật
Hai ta hãy là giấc mộng của nhau thôi
Em là tia nắng soi anh đến trọn cuộc đời
Chẳng có ai yêu em như thế được
Em ở đâu, dù cùng trời cuối đất
Dù năm tháng dài lâu
Dù sướng vui hay cùng cực khổ đau
Anh vẫn ở bên em mãi mãi
Là bậc cửa dưới chân em qua lại
Là cốc nước trên môi em run rẩy
Chiếc lá trên tay em
Giọt mưa trên áo em

Như hạt bụi trên mặt bàn em quét
Có gì đâu mà khóc
Hạnh phúc chỉ là điều bịa đặt
Nên tình yêu là chuyện viễn vông thôi
Sương mùa đông lạnh lẽ đã giăng đầy
Bao kỷ niệm, quên đi đừng nhớ nữa
Lá sẽ rơi trên cỏ mòn lối cũ
Thân cây xưa sẽ gục đổ bên thềm
Lời anh nói vang lên
Như những lời vĩnh biệt
“Cuộc sống chia rẽ chúng ta
Chỉ cái chết là nối gần nhau lại”
Sau này chết đi, ở bên nhau mãi
Chấm dứt mọi đắng cay buồn tủi
Mọi nhọc nhằn ngang trái
E chúng mình không nhận được ra nhau.

Những bông hoa không chết

...

Chúng ta ra đi chiến tranh mùa đông
Khói xám phủ những toa tàu mù mịt
Tờ báo cũ rơi trên chồng gạch ướt
Người bẻ ghi râu bạc đứng im lìm

Chúng ta ra đi chiến tranh mùa đông
Tiếng ai hát khuất vào nẻo tối
Gió thổi tung những trang sách trên bàn
Cuốn hình học không gian và tập thơ Blóc

17 tuổi lòng ai không hồi hộp
Khi ngồi trong rạp hát đợi màn lên
Tuổi thơ bỏ ta bay mất như chim
Tiếng bom nổ những khu nhà đổ sụp

Chúng ta ra đi chiến tranh mùa đông
Ta kịp biết gì đâu
Vừa hết trẻ con đã là người lính
Cô bạn gái cánh tay trần rám nắng
Ngực phập phồng thở mạnh đến lo âu
Đừng nói với ta những lời hào nhoáng về chiến tranh
Tuổi trẻ ta đã qua bạn bè ta đã chết

Ta đã vượt bao đèo cao chót vót
Bao điều nhà trường chẳng dạy cho ta
Nghĩ lại giễu cười những giấc mộng tuổi thơ
Giờ trong ta vui buồn đều nín lặng
Một thế hệ cứng đi như thép sắt
Nhưng xoáy ngầm vẫn cuộn ở lòng sông

Ta sẽ trở về. Thành phố mùa xuân.
Dẫu hàng xóm chẳng nhận ra ta được
Dẫu mẹ già đã trắng phơ tóc bạc
Bước lên thềm ta sẽ gọi: Mẹ ơi!
Qua khổ đau con đã lớn lên rồi
Mẹ hãy nghỉ ngơi, con sẽ làm mọi việc...

Những bạn bè đã chết
Cũng sẽ trở về như những bông hoa
Cất xuân trước, tháng Giêng sau lại mọc
Những bông hoa không chết bao giờ.

1971

Những ngày hè cuối

mái tôn bỏng như nung
tiếng rít con tàu dồn toa trước chợ
những cuộn rau héo tàn
bầy ong vắn vo vo ngoài cửa kính

năm nay mùa hè thật nóng
đã mấy ngày anh ốm
nồi nước lá em đun
những viên thuốc trắng
em mang về, đôi mắt lo âu

buổi sớm em đi đâu
anh trở dậy
nắng sáng bùng trang giấy
mùa hè có lẽ sắp qua
những ngày ngọt ngào những ngày mong mưa
mồ hôi chảy ròng ròng trên trán
phố đông nhà hẹp
thức ăn đắt kinh người
nhiều tin xấu nhiều chuyện buồn cười
nhưng nước mắt ứa ra
đâu phải chuyện đùa chơi

tới mùa xuân, khi cây thay lá mới
chúng mình sẽ có thêm một đứa con
mong nó là con gái
nhưng nếu là con trai, cũng được thôi em ạ
miễn ông mãnh sau này đừng hư hỏng
miễn khi nó lớn lên
sẽ không còn trận mạc

may ra năm nay không lũ lụt
em bảo ở nhà máy thăm len
người ta bán những đoạn len thừa
em sẽ mua tháo ra nối lại
đan cho anh và con
mỗi người một chiếc áo
những tấm thảm vốn để trải nhà
nhưng không sao
chúng ta gỡ ra và nối lại
bao khó khăn của những tháng năm này
bởi nếu không có áo ấm và niềm vui
cho con chúng ta, con của mọi người
những lời nói hay ho vô ích hết

thế giới còn đảo điên tàn nhẫn
chúng ta không sợ hãi nản lòng
những ngày hè nắng chói chang
lòng em như nước suối

trang giấy bên bàn gió thổi
xôn xao bao việc phải làm

còn phải đong gạo mua dầu, nuôi nấng các con
còn bao rồi ren còn bao vất vả
còn mùa thu còn mùa đông
đến mùa xuân, em sẽ bế trong lòng
một con người nhỏ xíu.

8/1974

Hai bài thơ Xuân

I

Em ơi xuân lại trở về
Cành mận đầu vườn trắng muốt
Lưỡi dao mới trong lò rèn đỏ rực
Hoa lửa hồng quanh chiếc đe xanh
Bàn tay em như gốc cải mềm
Lau sương mù cửa kính
Bát ngát mưa phùn lá mận
Những chuyến tàu nhanh chở chật người
Chùm bóng màu trên phố tung bay
Lập lòe pháo dây
Quay quanh mình trẻ nhỏ
Dây áo hoa, quây rau tươi, những đồng cam đồ sộ
Vết thương đang lên da, cỏ mọc chân tường gạch vỡ
Mưa trên những dòng sông, bánh xe quay về các ngã
Bầy sếu buổi chiều đập cánh
Em kể chuyện một chiều xưa
Em bỏ làng lên phố
Chúng mình chưa biết nhau, thành phố thì già cũ
Như ông đồ trong sách quốc văn
Chuyện người cha phiêu bạt long đong

Bỏ cả gia tài đi viết kịch
Chẳng đâu diễn, sách một mình em đọc
Làng bên bờ sông Nhuệ những ngày mưa

19 năm cha không về
19 mùa xuân những người di cư
19 năm chia cắt
Và một năm những người bị giết
Đêm thám sát Khâm Thiên
Mẹ vẫn mong đứa con còn chiến trận
Lũ em ta lớn trong khu nhà chật
Ai biết ngày mai chúng nghĩ gì

Bao cực nhọc buồn lo
Chúng ta chẳng cúi đầu già cỗi
Tháng Giêng tới, mầm cây non bật dậy
Tiếng hát của mùa xuân bắt phục
Hy vọng của thời gian
Hy vọng của người đàn bà
Sau tường gạch vỡ
Trong mưa trong niềm đau khổ
Hy vọng của thành phố nghèo
Thả lên trời những bong bóng màu
Những pháo hoa tắt rồi vụt sáng
Hy vọng của loài chim
Có đôi cánh lớn
Sau cái chết khu rừng sau dòng sông quên lãng
Những con chim ấy và em
Vươn lên và bay mãi

Con mắt xanh của đêm và của suối
 Em nghĩ gì chẳng nói
 Phút giao thừa sắp sang
 Phút chuyển tiếp nghiêm trang
 Đất trời dường nín lặng

Bầy sứa nằm im lòng biển tím
 Con sâu thiếp ngủ giữa lòng hoa
 Những khẩu súng đen nhòa
 Như mãi mãi chẳng bắn vào ai nữa
 Những miền quê cách trở
 Sông xa cầu lại nối liền
 Ở khắp nơi anh đều thấy hiện lên
 Nụ cười tin yêu bùng sáng của em
 Giữa những đồ dùng những bóng râm những bánh thơm
 hiền hậu
 Trên mỗi bàn tay, ống sáo, ngọn cờ
 Trên những con đường đất nước của chúng ta
 Những mặt người răn reo cát gió
 Nổi yên lành của muôn thuở: đất đai
 Em như đất của con người
 Tên của loài hoa trắng
 Em từng khuất sau cây tan trong cỏ lạnh
 Hãy ở mãi cùng anh
 Bàn tay nhỏ mền thương
 Nói anh vào nắng rộng
 Mặt trời đứng yên, làm ra mùa xuân là trái đất
 Luôn xoay chuyển không phút nào mỗi một

Giữa vũ trụ tối đen
Đâu còn cách khác
Mùa xuân này phải bay về phía trước
Như con tàu vẫy gọi ta kia
Muốn ở mãi cùng người, chỉ có cách ra đi.

Mùa xuân, 1974

Tháng 5

Cuộc chiến tranh thế là đã đi qua
Cỏ trên đồng bắt đầu xanh lại
Bao xác xe bên đường cháy rụi
Những người tản cư nườm nượp trở về nhà

Trên cửa tàu chật chội, dưới sân ga
Những mặt người nhẹ nhõm và mệt mỏi
Những vỏ đạn lẫn trong đất bụi
Những khung nhà đen sạm tro than

Bầu trời cao yên tĩnh của tháng Năm
Mây trắng xóa trôi về cuộn cuộn
Anh nhớ một vùng trời bom đạn
Một con đường em dắt con đi

Người đàn bà ngồi sau thùng xe
Như vàng mặt trời rụt rè trong bão
Trong tiếng nổ của bom, tiếng gầm của pháo
Một người đàn bà tro trọi đợi chờ anh
Qua hoàng hôn qua đồng bãi hoang tàn
Những gì xe tăng nghiêng đi, em giữ lại

Như ánh sáng cuối cùng, bàn tay thắm lặng ấy
Đã chở che cuộc sống tươi lành

Bây giờ lại bắt đầu những khó khăn của thời hậu chiến
Chưa ai dựng nhà trên bãi nền đổ nát
Nơi máu đổ quá nhiều, chưa ai dám trồng hoa
Chưa ai yêu thương bên huyết mộ căm thù
Nỗi trống trải già nua, những đôi mắt nghi ngờ
Những cửa biển những phố phường xa lạ
Em bế con về bên gạch vỡ
Chiều mệnh mông xao xác lá vàng
Em ru con, giọng hát dịu dàng
Em thu nhặt những đồ dùng lấm bụi
Như góp lại những tháng ngày rơi vãi
Đứng bên thềm, em lặng lẽ nhìn con
Chúng sẽ nối lại chiếc vòng sẽ đi hết con đường
Bằng hy vọng của em trên mặt đất.

5/1975

Không đề (I)

Phố Hàng Buồm không còn một cánh buồm
Phố Hàng Lược chẳng còn ai bán lược
Phố Hàng Bạc những người thợ bạc
Đã chết cùng đêm hội ngày xưa
Chợ Mơ không còn mơ
Cửa Hà Khẩu đã thành phố xá
Qua Ngõ Trạm chẳng còn ai đổi ngựa
Đường Cự Lâu lâu cũ cháy lâu rồi
Người ta uống bia hơi
Dưới tấm dù xanh đỏ
Phố Hàng Bài bán giấy da dép nhựa
Đông Bộ Đầu thành bến ô tô...

Trên thêm rêu điện cũ những triều vua
Lũ trẻ lấm lem đùa nghịch
Bao quyền uy chót vót
Nay đã thành đất bụi lãng quên
Tiếng nấc Nguyễn Du, giọt lệ Xuân Hương
Những câu thơ buồn khổ yêu thương
Ngày ấy chẳng ai cần
Bây giờ ta nhớ mãi

Ngọn gió của ngàn đời
Chiều nay ủa trở lại.

Nơi xa

Một con tàu xuyên bóng tối

Đi về miền núi đá vôi

Một vùng nước trắng xa xôi

Một nhà ga cô quạnh

Một người đàn bà ướt lạnh

Đứng chờ anh.

Đáng lẽ

Trang sách ước năm xưa
đã đến ngủ bao nàng tiên tuổi nhỏ
chiếc ghế gỗ chờ vợ bên cửa sổ
bao giấc mộng đến ngồi rồi lại ra đi

Một trận mưa bất ngờ, một khung cửa thoáng qua
một gương mặt chớp chòn rồi vụt biến
bao con tàu về ga bao con thuyền cập bến
mà riêng em chẳng đến cùng tôi

Em qua bao con đường, em gặp bao con người
em cười nói giữa bao bè bạn
em đặt chân lên bao thành phố khác
mắt em từng in bao tập nập hoàng hôn
có thể em đã trú mưa cùng anh ở một ngã ba đường
em đi qua cầu thang vô tư có khi còn hát
có lúc em ốm đau mà anh chẳng biết
em sống dưới mái nhà cùng thành phố với anh
mà chẳng gặp nhau dù chỉ một lần
em hay đau anh khổ anh buồn
anh chờ anh đợi
nghĩ lại còn giận em lắm đấy

em biết không những tháng năm dài
anh như người con giai
ở trong bài hát cũ
đi tìm em phiêu bạt những dòng sông
“một tin trông
hai tin đợi
ba bốn tin chờ
sao chẳng thấy em”

Bây giờ chúng mình đã có nhau
khoảng thời gian còn lại
thương biết mấy vẫn còn chưa đủ
lẽ nào anh lại trách em
nhưng phải nói cho mà biết
đáng lẽ chúng mình yêu nhau từ lâu.

Lời cuối

“Từ cát bụi sẽ lại về cát bụi”

Màu cỏ xanh ngàn năm

Tia nắng chiều trước biển mênh mông

Anh nắm bàn tay bé nhỏ

Đi cùng nhau trên thành phố

Rồi mai tàn cơn mưa

Ta sẽ trở về

Nơi mình đã sinh ra

Bóng tối trùm lên đất thẳm

Xanh trên đời chốc lát

Mà tình cờ gặp nhau

Vừa ngắn ngủi vừa dài lâu

Lúc tan xuống, lại mỗi người mỗi ngã

Dù sướng vui, dù buồn khổ

Hãy yêu anh

Như hôm nay là ngày cuối cùng

Mỗi hơi thở đều không lặp lại

Một khoảnh khắc trong mắt ta chói lọi

Một đồng hoa

Cả cuộc đời là ở sân ga
Trước chuyến đi vô tận
Cuộc lên đường tối tăm đơn độc
Người ta chết có một mình
Đó là điều buồn nhất
Ở bên nhau, trước khi tàu đến
Ở bên nhau, tấm vé đã nằm trong túi

Ngày đẹp quá, gió trên ghềnh dưới bãi
Muôn lá xanh run rẩy trên cành
Như những cây đàn nhỏ lung linh
Ở bên anh, trọn vẹn bên anh
Để mai tình yêu là hành lý lên đường
Để nếu có linh hồn
Cũng sẽ không giá lạnh
Và nếu chết là mọi điều đều hết
Hơi thở của em
Như ngọn lửa phập phồng
Như sắc cỏ không ngừng xanh trở lại
Nói phút giây ngắn ngủi với vô cùng.

1975

Em (I)

I

choàng tấm khăn lên vai
giao lại anh chiếc chìa khóa cửa
em đi

ngoài kia
thành phố tiếng la tiếng khóc
người lũ lượt bỗng bế nhau chạy giặc
tiếng đạn bay và tiếng bom gầm

em xếp lại trên bàn những chiếc cốc thủy tinh
những giá trị mỏng manh dễ vỡ
cầu thang gãy tiếng búa ai bịt cửa
đêm chia tay rách xé những hồi còi
thời bạo tàn lửa cháy khắp nơi
những thầy người gục ngã
những nhịp cầu sụp đổ
những toa tàu rỗng không
em đứng ở góc phòng
tóc lòa xòa trên má
anh ôm chặt thân em bé nhỏ

biết nói gì; lát nữa đã xa xôi
thù hận mệnh mông mịt đất bùn lầy
em chấp chờ đi trên đồ nát
thành phố bờ đá dựng
những bánh xe lăn vỡ
những hầm hố những nhánh hoang huyết mã
những người lính ngồi hút thuốc
mũ sắt mưa rào
những người lính mặt đen má hóp
hát gì ghê ghẹo
anh lại nhớ về em
cái chằm nhỏ lạ lùng
trên cánh đồng tro trụi
đôi mắt bàng hoàng như hỏi:
“giết chóc thế còn chưa đủ
các người điên cả hay sao?”

khi người ta mặc cả máu người
thay tình nghĩa như thay áo lót
khi chung quanh ngổn ngang xác chết
khi chẳng có gì ăn
nói tình yêu e chừng lạc lõng
anh muốn ác mà không sao ác được
cứ yêu thương chờ đợi ích gì không?
ích gì không
chiếc cốc thủy tinh giữa trận ném bom
trong veo màn nước
buổi trưa nào môi em đã uống
đêm nay lung linh một vầng ánh sáng
tóc đen thẫm bay về như gió ốm

thời nông nân trên những dây phổ khuya

II

sân ga bụi bặm
những toa xe lửa ghế dài
những mặt người mệt nhọc
tôi đi tìm em
bờ biển bão
những cô gái ướt đầm đìa như cá
những đôi mắt trập trùng biển lạ
quán ăn nghèo phố nhỏ
vách tường ám khói
tiếng ghi-ta buồn
cô bé mù ăn xin
bến phà mưa buốt
cuộc chiến dài hun hút
tôi không đủ sức nghĩ về em
những đứa trẻ con bị giết
nằm kín hàng hiên
những khu rừng muối độc
tôi đi tìm em hầm hốc chật
bom nổ tung bụi đất
cô điện thoại viên kêu lạc giọng:
“xe tăng địch tiến lên đồi
trung đội không còn ai sống sót!”
tìm em những chiến hào máu đầm
tôi gào la bắn vào mặt quân thù
tìm em buổi sớm mùa thu
nước bên đường trong vắt
tìm em cô gái mười sáu tuổi

hiền như một trái mơ xanh
em đợi tôi nghi ngút nắng rừng
ở bản Tà-lè ở ngã ba Đồng Hới
em đợi tôi thành phố cũ
dưới bóng y-lăng hoa đỏ
em đợi tôi áo trắng
tuổi học trò gió bay
môi đại nói cười
phập phồng ngực thở
gác nhà em cao quá
mái tóc dài lơ lửng buổi trưa thom
tìm em thì trần không tên
cũng có quây bán báo và những áp phích cũ
mặt trận âm ỉ bên kia núi đá
người ta khiêng về
những thương binh giập nát

mùa thu lạnh cơn mưa dầm dai dẳng
em có còn mặc chiếc áo mưa đen
lũ trẻ chạy nhảy râm ran
trên bãi cát ngoại ô thành phố
em hôm đó nghiêm trang
như một người đàn bà từng trải
khi nhà thờ rung chuông
mạng nhện rơi trên những khung ảnh thánh
bầy ruồi chết ngạt trong tủ kính
những mặt nạ khóc ròng trong rạp xiếc
chúng ta mua vé xem một bộ phim màu
về những người da đỏ
đi ngang vườn hoa Pát-stơ

em thì thâm: trong Viện giải phẫu
xác người chết ngâm đầy bể nước
anh cười đưa em về nhà
chợ Hôm bán nhiều su hào cải bắp
ta mua những trái cam vàng
mặt em sáng trong gương tròn lấp lánh
giữa vật vĩa thương vong và thảng trợn
chập chờn sau khói đen
những hình ảnh không đầu không cuối
những ngày tháng những đồ dùng em chạm tới
anh lặng lẽ đi tìm
những mảnh vỡ của tấm gương
dưới đáy hào ướm sùng.

Cho Quỳnh những ngày xa

I

Khi cách nhau hàng vạn dặm không gian
anh mới hiểu khoảng cách không đáng sợ
anh thấy em bên mình, như nghe từng nhịp thở
anh là cửa sổ con tàu nơi xứ lạ em đi
Là quê hương ngóng đợi em về
Tổ quốc là gì, nếu nơi đó không có người mình yêu dấu?
Tình yêu là gì, nếu không vì nó ta yêu thêm Tổ quốc?
Chúng ta yêu nhau, chúng ta chiến thắng
Cái đáng sợ nhất trên đời này: những khoảng cách
Những khoảng cách giữa thực tại và ước mơ, giữa những
điều ta mong với những gì ta có được

II

Em ở đâu? một thành phố xa xôi
Em đi trong những bảo tàng rộng lớn
Từ pho tượng cổ xưa đến bức tranh mới nhất
Những ưu tư kế tiếp của loài người...
Anh và con ở đây
Tháng Sáu trời thật nóng

Vẫn nổi lo thiếu ăn
Vẫn nổi lo lũ lụt
Lửa đạn còn cháy bỏng
Những làng biên giới xa
Những con tàu Trung Hoa
Chập chờn ngoài biển
Hàng trăm năm, hàng ngàn năm trước đây
Những tàu này đã đến
Lịch sử thường lặp lại những tai ương
Thành phố xôn xao. Chỉ có trẻ con
Như thằng Mí con mình là không để ý
Anh đọc thư em
Nó ngồi ở trên sàn
Cái hộp bút nó xếp thành tàu hỏa
Tờ lịch nhỏ nó gọi là tấm vé
Cầm trên tay, vui sướng đợi lên đường

Anh viết thâu đêm, đánh vật với từng trang
Rồi thao thức không sao ngủ được
Kim đồng hồ tích tắc, tích tắc
Hai tiếng động nhỏ bé kia
Hơn mọi âm ào gầm thét
Là tiếng động khủng khiếp nhất đối với con người
Đó là thời gian
Nó báo hiệu mỗi giây phút qua đi không trở lại
Nhắc nhở cái gì đang đợi ta ở cuối
Nhưng anh, anh chẳng sợ nó đâu
Thời gian - đó là chiều dài những ngày ta sống bên nhau
Thời gian - đó là chiều dày những trang ta viết.

Bây giờ, anh mới hiểu hết câu nói trong kịch Sêc-xpia:

Tồn tại hay không tồn tại?

Không có nghĩa là sống hay không sống

Mà là hành động hay không hành động, nhận thức hay không nhận thức, tác động vào cuộc đời hay quay lưng lại nó?

Anh không băn khoăn mình có tài hay kém tài, thành công hay thất bại

Chỉ day dứt một điều: làm sao với những sự vật bình thường

Những ngày tháng bình thường

Như chiếc hộp con, như tờ lịch trên tường

Ta biến thành con tàu, thành tấm vé

Những ban mai lên đường

1976

Sông Hồng

một con sông chảy qua thời gian
chảy qua lịch sử
chảy qua triệu triệu cuộc đời
chảy qua mỗi trái tim người
khi êm đềm khi hung dữ
một con sông rì rào sóng vỗ
trong muôn vằn trang thơ
làm nên xóm thôn, hoa trái, những ngôi nhà
tạo sắc áo, màu cây, và tiếng Việt
một giống nòi sinh tự một dòng sông
trăm đứa con xuống biển lên rừng
ở lại Phong Châu, người con thứ nhất
vua Hùng Vương thứ nhất nước Văn Lang
sóng và phù sa - khái niệm đầu tiên
nước và đất để nay thành Đất Nước
một con sông dịu dàng như lục bát
một con sông phập phồng muôn bắp thịt
một con sông đỏ rực
nhuộm hồng nâu da người.

ôi Sông Hồng, mẹ của ta ơi
người chứa chất trong lòng

bao điều bí mật
bao kho vàng cổ tích
bao tiếng rên nhọc nhằn
bao xoáy nước réo sôi trong ngực rộng của người
bao doi cát ngầm trong lòng người phiêu bạt
người quần quai dưới mưa dầm nắng gắt
cho ban mai chim nhận báo tin xuân
cho đơn sơ hạt gạo trắng ngần
cả nhánh dâu bé xanh
người cũng cho nhựa ấm

một dòng sông với những thuyền những bến
những thân đê uốn lượn lưng rồng
hoa gạo đỏ bờ sông những đèn miếu phố phường
mái rạ bờ tre hoàng hôn khói bếp
một dòng sông như dòng đời mãnh liệt
nhấn chìm bao thuyền giặc
và xóa nhòa dấu vết các triều vua...

sóng rập rờn quanh bè gỗ tuổi thơ
nước sông chảy trên vai em lấp lánh
ta đi qua những bến phà tan nát
một ngàn ngày xa cách
một ngàn đêm mưa rừng
vẫn thấy bóng sông Hồng
trên chùm sao bánh lái
trong câu hò đồng đội
trong ráng mây cuộn cuộn căng buồm...
máu ta mang sắc đỏ sông Hồng
nỗi khổ và niềm vui bất tận

luôn luôn mới đến, luôn luôn ra đi
luôn già nhất và luôn trẻ nhất
sông để lại trước khi về với biển
không phải máu đen độc ác của quân thù
không phải gươm đao ngàn năm chiến trận
không phải ghen ngào tiếng nấc
sau sụp lở hưng vong sau thù hận sóng trào
là bãi mới của sông xanh ngát
là đất đai lần dần ra biển
là tâm hồn đắm thắm phù sa
dâng yêu thương đỏ rực đôi bờ

Năm 1954

nhớ không em năm 1954

bức tường đầy vết đạn
bên kia sông đèn pha quét sáng
năm cửa ô thiết giáp gầm gừ
thùng xe tua tủa mũi lê
hàng phố bặm môi nhìn
- chúng nó mang người đi bắn

các anh chào Hà Nội lần cuối cùng
nụ cười lẫn trong vết sẹo

nhớ không em năm 1954
mùa hè nóng như lửa
lính mũ đỏ rượu say chai vỡ
lính Bắc Phi nhớ quê ngồi khóc
công sở ồn ào vỡ tổ
kết sắt va li chồng chất dây dài
mang lên xe hàng núi hồ sơ
danh sách 80 năm
những người không khuất phục

sân ga mù mịt khói bay
chủ xưởng chủ đồn điền
bước lên tàu ủ rũ
những bà đầm tay ôm chó bông
những viên đội xếp tối tàn
lếch thếch ba toong hòm xiểng
những bộ trưởng kiêm thầu khoán
như bóng đen dĩ vãng kéo nhau đi
ông bác sĩ hồ nghi
gã đảng viên Đại Việt
xanh xao hần học chán chương
những tay viết báo ăn tiền
những ca sĩ hát trên đài Pháp Á
ngã ba ngã tư sôi lên như chợ
người ta bán nhà bán tử bán xe
đêm đêm phố thợ râm rì
tiếng xé vải may cờ náo nức
mẹ thấp hương mong thẳng con vệ quốc
chín năm mỗi mắt mong chờ

các anh đã trở về
trên những cửa ô xưa
cuồn cuộn người đi mắt ướt
mũ nan phần phật vải dù
Trung đoàn Thủ đô
lại về liên khu Một
bạn cũ ôm nhau cười khóc
- những ai nằm lại lưng đèo?

cổng chào lá kết đèn treo

cánh trắng bồ câu lấp loáng
đêm pháo hoa vụt sáng
lời ca bông bột ngây thơ
“dân Liên Xô vui hát đồng hoa”
điệu múa sạp tung bùng sân khấu rộng

khói lại bay trên nóc xưởng
lô cốt um tùm cỏ mọc
Rạp Majestic đổi thành Tháng Tám
E-đen thay bằng công nhân
bắt đầu tàu mới sang sông
bắt đầu những cửa hàng mẫu dịch
nước mắt
cái năm 54
ai mà quên được
nụ cười những người nhận ruộng

chúng ta đi bên nhau lần cuối cùng
hôm ấy trời rét và mưa
ta mua hoa ở chợ Hàng Da
trú mưa dưới hàng sách cũ phố Nam Ngư
em làm dấu trước nhà thờ cao vút
tiếng chuông ngân nga đổ xuống
ngày mai theo mẹ em đi
Hải Phòng cửa biển
chiếc tàu to rời cảng
giữa đồ đạc ngổn ngang
giữa những giáo dân Bùi Chu Phát Diệm
có một cô bé con
rì rầm cầu nguyện

ôi cái năm 54

tàu há mồm đưa người di cư

tàu Ba Lan đón người tập kết

bộ đội Tháp Mười áo vải xi ta

đưa hai ngón tay bước xuống đò

hẹn hai năm trở lại

qua mùa mưa rào mùa sương muối

em chẳng có thư về

bắt đầu quen tên dòng Bến Hải

đất nước bắt đầu thời cắt chia

bắt đầu những nguyên nhân

của một cơn bão mới

nếu biết từ hôm ấy

sẽ là biên biệt cách xa

ở giữa hai ta

sẽ là cuộc chiến tranh

sẽ là chỉ rào gai và thù hận

ta sẽ nói với nhau khác hẳn

sẽ giữ em ở lại

làm sao cho đừng phải chia tay

nhưng giữa phố phường náo nhiệt đông vui

đi trong mưa em chỉ lặng mỉm cười

ta chỉ nói về ngày gặp gỡ

anh mua cho em một bó cúc vàng

những bông cúc vô tư những bông cúc đầu tiên

nở xòe trong gió lạnh.

Minh họa của Nguyễn Thị Hiền.

Tuổi thơ

tôi cũng có tuổi thơ
một bờ hè lát đá
tiếng chuông tàu rung trong giấc ngủ
vàng mặt trời trắng xóa cháy bên sông

tôi cũng có tuổi thơ - thành phố, những con đường
lũ trẻ đầu trần đi trong nắng gắt
mồ hôi chảy ròng, tay vung trước ngực
chân bước đều, nhịp trống vang vang
đội thiếu niên tiên phong
dập dồn hơi thở mạnh
đi chiến đấu cho ngày mai trong khúc hát
tiếng kèn đồng lạnh lạnh bụi bay tung

tôi cũng có tuổi thơ - trang sách pháp phòng
tấm ảnh Pa ven đặt ở trên bàn
nghiêm nghị giục người yêu đi quét tuyết
cắt tóc ngắn, mặc áo xanh đồng phục
chúng tôi xuống đồng tát nước dạy bình dân
sau cơn mưa quần áo ướt đầm
mây trắng toát tung bồm như ngựa trắng

tôi cũng có tuổi thơ - hoa mào gà đỏ thắm
mười lăm năm màu đỏ dễ gì quên
mười lăm năm sao rụng một trời đêm
những bạn nhỏ cùng đi trên phố nắng
buổi chia tay mù mịt khói thân cầu
ta cùng uống ầm chè trong ca sắt
rời vội vã lên đường
đưa Nam Bộ Tây Nguyên
đưa ngã xuống ở Đông Hà Đường Chín
đưa nheo nhóc vợ con, đưa già nua trước tuổi
có gương mặt đã thành tro bụi
đã cứng khô như mảnh tôn gầy
nổi đau thương như vực tối giữa đời
sau trận bom, trên gác cao nóng bỏng
em đọc bài thơ Hà Nội mới làm
“chỗ bom cũ sẽ trồng hoa đẹp
riêng vết đạn trên tường không thể nào quên”

vết đạn trên tường không thể nào quên
cây dầu mất tiếng rì rào kinh ngạc
vẫn thân cành lực lưỡng cánh tay vươn
bây giờ bao bàn chân
đang giẫm lên đường cũ
nhưng những đêm không ngủ
tôi lại nghe tiếng trống tiếng kèn vang
đội thiếu niên lên đường
dập dồn hơi thở mạnh

tôi cũng có tuổi thơ - màu hoa không thể tắt
nơi bắt đầu con đường tôi đã chọn

phần cuộc đời giao cho bước chân tôi
bỏ đi những niềm tin tưởng thơ ngây
những ông thần trong sách
nhưng “chiến đấu cho niềm vui trên mặt đất”
lời ca xưa vẫn đập cánh trong lòng

ở nơi nào, phía trước xa xăm
tháng năm không mất đi, tháng năm đang ngóng đợi
đang gọi tôi, tôi phải ra đi mãi
tự tạo lấy mình tự tìm gặp tuổi thơ
hôm nay tôi là bản nháp thô sơ
ở nơi ấy tôi sẽ thành nguyên vẹn
sẽ được gặp những bạn bè đã chết
sẽ tan vào xanh biếc của tình em
phút nhẹ bỗng dịu êm
phút rã rời kiệt sức
trong hơi thở cuối cùng, tôi sẽ gặp
tuổi thơ tôi

Những chiếc lá rơi

Sa-Déc

Sunday, August 28, 2016

I

Con người bé nhỏ
trong thành phố không màu
trước một chiếc cầu
không thể đi qua

Cuộc hẹn hò
trong niềm mơ ước cũ

Chuông đã rung lên trống đã đổ dồn
những bức tượng đã gục ngã
những người mới đã lên đường

Xao xác lá vàng
những mặt nạ của mùa thu
đã chết

Con rối trong tủ kính
con chuột bằng bìa xanh
những đôi mắt trẻ con
đã rơi vào quên lãng

chỉ có vầng trăng nhón
sáng bên trời không người

Nỗi buồn của tôi tình yêu của tôi
như những chiếc lá không lời
rụng xuống

II

Có một cái làng
em đã đi qua
cái làng đầy hoa hồng
cheo leo bên sườn núi
chìm trong cây trong khói khuất sau mưa

tôi cũng có một cái làng
không bao giờ tới được
khi em mở bàn tay
những đường chỉ xa xôi
run run định mệnh
những đường chỉ mơ hồ lẫn khuất
dẫn anh về một cái làng xưa
đã mất

III

- Anh có nhớ Macxen Macxô
cái ông hề tóc bạc
có gương mặt rất buồn rất cô đơn?
anh có nhớ con người đùa bỡn

với cái mặt nạ cười
rồi không sao cởi được
đau đớn mệt nhoài kiệt sức
tuyệt vọng ôm vai, cái mặt vẫn cười?
anh có trông con ốc
suốt đời mang cái vỏ của mình
nhưng cất đi gánh nặng trên lưng
nó cũng không sống nữa?

- Em như con chim say nắng gió
luôn làm bị thương chính đôi cánh của mình

Giờ anh như con thuyền

Mái nhà nâu nhấp nhô
trong khói mờ ẩn hiện
cây bàng cao lá tím
ướt nhòa sương ngã ba
nhìn nhau không thể xa
đèn mùa đông vụt tắt
màu áo em đỏ rực
cháy sau vòm cửa đêm

Giờ anh như con thuyền
bốn bề lên sóng vỡ
xô dạt về tựa ngủ
trên rộng dài bến em

em chiếm hết anh rồi
những cánh đồng trắng xóa
những ngã đường đối lả
và giấc mơ sau cùng
anh dâng em tất cả
đây chùm hoa cúc nhỏ
rụng cánh xuống vai trần
anh ngập tràn lòng em

những màu và những tiếng
trời xanh và cánh rộng
anh hôn từng ngón tay
anh hôn lên đôi mắt
môi chạm vào bao la
ôm em trong vạt áo
như hoa hồng ngày xưa...

Thôi mắt đừng xót xa
nỗi buồn thời quá khứ
từ nay anh sẽ thờ
trong môi tình của em
Biên biệt giữa hoàng hôn
đồng mưa và cỏ lạnh
bồn chồn thương nhớ em
dưới một trời ngăn cách
Đường anh xa vắng lắm
lòng em có đến cùng
áo bay về mệnh mông
chập chờn trên gác tối
ngọn lửa nhỏ yêu thương
đang nghĩ gì phương ấy?

Ngọn lửa đen

em thức dậy trong phòng
đôi vai rục rĩ
bầu trời trắng dần ngoài cửa sổ
tóc em bay như một ngọn lửa đen

ánh ngày lung linh
cánh tay em dài và ấm
như đất của những miền phiêu lãng
Nóng bỏng và dịu dàng
em là anh, như không còn giới hạn
không còn thời gian, như khí trời yên lặng
vừa trần thế, vừa vô biên
như cốc nước với ngôi sao, bánh ăn và giấc mộng
Tấm gương soi mây trời, ánh sáng và hình bóng
bí mật của nhành cây ra hoa bất tận
bí mật của mùi hương hoang dã trong rừng

xứ sở của tình em, bờ bến của yêu thương
nơi ta ra đi, nơi ta trở lại
luôn là tiếng hát già từ, là trái thơm chưa hái
luôn tái sinh và luôn phải kiếm tìm

tóc em bay như một ngọn lửa đen...

Dù có lãng quên

Những toa tàu đập vào nhau dồn dập
Dây xích nặng rên lên rên rã
Hơi nước bỏng mù bay
Em đã đi rồi
Anh làm sao sống như xưa được nữa?
Nơi anh ngỡ chân trời
Nơi mỏng mảnh đứt rời như sợi chỉ
Nơi bóng mát êm đêm anh đến nghỉ
Nay gió lồng suốt đêm
Em phá tung khung cửa khép nghiêng
Hết bình tĩnh anh chỉ còn náo động
Mắt chán hết mọi sắc màu thường gặp
Ngực quay cuồng bao khát vọng đầu tiên

Những ngôi sao là nước mắt của đêm
Anh chẳng muốn ngồi mơ trong sương xám
Cuối con đường lầy lội ngã ba mưa

Em bây giờ lấp lánh nơi xa
Để lại triền sông phù sa ướt đầm
Sau nước lũ tới mùa gieo hạt
Những lưỡi cày thao thức thâu đêm

Mai trong em anh thành cỏ lã quên
Em chẳng nhớ chân trời anh khát vọng
Em chẳng nhớ lòng anh cơn gió nóng
Suốt cuộc đời cỏ đắng cỏ lã quên
Mảnh trăng cao vẫn gọi nước triều lên
Anh chẳng sống như xưa được nữa

Phút em đến

Phút em đến chói chang anh hoảng sợ
Mở chân trời nhưng cũng cuộn mây đông
Cát bỏng bàn chân con lốc lửa
Ngả nghiêng bãi cỏ bên sông
Bến tàu xám tiếng còi mênh mông
Phao đổ dập dềnh xoáy nước
Em lạ lùng như những con cá trắng
Bay lên trong buổi chiều hè
Bàn tay nóng nần đôi mắt lạnh đường kia
Gọi về bao nhiêu tàu đắm
Bao người chết biển sâu chỉ còn mái tóc
Hóa thành những làn rêu biển
Chiều nay tự về
Những đảo vắng cô đơn
Tất cả theo em vào cảng
Những chiếc chuông vỡ rạn
Bỗng vang trên mũi tàu
Gió từ đâu dồn tới ào ào
Em - cao vời và trợ trợ
Hay chỉ là giấc mơ đêm tối
Chỉ là ảo ảnh người đi tàu thường thấy
Khi biển cả mù sương?

Em im lặng như ánh sáng
Người thấp lửa của đời ơi
Không có hải đăng chỉ mịt mù khơi
Không có hải đăng biết phương nào đậu bến
- Anh đừng hỏi vì sao em đến
Em chẳng là bến đẹp giữ anh đâu
Trong ngực em nổi đau
đã hóa thành ánh sáng
Anh hãy là con tàu
Để em được gặp

* * *

Phút từ biệt đến gần không nín được
Anh là của em
Dù nơi đâu anh cũng là của em
Đợi nhau trong mưa tìm nhau trong gió
Biển mặn đắng biển muôn trùng sóng dữ
Người thấp lửa của đời ơi

Hoa cầm chướng trong mưa

(Viết cho Năm Thế giới Hòa bình)

Người hát rong mù lòa
Đi trên đường nắng gắt
Hoa cầm chướng xanh
Rơi trên bậc đá bến tàu
Biển mù sương
Ngọn đèn đêm nhấp nháy
Đôi mắt màu mưa
Luôn già từ và gặp gỡ
Giọng hát nào nức nở:
“Bao giờ cầm chướng nở hoa
Người tôi mong chờ
Trở về cùng tôi mãi”

Đó là bài hát của cô gái nghèo ở bến tàu
Cô hát từ lâu lắm
Từ cái ngày những con tàu còn chạy bằng buồm
Theo ngọn gió hồn nhiên
Những nhà máy chưa găm thét
Thành phố còn nhỏ hẹp
Cô gái ngồi trong giấc mộng xa xôi

Nếu tôi tìm được tới nơi
Chắc cô sẽ hát cho tôi
Và sẽ yêu tôi

Từ bé
Tôi đã có những giấc mơ như thế
Tôi biết thế giới rộng vô cùng
Bao nhiêu chân trời cửa bể
Mênh mông cánh chim trắng xóa
Bao dòng sông như sông Mã sông Hồng

* * *

Tôi theo bầy chim nhiệt đới tới đen
Đêm đêm lang thang
Cùng người hát rong mù lòa
Dưới vầng trăng đỏ thắm
Những tượng cổ trong đêm sừng sững
Tiếng trống gõ rập rình
Đoàn thuyền lao vùn vụt mũi tên
Con đường dài như chiếc ngà voi trắng

Trái đất tôi rộng lắm
Trở thành quen thuộc cùng tôi
Trái đất tròn như quả bóng các em chơi
Sự ngăn cách chỉ là trò bịa đặt
Mặt người lính đứng nghiêm bên cột sắt
Đứa trẻ chạy ủa qua
Các đồng cỏ đang mùa hoa
Mùa gieo hạt mùa ấp trứng

Đâu cũng có những vườn cây, giếng nước
Những người đàn bà đẹp
Vai phỉ nhiêu sáng chói mặt trời
Bánh thơm ngon và rượu nồng say
Cô gái tôi yêu
Múa trong tiếng đàn điên dại
Áo khăn bay như đám mây bốc cháy
Những chiếc vòng tay vung vãi
Những chiếc vòng tay chứ không phải xích xiềng

Gã đàn ông quàng mắt tối đen
Trong cuốn sách buồn
Nói với tôi lời buồn bã:
Con người chỉ là ống sậy cô đơn
Trái đất giữa không trung
Như một giọt nước mắt
Như cái đầu bị chặt
Bay trong uất hận ngàn năm
Con người sinh ra để chém giết lẫn nhau
Mới là quả bom, cũ là lưỡi dao
Những bông hoa thơ ngây đã chết
Theo làm chi người hát rong mù lòa
Đi vô vọng trên đường nắng gắt
Vực sâu sau lưng vực sâu trước mặt
Người hát rong đi tìm gì
Nhà tiên tri râu bạc trắng
Nhà tư tưởng, vị tướng, nhà thơ
Chúng ta làm gì bây giờ?

Hãy quên đi, hơi đâu lo nghĩ

Cô gái nơi xa bảo thế
Hãy uống rượu say
Và hãy hôn em

Nhưng nếu bông hoa của tôi đã chết
Tôi làm sao sống được
Trước đầm lầy mù mịt khói bay
Cuốn sách tuổi thơ những hình vẽ rợn người
Hàng đoàn người lê đi trong hoang mạc
Đám ngực khóc và vắn mình la hét
Bóp cổ nhau bằng những ngón tay gầy
Các ông vua lông lá khắp người
Các vị quan tòa mỉm cười
Những pho sử bê bết máu
Những năm tháng bỗng bẻ nhau ảo não
Chọn rồi lại bỏ, mất rồi lại tìm
Thỉnh thoảng một đám người kêu lên:
“Ông này đã tìm ra chân lý!”
Không thoát khỏi những xích xiềng rên rỉ
Trong ngục tối âm thầm
Thầy phù thủy lưỡi đỏ lòm
Người đàn bà quần quai trong đồng lửa
Tiếng chuông chùa thức ngủ
Các nhà thơ xanh tái u buồn

* * *

Người ta vác đá tạc tượng thần
Dâng cho tượng những đồ ăn quý nhất
Dâng cả máu trẻ con tinh sạch

Sau một đêm mưa, thần võ tan tành
Ngơ ngác nhìn lại tay mình
Anh không giết kẻ thù, nó sẽ giết anh
Nhưng máu đổ ra vẫn máu người đặc quánh
Chưa ai nghĩ ra cách khác
Cho đất thôi sôi sục máu người

Bài hát khác xưa rồi
Em vẫn ngồi mong đợi
Thành phố đã lên đèn
Những con tàu sừng sững màu đen
Điệu nhạc mới ồn ào trong quán rượu
Tôi vẫn muốn tìm em
Tin rằng em có thật
Đi nhiều nơi nơi nào tôi cũng gặp
Những xóm làng đường phố rừng cây
Trái đất mình rộng quá
Ở đâu cũng có con người
Sao chưa tìm được cách nào
Sống với nhau cho ổn thỏa?

* * *

Lu-thơ-kinh, A-gien-đê, Panmơ... những người cự tuyệt
dùng súng
Đều đã chết vì súng
Nền văn minh lầm lạc
Tôn sùng đồ vật và bạo lực
Thế giới xấu xa thế giới dê hèn
Đã tới giờ cùng tận của đêm

Cái giờ kinh khủng nhất
Tất cả đều khác trước
Nhà cửa cứ phình ra
Đồ sộ những nhịp cầu sắt thép
Những chiếc xe lao đi như thú vật
Những cảng tay bị cưa đứt
Những cái miệng đen ngòm
Những tất chân nhàu nát
Những bức tường đầy nước bọt
Ai lao xuống từ tầng gác hai mươi
Hay những con lồi long cổ đại đã sống dậy
Đi kiếm thịt người
Tiếng nổ của những chiếc súng hơi
Trên vòng quay ngựa gỗ
Hay tiếng cười những cô đào nguyên tử
Khỏa thân trên vô tuyến truyền hình
Con người nhai của cải của mình
Mửa lên tiện nghi của mình
Đàn ông và đàn bà lừa dối nhau
Các “mốt” quần áo đều lạc hậu
Hãy mặc vỏ cây đi ra đường
Đã tới giờ quyết định
Những mỏ quặng đã khai thác hết
Đã tận cùng hoan lạc
Đã tận cùng tội ác
Đêm nay những đứa trẻ đi đâu
Tóc chúng dài như các cụ già
Mắt chúng gườm gườm hằn học
Nhà bác học kêu lên hoảng hốt:
Con người ngồi trên những máy điều khiển học

Tiếp tục nhổ vào mặt nhau
Chẳng cứu vãn được đâu
Tất cả đều vô nghĩa
Như một đồng xèng han gỉ
Trong khi chiến hạm cứ bắn súng chào
Các vị tổng thống ôm hôn nhau
Các nhà ngoại giao đập bàn đứng dậy
Các võ sĩ quyền Anh đấm nhau học máu
Các dòng sông bắn thủ
Các thành phố bị ô nhiễm hoàn toàn
Những người điên hò hét om sòm
Lũ đồng tính luyến ái kêu rên
Bọn cướp trẻ măng đốt phá các bảo tàng
Chúng không tin các nhà duy tâm
Chúng không theo các nhà duy vật
Đã tới cái giờ kinh khủng nhất
Cái giờ quyết định
Những bước chân chạy ầm ầm
Biển sôi như vạc dầu nóng bỏng

Bây giờ em ở đâu
Cô gái nghèo của bến tàu
Đôi mắt màu mưa ướt đẫm
Tôi yêu trái đất này sao được
Người ta ném bom xuống làng xóm chúng tôi
Những máy bay nhanh hơn tiếng động
Những người trai của một thành phố khác
Cày nát đất tôi rồi
Bao đứa trẻ con đã chết
Dưới mặt trời ô nhục

Trái đất mình đẹp lắm phải không em?

* * *

Ngực tôi như khu rừng nhiệt đới tối đen
Đom đóm nửa đêm thức dậy
Nếu tôi gặp em thuở ấy
Chắc em sẽ hát cho tôi
Và sẽ yêu tôi.
Nhưng những cây gai đã lớn vụt giữa trời
Những cây gai giận dữ
Những con kiến lửa
Những bụi xương rồng trần trụi âm u
Móng tay tôi nhọn hoắt cắm thù
Nụ cười tôi rách nát
Đêm tôi rên tiếng trống buồn thuở trước
Nỗi buồn của ngọn giáo cổ sơ
Của những con người đầu tiên bị con người giết
Món nợ truyền đời cay nghiệt
Tôi còn phải trả đến hôm nay

Nhưng may sao trái đất không chỉ trong tay những kẻ
điên rồ
Còn bao người thông minh người tốt bụng
Người làm vườn người xây nhà người dạy học
Ở đâu tôi cũng gặp
Họ đông vô cùng và mạnh vô cùng
Họ đã chán đau thương và thù hận
“Thế giới không phải món hàng
Của các ngài tổng thống

Con người không phải đồ thí nghiệm
Con người là mục đích không phải là phương tiện
Kẻ nào thích giết người
Muốn hủy diệt trái đất này
Lên mặt trăng mà ở”
Những người thông minh nói thế
Triệu triệu người, triệu bàn tay mạnh mẽ
Vây quanh tôi như sóng biển muôn trùng...

Đêm nay từ sông Mã sông Hồng
Tôi lại là đứa trẻ lang thang
Đi tới bao miền xa lạ
Tìm em và bài hát ngày xưa
“Bao giờ cầm chướng nở hoa
Quả giàu gia chín ngọt”
Những bông hoa mở ra như ánh sáng
Nước mưa tràn trên vại đất thô sơ
Mưa mênh mông trên các ngôi nhà
Những đèn đài kỳ lạ
Những tháp cao như ngực người thiếu nữ
Mọi binh khí nằm han gỉ
Cào cào bay trên cổng rào xanh
Hải cảng đèn rung rinh
Những người lính cứu hỏa đã về đi ngủ hết
Bờ đá khuya vắng ngắt
Cô gái vẫn ngồi
Dẫu muộn mằn bao năm tháng qua rồi
Mắt em đã gần mờ đục
Tôi đã già nua vàng vọt
Em có nhận tôi không?

Nơi tận cùng mọi con đường
Hoa cấm chướng mọc xuyên kẻ đá
Những gì anh mong, rồi anh sẽ có
Người đi đường mệt mỏi hãy kiên gan
Cánh cửa sẽ mở toang
Tiếng trống của những người thổ dân sống dậy
Chiếc vòng tay gãy
Trên tay người liền lại nổi bơ vơ
Sẽ về đây người hát rong mù lòa
Tóc bạc trắng nổi buồn trên mặt đất...
Chỉ là ông sáo mong manh yếu ớt
Con người cần được thương yêu
Không phải cần ít đâu, cần nhiều, rất nhiều
Như tôi cần hướng về em
Cần được em mong đợi
Cần tin vào một sớm mai
Con người mang gương mặt mới
Biết trả lời mọi câu hỏi
Biết gieo những hạt giống khổng lồ
Hài cốt ngàn đời lạnh ngắt than tro
Sẽ tái sinh mùa màng ấm áp
Các chiến binh xưa và nay vút đao khiên trụ giáp
Trở về làm những con người^{khá}
Hãy đánh lên tiếng công thơ đại buổi sơ khai
Uống rượu trong những bình gốm chế đồng đẹp nhất
Nỗi cô đơn tuyệt vọng
Cháy theo giấc mộng kinh hoàng
Chuyện hai ta chỉ còn là kỷ niệm buồn
Về một cô gái nghèo ở bên tàu
Đợi chờ hoa cấm chướng

Cơn bão

Những năm nhà nào cũng thiếu người
làng mạc ruộng vườn vắng bật con trai
chúng tôi đi
con bão dữ thổi hai đầu đất nước
tuổi trẻ, ước mong, những gì quý nhất
đều trôi qua trong bụi xám chiến hào
triệu con người lên sống rừng sâu
khoét núi làm đường, chặt cây nhóm lửa
võng bạt, lán tranh, đất bùn nhầy nhụa
những đường dây, binh trạm, những sư đoàn
những sinh viên đi lái xe tăng
những dân chài trở thành pháo thủ
kế toán, thợ nề, nông trường viên, thợ mỏ
thành lính gỡ mìn và xung kích đâm lê
chúng tôi đào hào bám giữ đảo xa
gánh lên núi ngàn cân pháo nặng
chúng tôi lao máy bay mình vào máy bay của giặc
chúng tôi bắc cầu trong chớp lửa bom bi
những đội quân hóc hác làm lì
xông lên đồi cao, lặn, toài, ném, bắn
nấp đỡ, gào la, mặt mày cháy sém
những vết thương rách nát máu bầm đen...

sự tàn khốc tận cùng
sức dẻo dai kỳ lạ
con bão lớn mười mấy năm chưa dứt
bao lớp người vẫn nườm nượp ra đi

từ đâu từ bao giờ
năm 60 năm 54?
từ Hương Điền từ Phú Lợi?
hay từ lúc ngăn đôi dòng Bến Hải
viên tướng Mỹ đầu tiên xách cặp tới Đông Dương?
hay từ lâu hơn, những thế kỷ xa xăm
những đạo quân Nam Hán, Nguyên Mông
những ranh giới phân tranh Trịnh, Nguyễn?

Chưa bao giờ đất tan hoang đến thế
những chuyến tàu chở đầy lính Mỹ
quần áo mới tinh, súng đạn đầy người
bom lân tinh và thuốc giang mai
cánh trực thăng âm âm quạt gió
ụ cát ngổn ngang, rào gai tua tủa
đãi đất hẹp, mùa hè gió lửa
giành giạt nhau từng viên gạch chân tường
một bên là con trai Thanh Hóa, Thái Bình
một bên là con những bà mẹ Thừa Thiên, Phan Thiết
những sinh viên Sài Gòn
những sĩ quan Đà Lạt
những đội quân mang tên dã thú
những tiểu đoàn không còn sót một ai
những mô đất con đổi bằng mạng trăm người
bằng pháo kích, lưỡi lê bằng chân tay vật lộn

chúng tôi nằm dưới đường hào ngập nước
xa mọi người, xa mẹ, xa quê hương
ai bảo chúng tôi là tuổi trẻ tươi xanh
với mũi lê, với phát đạn đầu tiên
chúng tôi đã không còn trẻ nữa

từ bao giờ và còn bao giờ nữa
những quy luật tàn khốc của loài người
lý lẽ của súng đạn
những mục đích tốt đẹp
những mưu đồ xấu xa
những ý tưởng quá đà
những ngẫu nhiên tai ác
con bão lớn, lấp vết thương của đất
chúng tôi là triệu viên đá trên đê

mai đây bão táp lùi xa
những lớp người sau bình tâm nhìn lại
gọi chúng tôi là những người vĩ đại
hay chỉ là những thế hệ đáng thương?
sẽ xuýt xoa thán phục biết ơn
hay kinh hãi trước bạo tàn bắn giết?

tất cả chẳng có gì nói được
chẳng có gì gần gũi với chúng tôi
bằng một chiếc thìa gọt bởi cành cây
một chiếc ca thô sơ bằng vỏ đạn
chúng tôi làm dưới chiến hào bụi bặm
một dòng thư viết vội gửi mẹ già
một giấc mơ chợp ngủ thấy quê nhà

sự tàn khốc tận cùng
sức dẻo dai kỳ lạ
con bão lớn mười mấy năm chưa dứt
bao lớp người vẫn nườm nượp ra đi

từ đâu từ bao giờ
năm 60 năm 54?
từ Hương Điền từ Phú Lợi?
hay từ lúc ngăn đôi dòng Bến Hải
viên tướng Mỹ đầu tiên xách cặp tới Đông Dương?
hay từ lâu hơn, những thế kỷ xa xăm
những đạo quân Nam Hán, Nguyên Mông
những ranh giới phân tranh Trịnh, Nguyễn?

Chưa bao giờ đất tan hoang đến thế
những chuyến tàu chở đầy lính Mỹ
quần áo mới tinh, súng đạn đầy người
bom lân tinh và thuốc giang mai
cánh trực thăng âm âm quạt gió
ụ cát ngổ ngang, rào gai tua tủa
dải đất hẹp, mùa hè gió lửa
giành giạt nhau từng viên gạch chân tường
một bên là con trai Thanh Hóa, Thái Bình
một bên là con những bà mẹ Thừa Thiên, Phan Thiết
những sinh viên Sài Gòn
những sĩ quan Đà Lạt
những đội quân mang tên dã thú
những tiểu đoàn không còn sót một ai
những mô đất con đỏi bằng mạng trăm người
bằng pháo kích, lưỡi lê bằng chân tay vật lộn

chúng tôi nằm dưới đường hào ngập nước
xa mọi người, xa mẹ, xa quê hương
ai bảo chúng tôi là tuổi trẻ tươi xanh
với mũi lê, với phát đạn đầu tiên
chúng tôi đã không còn trẻ nữa

từ bao giờ và còn bao giờ nữa
những quy luật tàn khốc của loài người
lý lẽ của súng đạn
những mục đích tốt đẹp
những mưu đồ xấu xa
những ý tưởng quá đà
những ngẫu nhiên tai ác
con bão lớn, lấp vết thương của đất
chúng tôi là triệu viên đá trên đê

mai đây bão táp lùi xa
những lớp người sau bình tâm nhìn lại
gọi chúng tôi là những người vĩ đại
hay chỉ là những thế hệ đáng thương?
sẽ xuyết xoa thán phục biết ơn
hay kinh hãi trước bạo tàn bắn giết?

tất cả chẳng có gì nói được
chẳng có gì gần gũi với chúng tôi
bằng một chiếc thìa gọt bởi càn cây
một chiếc ca thô sơ bằng vỏ đạn
chúng tôi làm dưới chiến hào bụi bặm
một dòng thư viết vội gửi mẹ già
một giấc mơ chợp ngủ thấy quê nhà

một tình yêu chúng tôi chưa được sống
một khu vườn chúng tôi chẳng kịp qua...

Bao tháng năm vô tận sẽ phai nhòa
đất đổi khác, mọi người rồi cũng khác
hãy quên chúng tôi đi
như quên quá khứ nặng nề
hãy quên chúng tôi đi
để chúng tôi được yên lặng trở về
để chúng tôi được hóa thành bụi đất
thành mưa rào trên xứ sở yêu thương.

Những đứa trẻ buồn

Tặng các bạn và các em tôi

heo may cỏ lạ rừng chiều
ngàn lau rụng trắng
những đứa trẻ buồn ướt lạnh
đường dài mặt trận nối nhau đi

sau lưng chấp chới nắng hè
biển ở bên trời sóng mạnh
lửa như niềm tin có sẵn
lớn lên ta lại đi tìm
lòng chỉ muốn yêu thương
mà cứ phải suốt đời căm giận

cuộc chiến tranh dằng dặc
rừng đầy muỗi độc
chiến hào lở loét khói bom
những đôi giày thủng đầy bùn
những tấm vải mưa ướt sũng
những con vắt đói chui vào lưng
lá thư nhà đọc mãi đến thuộc lòng
đêm trắng sương lùa củi tắt

mộ bạn đá hoang gió lạnh
chôn bao trù mến của ta
những con đường nắng ngày xưa
những trang sách hẹn bao điều tốt đẹp
giờ má chạm nòng súng bỗng
bên kia đồi gianh khét lẹt
quân thù cháy giữa vòng vây
mấy gã tù binh ngồi khóc
run run những cánh tay gầy

ta đã qua
bao phố làng đổ sụp
cổ nghẹn lòng thù hận
nhìn bao em bé mồ côi
mà sao chiều nay
giết xong quân giặc
chẳng thấy lòng thanh thoi nhẹ nhõm
chỉ nỗi buồn trĩu nặng
dâng lên như đá trên mồ

đâu mùa bông điệp nở hoa
bài hát về con se sẻ
những nhịp cầu ta hẹn sẽ xây
những cánh đồng ta chẳng về gieo hạt
ta cứ là viên đạn
xoáy trong cuộc chiến tranh dài

lòng đã quên tất cả mọi điều
để bắn súng ném mìn vào quân giặc
chỉ xin được nói nỗi buồn có thực

trong ngực ta đau buốt chiều nay

xác ngụy nằm ruỗi muỗi bầu đầy
những đôi mắt bệch màu hoa dại
những gương mặt trẻ măng xanh tái
những bàn tay đen đui chai dầy
các anh ơi, đừng trách chúng tôi
các bà mẹ, tha thứ cho chúng tôi
chúng tôi chẳng thể làm khác được
quả đồi cháy như một phần quả đất
bao đời người ta đã giết nhau
với các anh tôi oán hận gì đâu
nhưng còn có cách nào khác được
cuộc chiến tranh này là khoản thuế đồ ngang
con người sang một bờ mới chín vàng
con người được làm con người trở lại

nhưng mãi mãi chẳng bao giờ sống dậy
những tháng năm đã mất
những nhịp cầu gãy gục
những toa tàu đã sụp đổ tan hoang

heo may cỏ dại úa vàng
ngàn lau rụng trắng
những đứa trẻ buồn ướt lạnh
đường dài mặt trận nối nhau đi...

Khâm Thiên

những người chết trong đêm thân gãy nát
óc chảy ròng trên gạch
những người chết cháy đen miệng há mắt mở trừng
những xác vùi đắm máu dưới cầu thang
tay chân vụn vẹo thịt xương
lòng ruột mắc trên dây điện
phố Khâm Thiên âm âm đổ sụp
tiếng người la khủng khiếp xé đêm dài

mặt trời lên trên bãi thây người
mặt giáp vỡ ngực trần thủng hoác
những đồng tóc gân đầu mình lẫn lộn
những xác tím bầm lạnh buốt sương đêm
bốn phía tiếng gào tiếng khóc tiếng rên
tiếng xẻng cuốc bới người trong gạch vụn
phố đông đúc thành bãi bằng đổ nát
không nhận ra những vỉ hè quen
xác người nằm ngổn ngang
báo đập mặt, ruồi đậu bàn chân xám
bé ngẩng đầu ngơ ngác
bên xác anh xác chị xác mẹ cha
tôi đi như mù lòa

đỡ em gái đập đầu ngã ngất
bà cụ phát điên vật mình ôm mặt
người mất tích đang tìm, người chết chẳng kịp chôn
xe nối xe sừng sững chờ quan tài
đóng vội bằng mặt bàn, cánh cửa
phần run rẩy ghi tên người xấu số
lên nắp quan xộc xệch chẳng bào son
quan tài trẻ thơ như những chiếc hòm con
những bát đĩa tủ giường tan vỡ
quần áo nát, gạo dầu ngùn ngụt lửa
sách vở dẹp giày vùi dưới hố sâu
tấm màn trắng xóa
xé chia nhau chít vội lên đầu
cả khu phố già đi hàng chục tuổi
những bó hương bên đường nghi ngút khói
những bó hương châm nát cả bầu trời
người trồng rau, chữa khóa, vá may
người nhặt củi, quét đường lam lũ
từ nay chung buổi giỗ
Bạch Mai Yên Viên Vọng Láng An Dương
phố đầy khăn tang
đêm không đèn tối mịt
chúng tôi ngồi bên nhau chờ cái chết
người các ô lên nằm ngủ vườn hoa
gió cuối mùa xót xa
thối xõa tóc đoàn người chạy giặc
những dòng người kéo đi xé ruột
đội chiêu, ôm chần, đeo làn, vác bọc
chút gia tài nghèo cực địu trên lưng
bao gia đình dất dứu chị bỗng em

những quần áo khói bom lấm rách
những cụ già vịn nhau dò dẫm
máu ròng ròng trên những chiếc cẳng thương

năm 72! Có thể thể được chăng
hãy mở mắt ra trông
vụ thảm sát xưa nay chưa từng có
năm trái đất phóng bao tàu vũ trụ
không nơi nào không nói đến tình thương
Ghéc-ni-ca cũng chẳng thăm thê bằng
vô nghĩa hết, Thánh kinh và máy tính
những pho sách, những dàn giao hưởng
ích gì đâu, khi bể máu dâng đầy
Ôi xấu xa, đê nhục lắm con người
lời không đủ để nói điều phẫn nộ
tôi muốn có phiên tòa cho tất cả
tôi vạch từng tên tôi gọi từng người
hãy đứng ra đây
các bà mẹ Mỹ
những dòng sữa đã nuôi bầy đồ tể
lời ru nào đã dạy chúng lớn khôn
những Kít-xinh-giơ và những Ních-son
ta nguyện rửa chúng mày cho đến chết
những kẻ nào đã gây ra tội ác
những kẻ nào để tội ác gây ra
những chính khách những nhà thơ
những bộ óc chế súng bom hủy diệt
các tư tưởng cầm quyền các nước
lãnh tụ tối cao của mọi đảng trên đời
các ông kêu: vì hạnh phúc con người

nay con người chết đi
cái phúc ấy ai dùng được nữa!
chục chiếc B-52
không đổi được một trẻ nghèo Ngõ Chợ
không thể nhân danh bất-cứ-cái-gì
bắt máu vạ dân lành phải đổ
không thể chấp bình minh
bằng xương thịt những mặt người vỡ nát
ai tự xưng môi kẻ răng lạnh
ai khoác tặng chúng tôi vinh dự đẹp
các anh đón đưa nâng cốc chúc hòa bình
các anh quyền thuốc men các anh đi biểu tình
rồi thanh thân trồng hoa và câu cá
và tìm thấy lương tâm mình yên ả
trong nỗi đau quần quai của chúng tôi
ta oán giận các người, đồ đối trá
loài người chung vai nhận tội ác này
anh và tôi, vâng, tôi nữa, cả tôi
chúng ta đã ngu tối đến nỗi
không che chở được mẹ già em dại
khỏi quả bom tàn bạo tự trời cao

muốn kết thúc thơ mình
bằng những lời tốt đẹp
nhưng lòng tôi làm sao tươi sáng được
khi máu bầm khắp nơi
dưới bát com trên trời trong cốc nước
đêm qua tôi đã chết
với hàng ngàn mạng người
từ than bụi tôi hiện hình trở lại

mang đau thương đến trọn cuộc đời
tôi sẽ xông vào mọi cuộc vui
mọi buổi lễ uy nghiêm
mọi bài ca lừa dối
mọi quên lãng mọi nụ cười dễ dãi
để nói về những xác chết cháy đen
để nói về
những xác chết cháy đen

kẻ làm chứng trung thành
trước phiên tòa lịch sử
giữa tội cùng đau khổ
đâu dám ngồi trau chuốt mỗi câu thơ
nhân danh cuộc sống, nói về cái chết
nhân danh niềm vui, nói về nước mắt
nhân danh tình yêu, tôi mãi mãi căm thù.

Tìm về

Chúng ta đã bỏ làng ra đi
cánh đồng quê
hoa dại mọc
thân ngựa đá bên cầu rêu xám
dây bìm bìm leo kín
cỏ hoang che vết chân người
bỏ con sông quê bên lở bên bồi
anh em mỗi người mỗi ngã
thầy mẹ lưng còng lầy bầy vào ra
con nắng mưa bật gốc tre già
bình gốm cũ men hồng rơi vỡ nát
chúng ta đi lưu lạc
quên nhà quên ngõ mấy mươi năm
quên nguồn gốc của mình
quên nước giếng

kẻ tham ngọc dong thuyền ra biển
người lên Phòng vô Huế đi buôn
những phường phố tha hương
những áo quần xa lạ
anh ở Thị Nghè anh có nhớ

vườn xưa tu hú gọi tìm anh
những con tàu khói đen
chở nỗi buồn biệt xứ
mây chân trời trắng xóa
chúng ta đi tìm gặp đỉnh Cà Mâu
cùng làng chẳng nhận ra nhau
thờ những vị thần xứ khác
nghe lời kẻ ác
súng đạn người bắn thịt xương ta
đào huyết hận thù
chia miền cắt đất
tin những chữ không hồn trong sách
tìm kiếm mãi đâu xa
nào hay mình có một làng quê
nở hoa muống tím
có thể sống những ngày thương mến
anh và em chẳng phải phụ tình nhau

em bỏ làng đi đâu
tay nải khoác vai buôn hồng bán nhãn
em cười nói giữa thành phố sáng
má nâu lồng lộng phấn son
em tiếp rượu hầu bàn
để khách xa làm nhục
quên cánh đồng xưa quên khúc hát
quên hoa mắc cỡ ở vườn anh

đất quê hoang tàn
chân lấm lạc thảng năm khủng khiếp

hôm nay tất cả hãy về
lối cũ, bờ đê
những mắt bàng hoàng sau kính trắng
những binh lính áo quần vắn vện
những tướng già tóc bạc
những kẻ lãng du những hồn uất hận
anh em ruột thịt cầm tay
lạy mẹ lạy thầy
chúng con hư để thầy mẹ khổ
từ nay chẳng tham lam mê muội nữa
súng đạn người ném trả
oán thù đổ xuống ao sâu
anh đón em bên cầu
em xuống hồ sen tắm mát
rửa sạch đất bùn như nhuộm
chúng mình tha thứ cho nhau
anh thương em, lòng đau
cái mối tình Lạc Việt
nhưng không quay lại chùa rêu mục
không còm cõi, với mảnh bình gốm nát
những ngu dốt ngàn đời, nguồn gốc đau thương
trên cánh đồng xưa hạt mới ta uơm
cái làng mới ta xây
ở đó mọi người có quyền nói lên tất cả
ở đó không ai làm phiền đến một con đê nhỏ
thôi mẹ đừng khóc nữa
chúng con đã về đây
như kiếp cỏ may
lạc loài gió lạnh
sớm nay ra vườn trái chùm khế ngọt

bắt con cua đồng
nấu bát canh chua
ngheñ ngào dâñ mẹ
đốt lòng con tiếng chim như lựa xé
hót lo âu trên ngọn tre làng

Minh họa của Đặng Xuân Hòa.

Những đám mây ban sớm

*quá khứ là một quả trứng ung
tương lai là một quả trứng đang ấp
hiện tại, chính là trái tim tôi
nhịp tiết của tim tôi là nhịp tiết của muôn đời*

Paul Eluard

(Les sentiers et les routes de la poésie)

mây trắng ào ào bay trên thành phố
nắng sớm đầm đìa các ngã
đêm tan tành như khối thủy tinh đen
hầm hố muỗi ùa lên
những cô gái xoa tóc dài rửa mặt
những hiên gác tung bay quần áo rách
những đầu hè lộ ngọc trẻ bom xe
vội vã bước người đi
nghe có gì lạ khác
huyết bom tối còn khét mùi chết chóc
lá đã ngời nước mắt của bình minh
tôi đã nghe hơi thở của hòa bình
trên tường xiêu gạch vỡ
trong tiếng rao báo mới ngoài cổng chợ
trong mùi khói bánh mì và tiếng bánh xe lăn

hơi thở của hòa bình
run rẩy gió trên toa tàu bụi bặm
trên mặt nhọc mặt người trên vĩa hè bùn rác
trên mũi xám những con chuột chết
và hương nhài ủ rũ dưới vòm xanh
hơi thở của hòa bình
trên thân xác những cô gái tắm
trên nạng gỗ vẹo xiêu trên lữ đừ súng đạn
trên cồn cỏ nổi nhớ người thân
trận mưa rào xám xịt mái tôn cong
cái thành phố thương tâm
cùng tôi sống chết
tôi nhớ hết mấy ngàn đêm dằng dặc
cả dân tộc cỡi trần đứng trên bùn ướt
đầu đội mưa bom, tay cầm khẩu súng trường
những lòng người chia cắt đến tan hoang
những núi rào gai và vỏ đạn
đồng bãi hoang liêu, phố phường gạch vụn
bao cỏ ngọt bị giày đinh giẫm đạp
bao tha ma gò đồng ngổn ngang nằm
chúng ta còn lại gì sau cuộc chiến tranh?
một tuổi trẻ sớm tàn
một đôi môi sớm tắt
không nhớ hết bao bạn bè đã chết
xác gục giữa bùn lầy
thái dương rỉ máu
không thể phủ huân chương
lên ngực trần đã rửa
cũng không thể bồi thường
bằng những đồng tiền viện trợ

làm sao có thể trở về
ngủ yên trên giường cũ
làm sao yên lành nhìn hoa nở
làm sao bình tâm ôm một người con gái
trong tay?
màu thuốc đạn trong mắt ta nguyên rủa
những nắm tay trong ngực ta phần nộ
mặt tương lai đẫm máu bơ phờ
mặt tương lai nặng trĩu âu lo
mọi thứ gió quay cuồng gặm xoáy
đã nổi bão trên đất này tro bụi
máu đổ ra lênh láng tấm gương hồng
chúng ta đo bằng xương thịt của mình
những lầm lạc những bước chân vạch hướng
đất hai miền đạn hai phe cày nát
con người ơi xin con người tỉnh thức
xưa thấp bé trước nhỏ nhoi đích hẹp
nay con người vụt lớn trước bao la
nước Việt thân yêu nước Việt của ta
sao người phải chịu nhiều đau đớn thế
thân quần quai mọi tai ương rách xé
con ghen ngào nhìn mẹ, mẹ yêu ơi
mẹ hãy nhận, lòng con như ống sáo
môi con bông, ngón tay con đỏ máu
những vần thơ con đặt dưới chân người

dải đất liền không thể mãi chia đôi
cần chi đâu cái nỗ thần khôn nạn
cái móng độc vút trả cho rùa biển
Trọng Thủy về sum họp với Mỹ Châu

trăm người con Âu Lạc nắm tay nhau
đập vỡ mọi xích xiềng đê nhục
cho xóa sạch những niềm vui chém giết
cho ta về lợp lại mái nhà xưa
có nước lành có lửa ấm có hoa
sẽ mọc lên chiếc liềm hái khổng lồ
sẽ lớn dậy những thiên tài mới mẽ
những ban mai không tả toại đạn xé
không ai phải chôn giấu điều mình nghĩ
không còn ai đập lên những mối tình
không còn hàng rào biên giới nhà giam
không còn đứa trẻ móc túi nào để mọi người xúm vào
đánh đập
không đứa trẻ nào bị na-pan thiêu đốt
không đứa trẻ nào không có đồ chơi
bà mẹ không để ra những kẻ giết người
không còn những ngày tháng lắt lay
không ra sống không ra chết
con người là mục đích không còn là phương tiện
không còn lời ca thù hận
dạy oán hờn chia rẽ tự trong nội
không còn ai phải xấu hổ bởi con người
không còn những văn sĩ viết thuê
không còn lũ đàn em nhỏ nhăng lũ đàn anh hèn hạ
những chính khách khua môi những tượng thần gian trá
những tên tổng thống và những thằng cổ vấn
những điểm hoang mười sáu tuổi gầy còm
những sinh viên chán chường
những quan tòa tuyệt vọng
cuộc đời có lý do để sống

có đập lớn cho triệu dòng điện sáng
có tình yêu cho mỗi trái tim người

biển bao la sau trận mưa dài
sắp tới là những ngày khó nhất
những người tốt không được quyền vô dụng
không được quyền ngu dốt
hãy im đi lời bịp bợm dối lừa
lũ nước ngoài xảo quyết cút ngay ra
máu con người không phải thứ bán mua.
cái bánh vẽ không no lòng ai được
bài học lớn của một thời đau xót
trên hận thù nóng bỏng tàn tro
bên vực tối đen ngòm vô lý
phút sinh nở đau xé lòng bà mẹ
phút bàng hoàng thấp thoáng bóng tương lai
một tương lai mơ ước đã ngàn đời
nơi đoàn tụ mọi con người cách biệt
nơi quây quần mọi gương mặt khác nhau
anh không đưa ra một giải đáp nào
lời giải ấy mọi người sẽ giải
anh hãy đập vào ngực mình giục giã
hãy nổi gió cho cánh người rộng mở
và mai sau, sẽ có những nhà thơ
đứng trên tầng cao ta ao ước bây giờ
họ sẽ vẫn không ngừng đập cửa
không ngừng lo âu không ngừng phẫn nộ
bởi vô biên là khát vọng của con người
tiếng chuông rung vang động khắp bầu trời

tiếng búa gõ trên dương cầm to rộng
mây trắng xóa ủa lên từ vực thẳm
trái bàng tròn trên miệng trẻ thơ ngây
những người mù nằm ngủ dưới tàn cây
trên bậc cửa, người đưa thư đã tới
những đồng bãi đã mọc đầy cỏ mới
những dòng sông vỗ gọi những con thuyền
ta ra đường em nhé, ngẩng đầu lên
trên mặt đất, ta có quyền được sống
nhiều cay đắng, ta có quyền được khóc
nhưng sáng nay anh muốn thấy em cười
những mặt gầy ướm đắm ánh ban mai
những người lính trở về từ cát bụi
những đôi lứa ôm ghì nhau không nói
nghe trống đồng bát ngát đỉnh rừng cây
làm lão đảo cả mặt trời mê dại
những Vua Hùng tóc râu bạc phới
những bé em la khóc chào đời
ống diều dài nghi ngút khói bay
chân người giậm dập dồn trên mặt trống
điệu múa lớn của một ngày đang mọc
ngọn lửa lớn của muôn đời náo động
tâm hồn ta như sóng tới chân trời.

Hồ sơ mùa hạ 1972

tiếng thét xé mặt sông
chuyến phà công bom đắm
tiếng trẻ gào dưới tầng nhà đổ sập
thời khắc vỡ tan trên những chiếc đồng hồ
những bàn tay nát như
những mặt người lộn ngược
gió khét mùi tóc cháy
máu bê bết trên lá cây run rẩy
khói đen che khuất mặt trời
bom la-de và bom hơi
thủy lôi đầy mặt biển
còi báo động đêm ngày gầm thét
như tiếng rú con bò khổng lồ
trên nóc nhà bị kẻ nào chọc tiết

thành phố nửa đêm chạy giặc
trăng đỏ ngẫu trong tiếng ve sôi
những đoàn người hối hả dất nhau đi
tay xách vai còng gánh nặng
cửa ô chập nghẽn
tiếng còi giục người la
sách thư viện chất cao trên những xe bò

bệnh xá chở những giường sắt trắng
những bệnh nhân què cụt
những cụ già ngồi bệt bên đường
bà mẹ gầy hốt hoảng gọi tìm con
thành phố của tôi đông bào tôi đó
môi khô nẻ lòng như máu ứa
tôi trở về những khu phố trống không
giày dép thùng dây roi vãi khắp đường
tiếng loa vang tiếng nhạc kèn dồn dập
“ta đã vây Công Tum!
ta đã chiếm Hải Lăng!
xe tăng ta tiến về Quảng Trị!”
lính dù ngụy trẻ măng
quân giải phóng trẻ măng
đang bắn nhau dữ dội dưới chân thành

đường bom phá tôi không về phố biển
Hòn Gai đẹp chỉ còn là gạch vụn
em một mình phiêu bạt tới nơi đâu
quán hàng hoa nhỏ xúu của bà Tàu
bán những chùm hoa nhỏ xúu
hoa trên đá chóng tàn chóng héo
nữa bây giờ pháo dập với bom thiêu

mùa hạ năm nay tu hú về nhiều
kêu xé ruột khắp bờ đê cỏ cháy
thương nhớ bạn nơi chiến trường lắm bụi
thương bày em buổi sớm ấy ra đi
trở trên tay những hình vẽ dị kỳ
bóng chúng ngã trên chang chang đất nắng

những hàm hồ bốc hơi hàm hập
đạn đỏ lừ rạch nát trời đêm
đài phát thanh đưa tin
trạm-tự-động lên mặt trăng
mang đá lạnh cát khô về trái đất
các em ta đói khát
ngủ bên đường nhớ mẹ khóc thâu đêm

Thượng Hải giăng đèn đón tổng thống Ních-son
nguyên soái Diệp Kiếm Anh uy nghiêm tóc bạc
đưa khách quý thăm chiến khu cách mạng
tổng thống Mỹ lệ nhòa
khóc oan hồn em bé Ta-nhi-a
bom ném xuống Minh Khai tan nát những ngôi nhà
tướng Lâm Bưu lên máy bay chết cháy
chủ tịch Mao ốm rồi lại khỏe
những siêu nhân vĩ đại
những tư tưởng lớn lao nghe đến kinh người
những thần tượng tiêu vong những đứa trẻ ra đời
bóng tối nắm tay nhau, tình yêu chưa hợp lại
thế giới lo âu đầy xấu xa phản bội
ngày càng ít những điều đáng để ta tôn trọng
nền văn minh lạ lùng của những trái bom
những đám mây gây mưa những mìn nổ tử trường
dân tộc mấy mươi năm giết và bị giết
mỗi phút sống của tôi đều có người đang chết
mà bàn tay gầy guộc của tôi
không che chở được ai
trang giấy mỏng của tôi
không ngăn nổi một viên bi độc ác

chiều nay tôi ra phố
người ta lột áo bán ngoài cửa chợ
người ta mặc cả từng cân tem gạo
con gái con trai áo rộng vai gầy
không còn đủ sức yêu nhau

sinh viên rời trường đại học
lên bờ đê vác đất
chúng tôi mang những viên bảo tàng đi sơ tán
chúng tôi ra vớt mìn ngoài biển
chưa có mùa hè nào như mùa hè này
cả nước sôi lên như bão

Cô đào nổi loạn Giên Phôn-đa
trên đê Hải Dương vung nắm tay hộp báo
người ta giết sinh viên Nguyễn Thái Bình
bằng năm viên đạn
tuổi trẻ chúng tôi tìm gặp nhau
đặt lại những câu hỏi
về cuộc chiến tranh này
về mọi giá trị trên đời
nguồn gốc những nguyên nhân
của chém giết và thù hằn
bất công và đói rét
cần phải làm gì
để có lý do mà hy vọng?

cần phải làm gì
Hải Phòng Thanh Hóa Nam Định

những thành phố bị hủy diệt
những vụ thảm sát khổng lồ
những thành phố điên
Huế Đà Nẵng Sài Gòn
Quảng Trị An Lộc Đường 13
cần phải làm gì
những đoàn tàu chật quân lính ra đi
những thương binh chống nạng xếp hàng bia
những trẻ em chết vì bệnh viêm não

con bão dữ kéo dài
cây bên đường gục ngã
rạp chớp bóng từ lâu đóng cửa
tấm áp phích phim “Quảng trường Đỏ”
treo từ 16 tháng Tư
hình đôi trai gái đã mưa nhòa
chỉ còn con ngựa đen
đứng im trên nền vải rách

mặt trời trắng đốt nung thành phố trắng
những ngôi nhà những cột điện gầy đen
người ta truyền nhau bản tin
về chuyến đi của đồng chí Lê Đức Thọ
lời tuyên bố của nghị sĩ Mác Ga-von
cuộc chiến tranh chưa rõ ngày chấm dứt
người ta bắt giam những kẻ phao tin nhằm
báo đăng ảnh trẻ con bị giết
ảnh tên giặc lái cúi mặt
và cánh đồng mười tấn lúa xanh

tôi gặp em trong thành phố bị bom
bức tranh tôi mới vẽ
cô bé mặc áo nắng
cổ rất gầy và mắt rất to
nước ngập đường hoa sấu rụng trong mưa
tôi nói cùng em những khát vọng bị chà đạp
những tường vách phải tự mình phá nát

con người cần một tổ quốc yên bình
cần đi tới không ngừng cần tin tưởng
cần yêu em và cần được em yêu
năm giờ chiều
tôi đợi em trong quán cà phê
ngày mai tôi đi xa
lũ cào cào xanh lao mình vào cửa kính
hơi nước bốc lên từ cửa hiệu nhuộm
cô gái phơi những tấm vải màu
tàu dồn toa rung chuyển cả thân cầu
em sắp đến
những trái cây sắp chín
gió lồng lộng vòm cau
người qua đường mỉm cười chào nhau
họ nắm trong tay bí quyết của hạnh phúc

lũ trẻ hò hét om sòm
thân trần trụi trên mặt đường nóng bỏng
chúng thả những con diều trắng
lên vô biên thăm thẳm của trời hè.

Tháng 5 - 1975

Tháng Năm xanh, chúng ta trở về nhà
Cỏ mọc vào trong khu vườn cũ
Cái hốc nhỏ ở trên khung cửa
Vẫn còn nguyên chiếc chìa khóa năm xưa

Em mảnh mai dưới chiếc áo mưa
Đôi giày lấm bùn, nếp nhăn khóe miệng
Buổi ra đi nào ai ngờ được
Chiến tranh kéo dài hết tuổi trẻ ta

- Em thân yêu, ta đã trở về nhà
Mặt bàn bụi mờ, quyển sách xưa đọc dở
Chiếc đèn con bình yên bên cửa sổ
Tất cả khác gì đâu, sao thấy ngỡ ngàng
Những đồ vật xưa bỗng bé nhỏ lạ lùng
Chiếc ghế quen, sao em không ngồi xuống
Cứ đứng lặng nhìn anh như thẳng thốt
Ta lại bên nhau dưới một mái nhà ư?

- Ta còn sống, lớn lên, ta đã trở về
Lòng đã vượt bao ngã đường lửa đạn
Những suối lũ, rừng xa muối độc

Và máu, anh ơi, máu của con người!
Bao bạn bè không về lại sớm nay
Em nhớ mắt họ nhìn giây phút cuối.
Có lúc ngỡ mình không còn chịu nổi
Tuồng không bao giờ em gặp lại anh
Đêm nhớ thương, em đã gọi thầm
Bao tháng mưa dầm bao tuần đói khát
Anh trông, tóc em bắt đầu sợi bạc
Mười năm trời nào phải ít đâu anh.

Gương mặt, bàn tay, đôi mắt ấy đây rồi
Anh của em ơi, cho phút này em được khóc
Trên vai anh, trên ngực anh, cho vợi bớt
Bao yêu thương dồn lại những ngày qua
Khi cái chết vây quanh, trong thép lạnh quân thù
Ta vẫn bên nhau như chưa hề ngăn cách
Như đất nước chưa bao giờ chia cắt
Bao đổi thay rồi, anh có nhận ra em?

- Khi đợi ngoài ga, khi ở trên đường
Anh không biết nói gì trước nhất
Nhưng chỉ gặp em, nhìn ánh trời trong mắt
Chẳng phải nói gì, ta hiểu hết về nhau

Bài học của chiến tranh, thật lạ lùng sao
Lại là sắc trời xanh đơn giản ấy
Giờ chẳng khó nào làm ta sợ hãi
Tình yêu của em đã dẫn lối anh về.

Em vắng

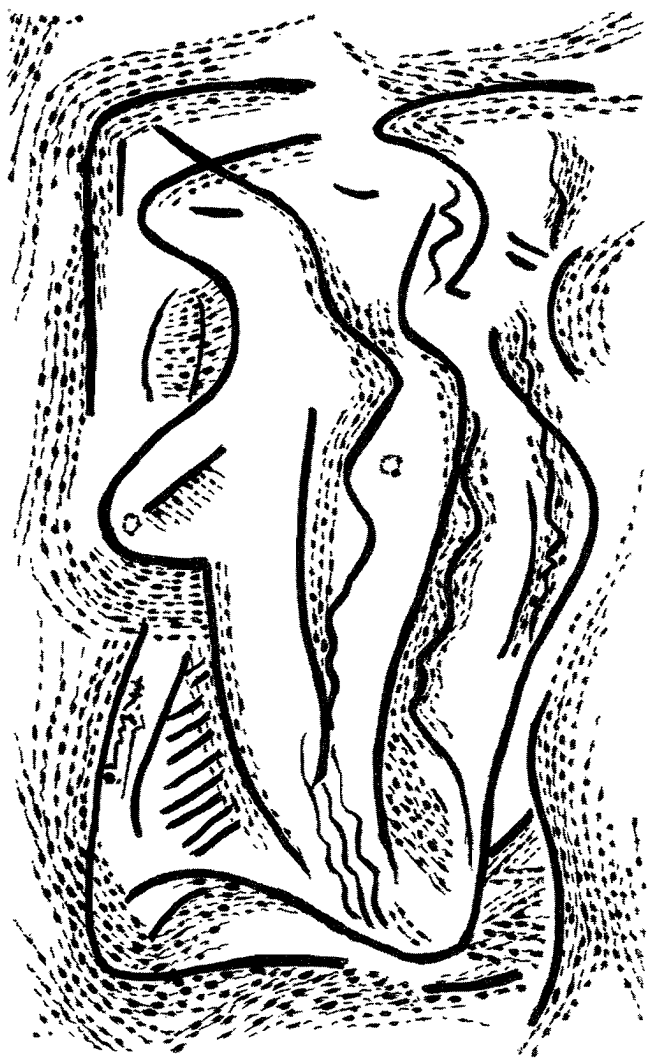
Cốc nước trên bàn
quyển sách gấp giữa trang
tấm gương soi vào khoảng trống
ngọn đèn soi gian phòng vắng
tấm áo em trên thành ghế im lìm
chiếc thìa con, lát chanh mỏng úa vàng
vài sợi tóc đen
vương trên chiếc lược...
những đồ vật lung linh dấu vết
của dịu hiền thân thuộc ngón tay em.

Chuyến xe ca lằm lũi bánh đầy bùn
một người đàn bà lên xe, ba lô cũ bạc
tình yêu của anh ở sau cửa kính
tình yêu của anh đi với mùa hè

Anh về nhà, không có ai chờ
chiếc chìa khóa quay trong ổ khóa
chiều đã tắt thành đêm
người đã xa thành nhớ
vùng núi mây bao lá trắng xóa
mưa dài cỏ rậm thảo nguyên cao

Con đường về nơi ấy biết đâu
bây giờ thành khoảng cách
chợt thức dậy biết em không ở cạnh
Anh ra đường, thành phố không em
kẻ lẻ loi còn được lặng yên
anh như đứng trên gai, đi trên lửa
không đủ sức sướng vui hay buồn khổ
chỉ còn lại bậc cửa đợi chờ em.

Gió bồn chồn nhắc gọi bước chân quen
Em như thời khắc của anh
như dáng hình như trí nhớ
Phải xa em anh chẳng còn gì nữa
Chẳng còn gì, kể cả nỗi cô đơn.

Minh họa của Nguyễn Thị Hiền.

Ngày hè trở rét

Giữa mùa hè nắng chang
sớm nay ngày trở lạnh
heo may và mưa xám
se lòng như chớm đông
phổ phường ngõ rộng hơn
gió lùa khung cửa rét
như một chiều đông trước
em về mưa ướt vai
"nỗi buồn riêng trong cây
chỉ có mình em biết
suốt đời không ngủ được
là ngọn gió heo may"
vòm lá ướt sớm nay
sau mưa càng óng mượt
người đi xe tíu tít
phải em đang mong chờ

Ôi cái rét trái mùa
đất trời kỳ lạ thật
khó hiểu như lòng người
những vui buồn trái ngược
Hôm qua còn nóng bức

và mai lại nắng thiêu
ngày lạnh được bao nhiêu:
một nụ cười bé bỏng
một lá thư đến chậm
từ đâu ngọn gió về?

Thương ngày lạnh giữa hè
không theo mùa định trước
thương em, thương chẳng hết
năm tháng đã qua nhanh
em ở giữa lòng anh
một ngày hè trở rét...

Buổi chiều đón con

Sau mỗi ngày bận rộn
Bố có niềm vui lớn:
Buổi chiều đi đón con.

Nhà trẻ con đã quen
Không còn hờn khóc nữa
Nhưng cứ độ tan tầm
Con lại ra đứng cửa
Mong mẹ và mong bố
Mắt nhìn về phố đông
Ôi tấm lòng thơ nhỏ
Đã thuộc giờ ngóng trông.

Thành phố rộng mênh mông
Bao la chiều gió thổi
Ở cuối con đường kia
Có con đang đứng đợi
Trước kia bố biết đâu
Con sẽ chờ ở đây
Cái con người bé dại
Vì mình mà buồn vui.

Bố len giữa dòng người
Vội vàng chân đạp gấp
Quên cả đèn đỏ bật
Cuống quýt, sợ con chờ.

Tiếng còi giục ngoài ga
Con tàu về bến đỗ
Con chim bay về tổ
Ngọn gió tới chân trời
Tia nắng tắt sau cây
Mặt trời sau rặng đỏ
Giữa vô tận hoàng hôn
Giữa trập trùng phố xá
Có một người bé nhỏ
Đứng ở cửa mong chờ.

1976

Thu

Thu chưa vàng
nắng đã se se
thu đến rồi ư
gió đã về
cây trút xác xào bao lá nhỏ
phập phồng sông đỏ cỏ ven đê

thu sớm đầu ô những mái tranh
em của anh
ôi ngón tay lạnh
ta ngồi trên bến, con tàu trắng
sông rộng mây mờ chân núi xanh
như một người quen xa vắng mãi
anh ngỡ quen, thu bỗng trở về
đã lâu ta chẳng ngồi trên cát
lâu rồi em chẳng hát anh nghe
bao nhiêu ngày tháng, bao đường sá
khuya sớm vui buồn nay có em
em gầy đi đấy, đôi vai nhỏ
lẫn với bờ cây lẫn với thuyền
ta ngược nhìn lên:
hoa mướp vàng

rung rinh như những quả chuông con
nấp lấp loáng trên buồm
thuyền mịt mù trong khói
sông thời gian trôi băng
cây mùa thu ở lại
lòng ta như đất bãi
rì rầm con sóng nâu
lại gặp trời thu xa
như buổi đầu cuộc đời
trong xanh và rộng rãi
ngõ ngang mà mến yêu
anh vẫn như con tàu
luôn bồn chồn ra đi
nhưng chiều nay bên em
lòng như con chim nhỏ
như rung rinh lá cỏ
trên tay mình xanh non.

Lưu Quang Vũ, hồn thơ đắm đuối

Những năm cuối đời, Lưu Quang Vũ được đông đảo công chúng mến mộ với tư cách nhà viết kịch. Sự cống hiến của anh cho sân khấu đáng được ghi nhận. Nhưng đọc hết các bản thảo anh để lại, tôi thấy thơ mới là nơi anh ký thác nhiều nhất và tôi tin nhiều bài thơ của anh sẽ thắng được thời gian. Hình như Lưu Quang Vũ cũng nhận ra điều đó. Anh nói với nhiều bạn bè rằng anh thích được làm thơ hơn cả viết kịch lẫn viết truyện, rằng thành công của thơ thường mang cho anh niềm vui lâu hơn dù nhuận bút tiêu có chóng hết hơn. Cố nhiên với Lưu Quang Vũ hay với chúng ta, không có sự khinh trọng giữa các loại hình nghệ thuật. Ở đây chỉ muốn nói tới cái tạng của anh. Tôi thấy trước sau cốt cách thi sĩ vẫn là nét trội nhất trong tâm hồn anh. Tôi cũng trộm nghĩ, về lâu dài, sự đóng góp của Lưu Quang Vũ về thơ còn lớn hơn về kịch.

Anh mất sớm nhưng với thơ, anh đã có hơn hai mươi năm sáng tác. Anh đã kịp đặt tên cho mười hai tập thơ, trong đó nhiều tập đã hoàn chỉnh: *Cỏ tóc tiên*, *Hương cây*, *Mây trắng của đời tôi*, *Cuốn sách xếp lằm trang*. Các tập khác đang sắp xếp dở dang và cũng cần viết bổ sung, trong dự định có một tập thơ tình yêu *Tin ở hoa hồng*, một trường ca tám chương. Rõ ràng Lưu Quang Vũ đang có nhiều trù liệu cho thơ. Đọc thơ anh có cảm giác anh viết kịch để sống với mọi người, và làm thơ để sống với riêng mình.

Sau khi anh mất tôi mới được đọc những tập thơ, bài thơ chép tay của anh. Lưu Quang Vũ còn nhiều thơ chưa công bố! Nhiều bài trong tập *Cuốn sách xếp lăm trang* chưa được in. Mà đây lại là một tập thơ hay, có lẽ hay nhất trong các tập của Lưu Quang Vũ. Tôi đọc và sửng sốt, đây là một Lưu Quang Vũ khác, một Lưu Quang Vũ bạn bè còn ít biết tới. Ở đây anh cô đơn hơn, cay đắng hơn và nhiều ý nghĩ của anh bế tắc quá. Nhưng cũng chính ở đây anh viết thực chân thành, trái tim trần trụi nhoi nhóp đập sau nét chữ mảnh mai như chữ con gái - chưa bao giờ tôi thấy thơ Lưu Quang Vũ chân thành đến tận nỗi với chính mình như ở tập này. Anh ghi lên giấy tất cả những gì đã có ở lòng anh, không cần biết những ý tình ấy có phù hợp hay không với thời cuộc. Lưu Quang Vũ không gửi đăng ở đâu. Anh viết cho anh thôi, cho nhu cầu của riêng anh, trước hết.

Nhưng chắc chắn anh tin rằng tập thơ sẽ có lúc được xuất bản vì một lý do đơn giản nó hay, hay vì nó đã diễn đạt tinh vi được một tâm trạng mà tâm trạng đang cảm xúc cao độ những gì nó đang sống.

Để thấy rõ lộ trình thơ của Lưu Quang Vũ, tốt nhất chúng ta đọc theo thứ tự thời gian. Lưu Quang Vũ làm thơ khá sớm. Cha và chú ruột đều là nhà thơ, anh đã có các bài viết từ thuở thiếu niên. Năm hai mươi tuổi anh đã cùng Bằng Việt xuất bản tập thơ đầu tay, trong đó có những bài anh viết từ năm mười bảy tuổi. Ở tập *Hương cây* này, rồi tập *Cỏ tóc tiên* (chưa in) và một ít bài sau này đưa vào tập *Mây trắng của đời tôi*, Lưu Quang Vũ có cái tươi tắn chung của những người làm thơ trẻ hồi ấy. Cũng một cách nhìn đời hồn hậu, lạc quan, quay phía nào cũng thấy sự hài hòa ưu ái.

Phần thơ *Hương cây* của Lưu Quang Vũ đã được bạn đọc hồi ấy yêu mến không phải vì những khám phá chân lý đời sống

mà chủ yếu vì những cảm xúc tươi trong, tin cậy của anh, đặc biệt vì một giọng thơ rất đắm đuối. Đắm đuối đó là một đặc điểm của suốt đời Lưu Quang Vũ. Vui hay buồn, tin cậy hay hoang mang... bao giờ anh cũng đắm đuối. Đặc điểm này ít thấy ở các nhà thơ khác. Những câu thơ của anh được nhà phê bình Hoài Thanh, vốn là người rất sành với cái mê đắm của thời *Thơ mới* trích khen là những câu thơ kết tinh sự đắm đuối. Tìm ra những yếu tố cấu thành cái chất đắm đuối này cũng là cách tìm ra bản chất thi pháp Lưu Quang Vũ.

Lưu Quang Vũ đắm đuối không chỉ ở cách nói, ở thủ pháp diễn đạt mà còn ở cách cảm thụ đời sống của anh. Anh cảm thụ bằng cảm giác. Vốn nhạy cảm, anh nắm bắt thực tại bằng giác quan rất tinh tế và phong phú. Tôi có ấn tượng chính cảm giác là hạt nhân đầu tiên của cảm hứng thơ Lưu Quang Vũ. Cảm giác gọi những ý thơ tuôn chảy. Tứ thơ như tự hình thành trong quá trình cảm thụ. Đọc thơ Lưu Quang Vũ ít thấy dấu vết của bố cục, cảm hứng liền dòng ào ạt, đầy ắp hình ảnh, ảnh thực và ảnh ảo, hiện thực và tưởng tượng, sách vở và đời sống hòa quyện thúc đẩy nhau trong các câu thơ dồn dập. Ở các bài thơ dài: *Tiếng Việt*, *Viết cho em từ cửa biển*, *Đất nước đàn bầu...* rất dễ nhận ra đặc điểm này. Cảm hứng ấy đã tạo nên cái đắm đuối của thơ. Anh viết như trong một cơn say, như sự nhập đồng bất chấp cực đoan và phi lý trong chi tiết. Thế giới trong thơ anh là thế giới của tưởng tượng. Giàu tưởng tượng nên mới mê đắm, mới thành đắm đuối. Trong thơ anh có cả cánh buồm đen của tên cướp biển, có ngọn lửa bập bùng người Âu Lạc múa trên châu thổ sông Hồng còn nguyên nếp phù sa. Có những đoạn thơ anh làm mê lòng ta như cổ tích. Tôi nghĩ đây chính là dấu ấn của năng khiếu thơ:

Trung Hoa của tuổi thơ

Tiếng ngựa hí đêm khuya
Đoàn xe Chiến Quốc đi trong tuyết
Rũ rụng tóc râu, đao thương sáng quắc
Não bạt thanh la xúng xoảng
Dữ tợn mà sầu thương

(Trung Hoa, 1974)

Đắm đuối là bản sắc cảm xúc của Lưu Quang Vũ. Nó tạo nên sức lôi cuốn ma quái ở thơ anh và cũng tạo nên lảm vất và cho đời anh. Anh sống như đuổi theo những yêu thích của lòng, đáp ứng những nhu cầu ở bên trong, ít đếm xỉa tới những quy ước của ngoại cảnh. Lưu Quang Vũ đã trải qua những năm tháng lao đao ngay ở tuổi thanh niên: ra bộ đội, nghề ngỗng chưa ra sao, xin mãi không được việc làm; hạnh phúc gia đình tan vỡ, con thì nhỏ, cuộc chiến tranh chống đế quốc Mỹ ngày càng ác liệt, những tiêu cực xã hội bắt đầu phát sinh. Anh lúng túng không phải chỉ vì nghèo mà chủ yếu vì hướng đi. Nỗi lòng đó đã được diễn đạt chân thành bằng một nghệ thuật thơ nhuần chín. Đây là giai đoạn sáng tác khá đặc biệt trong đời thơ Lưu Quang Vũ, chỉ khoảng hai năm quãng 1971- 1972, nội dung khác với giai đoạn trước và cũng khác với giai đoạn sau. Giai đoạn này tâm hồn anh như già đi trong những nhận thức đau buồn về đời. Quả thật, hai mươi hai bài trong *Cuốn sách xếp lăm trang* mang rất nhiều dẫn vật, nhiều nghĩ ngợi chiêm nghiệm, có phấn đấu và cũng có thất vọng. Trong giọng điệu chung phấn khởi tự hào, cổ động đánh giặc hồi ấy tập thơ này quả có lạc điệu. Đây là thơ được viết ra do một thúc bách nội tâm, từ cảnh ngộ cá thể của mình. Sự thành công của Lưu Quang Vũ bắt nguồn từ lẽ đó. Chúng ta đọc thơ cũng có sự cảm thông; đừng máy móc cào bằng, đòi hỏi thơ của ai cũng phải có một công dụng tức thì với xã hội. Thơ hay bao giờ cũng có công dụng,

nhưng đây là một công dụng xa, giúp cho sự hình thành nhân cách con người. Thơ Lưu Quang Vũ giai đoạn này rất nhiều chiêm nghiệm. Anh nhìn và khái quát việc đời trên cảnh ngộ của anh. Anh thấy cuộc đời lúc đó sao lộn xộn như cuốn sách xếp lầm trang: chuyện đôi trai gái tự tình lẫn với chuyện chia gia tài, chuyện án mạng, rồi lại sa mạc Gôbi: phu nhân đa tình, gián điệp, triết gia, lái bò, số học... Mười bảy năm sau, những chủ đề này sẽ trở lại trong kịch Lưu Quang Vũ, cố nhiên chín chắn hơn, chùng mực hơn, nhưng rõ ràng nó đã được định hướng từ ngày ấy. Cái mạnh của hiện thực đã ngự trị khá sớm trong nhà thơ mơ mộng này. Mùi lá bưởi lá chanh nên thơ sẽ không bao giờ còn quay về tô điểm cho cái hiện thực dữ dằn của chiến tranh nữa. Lưu Quang Vũ đã mang một cái nhìn khác và tìm một chất thơ hoàn toàn khác với giai đoạn trước của anh và khác với cả khuynh hướng chung của cả nền thơ. Thay vì sự ngọt ngào ca ngợi, là sự chất vấn rất bông:

*Những tuổi thơ không có tuổi thơ
Những đôi mắt tráo trơ mà tội nghiệp
Chúng ăn cắp, đánh nhau, chủ tục
Lang thang hè đường tàu điện quán bia
Những bông hoa chưa nở đã tàn đi
Những cành cây chưa xanh đã cỗi*

...

*Sao mọi người có thể dửng dưng
Nhìn em đi trên đường tối
Mọi người đều có tội
Trước tuổi thơ đã chết của em.*

(Những tuổi thơ, 1971)

Những điều trông thấy đã làm kết đọng trong lòng Lưu Quang Vũ một nỗi buồn ám ảnh, không dễ nguôi ngoai. Liên

tưởng của anh, anh vốn giàu tưởng tượng, càng đắp thêm vào những cái, gọi theo từ bây giờ là tiêu cực, một sắc độ bi thương hơn nữa. Có lúc anh đã chạm vào bế tắc:

Có những lúc tâm hồn tôi rách nát

Tôi biết làm gì, tôi biết đi đâu!

Độ lượng một chút sẽ thấy cái tuyệt diệu của thơ trong sự nâng đỡ của con người.

Trong vài năm ấy, Lưu Quang Vũ đã thấy được nhiều điều. Anh nhận thức xã hội sâu lên nhiều, nhất là anh nhận thức được chính anh, anh khám phá ra anh. Nỗi buồn của anh đi từ cảnh ngộ của anh nhưng ý nghĩa của nó lớn hơn nhiều. Trong nỗi buồn ấy, thấy được số phận của dân ta và của con người nói chung:

Tôi khao khát yêu người

Mà không sao yêu được

Lời tự thú bi quan đó là một cách đấu tranh cho vẻ đẹp con người.

Đây là chưa nói tới một bước tiến dài về nghệ thuật thơ so với *Hương cây*. Tôi cho rằng đây là điểm đỉnh trong nghệ thuật thơ Lưu Quang Vũ. Sau này anh viết vui hơn, ấm áp hơn nhưng không tài hơn. Vốn hào hoa phóng túng trong ngôn từ nhưng lúc này Lưu Quang Vũ lại tìm đến sự giản dị, câu thơ bớt nhiều tính từ, thích dựng lại việc cụ thể. Cái tài của anh là ở chỗ từ những việc, những vật cụ thể anh làm bật lên một cảm xúc, một nhận thức, một tâm trạng vốn rất khó diễn đạt, khó nắm bắt:

Những chiếc xe tăng đi qua

Những khẩu súng đi qua

Những người lính đi qua

Chẳng có gì cùng ta ở lại

(Mặt trời trong nước lạnh, 6/1972)

Năm 1972 là năm chiến sự diễn ra ác liệt. Trong bốn câu

thơ tôi trích, ba câu trên là ba việc thông thường của thời chiến, nhưng đến câu thứ tư bỗng làm rung chuyển chúng ta và chúng ta cảm thấy hết cái sức nặng của chiến tranh. Chẳng có gì cùng ta ở lại, đâu phải chỉ nói đến xe tăng, người lính, súng ống, còn nhiều thứ lớn lao hơn nữa. Lưu Quang Vũ từ một hoàn cảnh riêng của mình, đã lắng nghe được bản kết toán chiến phí mà đến nay nhiều người mới biết. Anh hiểu cái giá của những ngày cô đơn. Nỗi cô đơn của anh người ngoài không thấy, nhưng anh ý thức nó rất sâu và đã diễn đạt được tận cùng:

Tôi là đứa con cô đơn ngay khi ngồi cạnh mẹ

Thằng bé lẻ loi giữa lớp học ồn ào

Bàn chân hồ nghi giữa đường phố xô xao

(Mấy đoạn thơ, 1971)

Cô đơn và hồ nghi hết thảy, không biết nương tựa vào đâu. Muốn khát khao yêu người thì không sao yêu được. Muốn nương tựa vào tình yêu thì tình yêu tan vỡ.

Những kỷ niệm tuổi thơ mà cách đó vài năm anh hay chỉ chút quay về, bây giờ cũng không đủ an ủi anh nữa. Có lúc lòng anh thật hoang vắng thật rêu phong, cõi lòng của một người mới ngoài hai mươi tuổi! Mang cõi lòng ấy nhìn đổ vỡ chiến tranh, Lưu Quang Vũ có những câu thơ thật ấn tượng:

Hạt mưa đen rơi trên ô kính vỡ.

Sao hạt mưa có màu đen. Ai biết? Chỉ biết nó gọi tro than, loạn lạc ly tán.

Có lúc anh như kẻ bất đắc chí, cười khóc thảng thốt, nói năng văng mạng, rồi lại ngồi lặng xót xa. Thơ Lưu Quang Vũ lúc này có một sức chứa nội tâm rất lớn. Anh đã giúp chúng ta thấy một phía khác của chiến tranh, cái phía mà - vì cần cổ động cho chiến tranh - cả nền thơ đã phải nén lại và giấu đi. Chúng ta đã đọc những tổn thất về người về của, giờ đây chúng ta đọc thêm

những tổn thất của tâm trạng. Và chúng ta hiểu rằng trong cõi người này, những vui buồn thật đa dạng. Trước một sự kiện, có thể có nhiều tâm trạng. Ngay một dạng thức tình cảm cũng mang nhiều sắc thái khác nhau, trái ngược nhau. Trong một bài thơ mang cái tên rất dài *Đêm đông chí uống rượu với bác Lâm bác Khánh nói về những cuộc chia tay thời loạn*, các nhân vật gọi nhau bằng bác ấy đều chưa quá ba mươi tuổi và hình như lúc ấy họ đều không biết uống rượu. Lưu Quang Vũ chưa lúc nào nghiện rượu. Anh thích cái tư thế ngang tàng của các ông rượu và đọc được ở đấy những nỗi niềm thẳng thốt xót đau của những cõi lòng bỏ ngõ:

*Tối đen thành phố đêm lưu lạc
Máy bay giặc rít ở trên đầu
Ba đĩa da vàng ngồi uống rượu
Mặt buồn như sỏi dưới hang sâu
Chúng mình không có bom nguyên tử
Chỉ có thuốc Lào hút với nhau.*

Lưu Quang Vũ thuộc loại người chỉ tin ở mắt mình, chỉ tin ở lòng mình. Mắt anh thấy một hiện tượng nào làm tim anh đau nhói, anh đều viết thành thơ. Anh muốn được trung thành với tình cảm nguyên sơ của mình. Một chiều cuối năm 1972, không biết xuất xứ do đâu mà anh viết:

*Cuộc chém giết lạnh dần
Các dũng sĩ thân tàn ma dại
Đập nát những cây đàn quý
Ngồi nướng thịt cóc ăn
Con mèo đi hai chân
Kêu lên tiếng trẻ khóc*

(Chiều cuối tháng 11/1972)

Chiến tranh lúc ấy đang căng và không ai biết bao giờ nó

kết thúc. Những câu thơ này chỉ là dự cảm hậu chiến. Đến nay, sau hơn ba mươi năm chiến tranh kết thúc, nhưng dự cảm ngỡ như quái gở ấy không phải là không có lý.

Nhiều người nhận xét: Lưu Quang Vũ hay khinh bạc, thích giễu người. Quả có vậy thật nhưng nếu ta lắng nghe chút nữa trong thơ anh, hình như khinh bạc chỉ là cái vỏ bọc nổi lòng ấy. Khi đọc những bài thơ này của anh tôi mới có cảm giác như gặp một Lưu Quang Vũ khác. Lưu Quang Vũ ấy nói với con, lúc đó cháu lên hai:

*Con ơi con hãy tha thứ cho cha
Cha chẳng thể nào sống cùng mẹ được
Đời cha nặng gắt
Mẹ con cần suối mát của đồng vui
Con khôn lớn trên đời
Hãy yêu thương mẹ
Và hãy hiểu cho cha*

Đó là lòng cha của ngàn đời và cũng là của tình cảnh riêng Lưu Quang Vũ. Giọng thơ, ý thơ dễ dàng, trân trọng, biết mình, biết người. Tôi chắc cháu Lưu Minh Vũ đọc lại những dòng này sẽ hiểu và vô cùng thương nhớ bố. Bài thơ Lưu Quang Vũ khóc thương khi cha anh qua đời, rồi những bài sau này anh viết tặng Xuân Quỳnh cũng trong một tâm trạng thành kính và biết ơn. Khinh bạc, giễu cợt không phải là chủ đạo trong tính cách anh. Nó chỉ là một nét, cái nét dễ bộc lộ sự thông minh ranh mãnh của anh. Sau này Lưu Quang Vũ đã sử dụng song song được cả lòng yêu kính trân trọng, nỗi xót đau bàng hoàng cùng với giọng giễu cợt khinh bạc trong một thể loại khác - đó là kịch. Nhưng tôi vẫn nghĩ, với anh, thơ mới là chủ yếu vì nó nói được anh nhiều nhất và cũng nói được chuyện đời nhiều hơn. Có điều tiếng nói của thơ chỉ là những tín hiệu, người đọc phải diễn giải tín hiệu đó

thành tiếng nói thường; nghĩa là khám phá cái bề sâu, cái bề xa của tâm trạng để hiểu hiện thực.

* * *

Cảm hứng dân tộc, trong tiến trình lịch sử, trong vẻ hùng vĩ của đất đai, trong vẻ đẹp óng ánh của ngôn ngữ và nhất là trong đời sống làm lụng cực nhọc, trăn mặc gian lao của người dân là một cảm hứng bền chắc trong thơ Lưu Quang Vũ. Ca ngợi hay phê phán gì, anh cũng yêu thương thành kính, cảm phục, xót xa. Ở mảng thơ này có những nhận thức chất ra từ sách vở. Nhưng dù từ sách hay từ đời, tất cả đều nhuộm vào cảm xúc anh, thành cá tính thơ của anh. Và cái giọng thơ đắm đuối đến mê hoặc đã tạo nên nhiều đoạn thơ lôi cuốn, chất chồng hình ảnh lạ. Trong *Đất nước đàn bầu* (viết trong năm 1972 và 1983) trí tưởng tượng phóng túng đất Lưu Quang Vũ đi dọc lại con đường dân tộc đã đi từ hồng hoang đến bây giờ. Cái kỳ ảo hoang sơ *Những rìu đá cổ sơ, những hang động khổng lồ, những đồng lửa còn tro tàn sót lại* xen với nét trữ tình êm ả của làng mạc thanh bình *Hoa móng rồng thơm ngát của những đêm hội làng truyền thống* “Thấy cô bán rượu ống quần cỏ may”, rồi vẽ dữ dội của binh lửa: *Bao đền đài bị đốt thành than - Bao cuốn sách bị quăng vào lửa - Bao đầu người bêu trên cọc gỗ...* tạo nên một giai điệu phức hợp làm nền cho sự hình thành nhân cách dân tộc. Lưu Quang Vũ yêu thương và ngợi ca nhân cách ấy. Sự ngợi ca này của anh dễ lẫn vào giọng ca chung của cả nền thơ, nếu anh không biết cá thể hóa nó. Anh cá thể hóa bằng cảm giác của cái tôi bằng bạc suốt bài thơ và cá thể hóa bằng bút pháp, bởi cái tài hoa của Lưu Quang Vũ có nhiều nét cá biệt. Anh viết rất tạo hình, có lẽ vì anh còn là họa sĩ:

*Những con chim Lạc mỗ dài
Bay qua vắng trăng lớn
Cánh rừng sẫm tẩm hoàng hôn đỏ rực
Cất tiếng kêu hoang dại dưới đêm nồng.*

Đặc biệt là sức gợi từ những chi tiết nhỏ bé đan vào các ý thơ như cái *đêm nồng* trong bốn câu vừa trích. Một chữ *nồng* đã phả vào đêm cái hơi hướng nhiệt đới còn nguyên sơ và khung cảnh trở nên phập phồng đầy sự sống.

(Nhân tiện cũng nhận xét từ *nồng*, *nồng nàn* rất hay gặp trong thơ Lưu Quang Vũ - đó cũng là một chứng tích về kiểu cảm xúc của anh). Từ những bài thơ đầu tay đến những bài cuối cùng, câu thơ Lưu Quang Vũ bao giờ cũng kêu gọi, đánh thức vào hồn người đọc những kỷ niệm, những tưởng tượng của riêng họ. Chính đấy là chỗ tạo ra chất đắm đuối ở thơ anh. Dưới bút anh cảnh sắc bây giờ thường đẹp hơn lên, say đắm hơn lên:

*Những ban mai xanh biếc tiếng đàn bầu
Bà hiền hậu tắm trầu bên chõng nước
Em đi gặt trên cánh đồng cổ tích
Lúa vàng hoàng chín rực những triền sông*

Với những bài thơ trong tập *Mây trắng của đời tôi*, Lưu Quang Vũ đã ra khỏi những dằn vặt cô đơn của thời kỳ *Cuốn sách xếp lằm trang*. Anh không cực đoan như giai đoạn 1971-1972, nhưng cũng không né tránh những nghịch cảnh chua chát của đời sống. Anh đã viết về nhà nghệ sĩ kịch câm người Pháp Macxen Macxô:

*Anh có nhớ con người đùa bỡn
với cái mặt nạ cười
rồi không sao cười được
đau đớn một nhào kiệt sức
tuyệt vọng ôm vai, cái mặt vẫn cười*

Anh bình giá về nhân dân, ca ngợi tầm vóc vĩ đại, hy sinh cao cả của những người dân vô danh và cũng thấy hết những nhược điểm của họ, thấy dễ xót thương.

Đây là một phạm trù khoa học lịch sử, đánh giá thái quá hay bất cập đều không nên. Lưu Quang Vũ đã có cái nhìn biện chứng:

Người mài mực cho Nguyễn Trãi viết Bình Ngô,

người cùng Quang Trung đi đánh giặc

Quang Trung trên bành voi, người cầm giáo

xông lên phía trước

Quang Trung lên làm vua, người về nhà cày ruộng

Bị lão tương tuần quát nạt cũng run.

Phải tự thấy, tự nghĩ thì ca ngợi hay âu lo mới có cơ sở, mới thuyết phục. Văn chương như áo quần mỗi thời đều có “mốt” của nó. Có mốt “ngợi ca” lại cũng có mốt “sỉ vả”. Lưu Quang Vũ rất biết tâm lý công chúng nhưng anh không lạm dụng, ít nhất là ở thơ.

Cùng với năm tháng của đời mình, những biến thiên của đất nước, anh có đổi thay nhiều quan niệm, nhiều cấp độ nhận thức. Những đổi thay ấy đều bắt nguồn từ trong anh.

Anh nghĩ lại về chiến tranh khi làm thơ cho Năm thế giới hòa bình. Giọng thơ bớt đi cái cay đắng rách xé vì anh đã thấy, đã tin hơn vào cái thiện, và vào con người của thế giới này.

Thơ Lưu Quang Vũ về sau bớt đi cái phóng túng ngang tàng, nhưng lại thêm được cái ấm áp đời thường rất dễ thân với mọi người:

Không ôm được cả bầu trời lồng lộng

Nhưng có thể cầm một chùm quả trên tay

Có thể trồng thêm một bóng mát cho ngày

Không tới được một vì sao xa lắc

Nhưng có thể đến trong mùa cây gặt

*Làm thuyền trên sông, làm lúa trên đồng
Làm ngọn lửa hồng, làm tấm gương trong
Và nhận hết niềm vui trên cõi sống.*

Lưu Quang Vũ đang sống những ngày đầy hào hứng. Anh viết rất nhiều, năng suất kỳ lạ. Niềm yêu đời tràn trong các câu thơ:

*Ước chi được hóa thành ngọn gió
Để được ôm trọn vẹn nước non này
Để thổi ấm những đỉnh đèo buốt giá
Để mát rượi những mái nhà nắng lửa
Để luôn luôn được trở lại với đời*

Giữa lúc ấy, tai nạn ập đến. Mười hai tập thơ đã dàn ra chưa kịp viết đầy.

Đau xót qua rồi không nói lại. Cái gì đáng còn sẽ còn mãi mãi. Khen chê cũng có thể đổi thay. Điều gì anh tin anh cứ tin. Kinh nghiệm đời anh anh vui trong những câu thơ, hôm nay chúng ta soi lại, mỗi người thể nghiệm với riêng mình. Tôi viết những dòng này để trò chuyện với anh, trân trọng những gì anh tặng lại chúng ta. Hỏi gì ở anh bây giờ cũng vô nghĩa.

VŨ QUÂN PHƯƠNG

Thủ bút của tác giả

(trích trong tập “Cuốn sách xếp lằm trang”)

CUỐN SÁCH XẾP LÂM TRANG

- 1 • quan cà - phê ngoại ô
- 2 • cuốn sách xếp lâm trang
- 3 • những tuổi thơ
- 4 • có những lúc
- 5 • mây toan thơ
- 6 • khúc hát
- 7 • hoa tâm xuân
- 8 • ~~người bạn thân thiết của tôi~~
- 9 • từ biệt ^{đi hát trong 1 cuốn phim cũ}
- 10 • không
- 11 • mặt trời trong nỗi lòng
- 12 • ngà từ tháng chạp
- 13 • ~~hỏi phòng, mùa đông~~
- 14 • những vườn dâm dục mặt
- 15 • lá thu
- 16 • những ngọn nến
- 17 • ~~không phải là người thân~~ ^{hỏi phòng, mùa đông}
- 18 • chiến cuối
- 19 • nói với con cuối năm
- 20 • đêm đông chi, nông vườn với bác Lâm và bác Khanh, nói về những cuộc chia tay thời loạn
- 21 • không đi (a) ^{người con gái đến phòng em chiến thu.}
- 22 • câu nguyện

Quán cà phê ngoại ô

quán cà phê ngoại ô

căn nhà gỗ bỏ ghề' ban thắp nhỏ

mảnh vườn tối với những pho tượng cổ

lối mòn dần dần cũ

nắng chiều phôi' vắng ven sông

ông chủ quán gầy bạc phếch chiếc quần

cô con gái mặt đen đen ngo' ngo' ^{nhưng}

cái máy hát ở' góc phòng khẽ hát

phở - rang - xèo hắc - đy

cô danh ca người, pháp giọng hăm hăm

cháy trên lò ti' tách ngọn lửa xanh

khi mùa đông bắt ~~ng~~ thâm ngoại của số

mười bảy tuổi chúng ta thường tới đó

nói rất nhiên về những cửa biển xa

cái tuổi trẻ ôn ào mà cay cực của ta

trước ngưỡng cửa cuộc đời mình mong ^{đừng} ^{lối} ^{đời}

vừa quen cũ vừa pháp phôi' lo ngại

như anh tiễn trước quán tóc bù xù

cứ mỉm cười bi' liêm dối nhìn ta

x x
x

nay một mình trở lại ngoài ô mưa
lụp xụp quán cà-phê ngày cũ
chiến tranh mãi, bạn đã nằm dưới mộ
em mỗi năm trong tết tập chia xa
ông chủ quán đã già
mặt vàng vọt và tay xù xì run rẩy
cô con gái vẫn ngồi trong bóng tối
đã có chồng và đã xầu nhiều đi
hiếc ~~đi~~ máy hát rē rē
bài hát cũ nghe không thành tiếng
cô danh ca nghe nói giờ đã chết
và bức tranh màu nắng đã phai sẫm
anh đã đi dâng dặc những ngả đường
những rừng tối mặt mũi mũi độc
cuộc chiến tranh tàn ác
xô tháng ngày vỡ nát mỗi nhau thôi
điên anh tin không có ở trên đời
điên anh có không giúp gì ai được
giống mặt em chỉ còn là kỷ niệm
mỗi tình xưa anh cũng đã quên rồi

quán cà-phê chàng vắng khỏi bay
mùi khói cũ cây xê con mắt

ngồi quanh bàn giờ bao người lạ khác
cái ôn ào những chuyện làm ăn
chỉ anh tiên vắn tiếng sông ngoài đòng
thân tiên tuy ôn mặt cười lặng lẽ

4-1972

cuốn sách xếp lăm trang

cuốn sách tôi nhất định tên tưởng
xếp bằng những trang của nhiều cuốn sách
mở đầu là một truyện tình

Đôi hai gái đuổi vầng trăng tiên biết
tiếp ~~chuyện~~ ngay sang toan kết om sòm
vẹn thành gia tài quans một hiền buôn
chương hồi ký chiến tranh
của vị tướng già ở phòng tuyến lược
chen vào mấy trang dầy nghề nấu bếp
cách lăm lăm sâu chưa ngọt
toan chạy hồn của tên gián điệp
ai giết bà già, chưa kịp biết
sách đã kê về sa mạc Gô-bi
phụ nhân đã tình đang tộc thoại lăm lăm
công chảnh chít với chương số học
đang lý thuyết cao siêu của nhà triết học
bổng ~~đi~~ ngư si ^{chưa} lờ gã lại bỏ
tôi đọc hoài không thể ^{đến} nghĩ ra
nghĩa lý sao, tại dân lại thế

do ông thở in câu thả
hay anh Tống sách thêm rồi?
chuyện hai người cách xa
chắc rồi sau gặp gỡ
em có học, em từng buồn sợ
thật ra sách thêm rồi.
có phần trái tâm trí
tất cả rồi bởi
là do người ta làm làm

1972

Mấy đoạn thơ...

tặng 9

mưa vãi thiên đã hết
mưa nhân còn chưa sang
tôi ~~đi~~ đi những vùng nắng han chang chang
những ngã đường nhiều mưa tháng bảy
bùn lầy
bóng tôi!

đêm nay

thi xã viết tâm có lạ
những hạt sạn da tên thêm không ai nhặt
như những kẻ con bị "bỏ" rồi lẫn lộn
đêm nay, tôi chẳng biết lời về
phía nào cũng hăng rạo trước mặt
thế giới có bao nhiêu tương vấp
ngăn cản con người đến với nhau.

Sao tôi lại muốn em tin
khi chính tôi cũng chẳng tin ai cả
tôi là đứa con cô đơn ngay khi ngồi cạnh
thằng bé lẻ loi giữa lớp học ôn ào
bàn chân hồ nghi giữa tương phôi xôn xáo
giữa đời thương mình của từng vui bề bạn

viết sách xuống gần bàn đi ra mặt trời
tôi là người lính cô đơn ở giữa trung đoàn
bao lâu rồi vẫn chỉ thế thôi
mỗi cô đơn hoàn toàn mỗi cô đơn khủng khiếp
thước kẻ sau lưng và ngoài cuộc đời rất
trắng sách...

tôi gác xuống tay em
trong cái đêm lạnh lẽ này
giữa run rẩy những hàng cây
giữa bóng tối và gặp ghê sợ bãi đá
em mang gì cho tôi?
một bao thuốc lá
một bài thơ về nước A. Rập bãi trăn
một bức tranh cổ xưa trong viên bảo tàng

nếu bây giờ đang mùa hè
tôi sẽ vào rừng tìm cho em chiếc mũ mềm
nếu quên mình không còn ít tuổi? bằng cái
tôi sẽ hái cho em chùm hoa xoan tây
nhưng em đi tây chỉ có cơ may
lông tôi trắng mà mùa thu gió độc

● em sắp của lại rồi.
tôi đã nhận báo cái tát
của mẹ tôi của bạn thân
em sắp của lại rồi.
tôi còn gì mà đau khổ nữa
chỉ biết từ mình thôi.

"chuyện ~~như~~ ~~như~~ như trong tiểu thuyết"
những giờ đây, ~~đó~~ một mình
như kẻ yếu hèn, tôi bỗng khóc
ngồi trên sông Hồng mình mong mỏi xa
những cánh đồng năm trong lú lút
những xóm làng tan hoang
những người chết đói
những đê cao tường không gì phá nổi
bây giờ tan vỡ trong đêm

tôi còn gì mà đau khổ nữa em ?

hải hùng - quảng bình
mùa lụt lớn 1971

mặt trời trong nước lạnh

em về một ngày rồi lại ra đi
những bông hoa tím của mùa hè
đã nở đầy trên phố
cánh hoa nhỏ trong mùa tới ta
như những gương mặt ngày xưa không
còn ai nhớ nữa

tiếng chiến tranh
thanh phố không đến
mà em tựa vào tay anh gây quẹo
tóc em hững hờ còn nhỏ thảng thốt
chúng mình chẳng nhận ra nhau
đứng giữa hai ta là những người
đã chết

ông họ che đèn xi cả mặt
những vết thương rách nát
những nu nua thì lâu đã tắt
như trời? hể sống tâm trong cây, cực
của ta

ích gì đầu hoa tím của ngày xưa
câu đã sự còn ta không chạy nữa
anh ra ga chẳng biết đón ai
người ta ngủ dưới những mái vòm
người ta bán những bát mì đá vữa ^{nhựa}
những miếng da bò luộc chín
những nồi đun không quên áo chõ
mưa rơi vào cốc bia che
chẳng có chút mặt trời nào trong nước
những hăm hở cả kéo dài vô tận ^{lạnh}
những chiếc xe tăng đi qua
những khẩu súng đi qua
những người lính đi qua
chẳng có gì cũng ta ở lại
thời đứng nơi khô' đàu và sợ hãi
hãy vuốt nước mưa trên mặt chảy dài
cô bé ngày xưa ơi
bia lạnh rồi thôi phải đứng uống cạn
trứng nghêu luộc đá vôi sỏi bạc
trứng rùn rầy như đang còn sôi rột
ngồi xuống tây em
những khô' đàu đắng đặc

những tai vông đang diễn ra khủng khiếp
có chút gì nghĩa lý hay không?

tiếng em trong không át được tiếng bom gầm
tình yên ta như tấm ~~đ~~ ~~an~~ vé cũ rồi.

không thể vào rạp hát ^{của sắt}
chúng ta đứng ở bên ngoài ~~tập~~ ~~hát~~
tâm áp - phích đồ xanh lơ loét
dưới mưa rồi ta đợi quá lâu rồi.
có lẽ phải về thôi

ở trong đó ăn ào kèn đồng
cái sân khấu mình mông của vở tuồng
những hiệp sĩ những anh hề ^{chém giết} la hét chạy
lao nhao

có ai nghe lời nói thật của ta đâu
đêm tối quá, không tìm nhau được nữa
anh bỗng vịn ngọn tay mình đau nhói
không chịu được cái bầu trời rớt xuống nước
mưa

cái mặt đất lầy nhầy bùn sột rết
muôn kẻ lên mà không sao kẻ được
những chiếc xe - tăng đi qua
những khẩu súng đi qua
những người lính đi qua
chẳng có chút mặt trời nào trong nước
lạnh

Hà Nội: 6-1972

lá thư

quán cà-phê dưới gầm cầu xe lửa
hạt mưa ~~đem~~ rơi trên ô kính vỡ
ngón tay ~~đài~~ ^{dài} hong bóng tôi run run
lá' đầu thu xao xạc bên đường
hồi chuyển gió sắp quay cuồng bão lớn
điên tôi nói phải chăng là quá muộn
em u buồn em có nhận ~~hay~~ ^{hay} không
em gây nhũ hực trắng xanh
ngọn lửa nhỏ giữa hai vốc thắm
em tê dại em âm thầm kiên nhẫn
em cô đơn như biển lạ lưng ôi
đi tìm nhau suốt đời
sao bây giờ mới gặp
khi mặt đất mất mặt mộng tây biên loạn
khi bước chân lâm lạc
khi con người giết nhau
những lá' thư không biết gửi về đâu

những hai cánh không có tâu cặp bên
quen thất vọng tôi hồ nghi mọi chuyện
tìm trong mắt em nào động những chấm
hỏi

gỗ khô đá
~~đá khô đá~~ hôm ấy mưa rồi
đá xa vắng trên mặt đường ướt lạnh
tóc em rơi và áo em đỏ thắm
những bức tranh nổi gió ở trên tường
hoa cúc vàng - nổi nhỏ của hoàng hôn
những cây phở những con thuyền phiêu bạt
những người con gái con trai im lặng
mặt mở to trong nắng thắm mong chờ
thế giới xanh xao những sự thực gây gổ
em đã đập vỡ ra tiếng máu
giàu sôi sục trong những đường nét lạnh
em đã tìm thế giới của riêng em
tĩnh yên và nổi nhỏ của riêng em
niềm tin còn giữa cuộc đời vô lý

ngồi về em bao buổi chiều lặng lẽ
tìm trong em bao khát vọng không ngờ
mời tôi sum những lời nói dài khô
em ẩn hiện sao còn xa lạ thế

tôi ao tưởng quá nhiên ư? Có lẽ
em cần gì gió lốc của đời tôi

mai em đi. mùa hạ cũng quá rồi
tôi ở lại một mình trên phố vắng
hoa cúc rồi chiến xuân nào tôi đến
chẳng gặp em, chỉ màu hoa vàng rực
đêm nay về đốt lửa giữa hồn tôi
đêm không tiếng nổ có khắp trời
thời đầu khổ chung quanh tôi đã nát
nồi có độc đến ngấm như miếng vải
tôi muốn đi tôi điếc cũng em
tôi phải đi tôi điếc cũng em
long tôi như buổi sớm vẫn nguyên lành
em nhận lấy, em đứng ở ngoài mai
tôi tan nát tôi kinh hoàng sợ hãi
em có đôi mắt dài của tôi ời

9-1972

NÓI VỚI CON CUỐI NĂM

Tặng Liêu mình yêu

cha lên lạng sỏ tàn thắm con
hoa mận nở' hững vườn
năm sắp hết
Chỗ quê rộn rịp
vàng hướng nếp mới lá' rong xanh

hai cha con ngồi trên bờ đê cao
sông chiều ngút khơi
gió' rập mình có dài
sau lưng ha-nội sương mờ
thành phố' vẫn hải qua
những trận bom hủy diệt
lòng cha gió' dập nát
những xác người máu loang
biết nói gì' với con
~~mắt~~ đôi mắt kẻ đến hồn ngộ ngái
thê

Cuộc chiến tranh đã mấy chục năm rồi
con mới gần ba tuổi

tia nắng sớm mong mau chóng là mới
đêm của đời gió bão đã dần dần

con bi bô với bạn ghê có cây
tập gọi tên các sự vật trên đời
tập ^{trên} người lớn

Cha làm sao nói được
những khổ đau lâu lạc đời trên đường
cái ác đến xi-ống mỗi quả bom
mang mặt đẹp nói cười không khéo

con hát lời ngong nghin
"vịt đất tay gà hai đứa đi chơi"

áp trán vào gỗ mà thở ngáy
Cha ~~đang~~ ^{bỗng} thấy chẳng có gì đáng sợ

cha dạy con nên thương tất cả
vội từ con sẽ biết cảm thù

Cha dạy con tin yên từ ngon có
vội mai sau con sẽ ~~bắt~~ ^{nhớ} ~~cầm~~

con sẽ trả lời những câu hỏi đời cha
con cũng sẽ đặt nhiều câu hỏi mới

long cha dần héo khô cũng mãi dai
nhựa âm thầm buốt hăng những chùm
hoa

con đi con hãy tha thứ' cho cha
cha chẳng thể' nào sống cùng mẹ được
đời. cha ~~giảm bớt~~ nặng gát
mẹ con cần snốt mát của đồng vui
con khôn lớn trên đời.
hãy yên hưởng mẹ
và hãy hiền cho cha

Tết hoa bình dân tiên
đất nước nghìn xô xái
cha cũng chẳng đủ tiền
mua cho con áo đẹp

chiến bên sông gió rét
con lặn như tít tắp bãi ngô xa

— Bên kia sông có gù hồ cha?

— Bên kia sông có đường đất đỏ

Có những ruộng mía hồ có hàng xoài

những vườn cây quả ngọt những đồng

— Có biền biền không cha?

— Có, có rất nhiều biền biền.

Con thì thảo trong hơi thở' mang:

— Sông rộng thế làm sao sang được?

Cha ôm con vào lòng, con bé bỏng của cha

— Bên kia sông ~~thấy~~ nhiều biền nhiều

rồi. cha con ta sẽ tìm được con đò

đi sang bên ấy.

1972

đêm đông chi', uông rêu với
bác Lâm và bác Khánh, nói
về những cuộc chia tay thời loạn

nhang tàn lá tả rời lừng cốc
nhà lạnh trần cao ngọn nến gầy
chấn rách chiến mành quân áo lã
chuyện dài đêm vắng rêu buồn say

gió hú âm ào qua gác võ
người chết vùi thân dưới hồ bom
kẻ sống vật vờ không chôn ở
lang thang kẻ ~~nhỏ~~ ^(ốm) ngủ bên đường

Cố sự làm sao đến nổi này
mông lung không đoán trước ngày mai
máu chảy thành sông, ~~đang~~ ^{thầy} chết nức
bể cạn tan hoang, mình ra rồi

thò Khánh buồn như lòng đất nước
thò hay đời loạn chẳng dân đứng
vườn cũ cây tàn chim chết ~~đi~~ cá
người chới dăm nguyệt có còn không

mọi chuyện thiêng liêng thành nhằm nhĩ

~~đến nỗi~~ thì trố lọc lừa nhau

khắp nơi

~~đến nỗi~~ nước pháp khôn ngoan nước Nhật giàu

nước Mỹ lắm bom mìn cực ác

nước Nga hiểm hóc với nước Tân

nước Việt đời nghèo thân cơ cực

đất hẹp tài hàn vạn khổ dân

tôi đến thành phố đêm lữ lạc

máy bay giặc rít ở trên đầu

ba đũa da vàng ngời nóng ruột

mặt buồn như sỏi dưới hang sâu

chúng mình không có bom nguyên

chỉ có thuốc lá hút với nhau ^(tự)

thường nhà thường nước thường cho bạn
không khóc mà sao cô' nghẹn ngào

thôi nhé mai này tiễn Khánh đi
đường xa bom phá tàu không về
nhớ đến, ~~không~~ ai hát ngoài sông cửa
bãi ca thanh bình đêm cũ

"hoa lá' quên gió' tàn
mây trắng bay tìm đàn...")

ngày xưa yên âm quá
hè ~~đẹp~~^{hết} đồng dao trên phố'
con trai xách diều đi cày
con gái quang liên gặt lúa
cao gió' hết loạn người. ôi
cạn cũng như chén nửa
tàn canh là xa xôi
long như vầng trăng nhon
chém giữa trời không người

NGƯỜI CON GIẢI ĐỀN PHONG EM CHIÊU THU ...

- người con giải đền phong em chiêu thu
mặc áo mưa lỉnh rạch rưới
hắn buồn về nói huyền thuyên

người con giải đi tìm em mười năm
hắn từ mặt trận trở về
từ quân nhân từ phố đông huyện nào
từ những cơn thơ tuyết vọng trở về
bị lửa đốt, bị lầy lội
rạch rưới, bỏ phố, cô độc
hắn ngồi trước mặt em

- cây gỗ sắp hết năm
trông vào ô lem lốm bụi thàn
những mái nhà xám đen
những người đày xe gãy gập
tiếng chim trong veo trên đỉnh thông
anh muốn nói những lời thâm kín ^{chiến}
như men hăng lên men trong lò nướng
những đường nét biến hình
phút hơi hấp lạ lùng
Chi? riêng lửa biết

phút khát vọng thành màu hên khùng
phút tình yên dần cánh xuống tang ^{vài} thỏ
điều anh không nói ra
niềm lòng em hiện hết

● em bao cuộc đời này thấm hai lần
xấu xa lẫn

tất cả đều buồn cười vô nghĩa lý
mà khô' sô' mà chết người
nhưng em đi
đâu đó là tuyệt vọng
nên mọi người tốt đều lặng im
giữ riêng bàn tay sạch
ai là người dọn đi bụi rác
ai là người gieo hạt
cho bạn mai trỗi dậy ?

● người con gái nói với em
hắn không phải tầm bình để hong sái
hắn chỉ là rầy phở' nghèo lắm đấy
không gian che sự thật của lòng mình
chỉ là bỏ đi nhiên khối và than
là con thuyền
luôn luôn kiên trì luôn luôn hát
với ~~cuộc đời~~ ^{cuộc đời} ~~thường~~ ^{thường} em còn bao môi
giây gần đó
em ~~và~~ đi trước với! hắn không ?

MỤC LỤC

Sa-Đéc
Sunday, August 28, 2016

Lời giới thiệu	5
----------------	---

I - HƯƠNG CÂY

Áo	11
Thôn Chu Hưng	13
Gửi tới các anh	15
Qua sông Thương	18
Phố huyện	20
Gửi mẹ	23
Phủ Lý tháng Hai	25
Hơi ấm bàn tay	28
Chiều	30
Vườn trong phố	32
Anh chỉ sợ rồi trời sẽ mưa	34
Bầy ong trong đêm sâu	36
Mùa xoài chín	38
Mùa xuân lên núi	41
Phố ta	43
Gửi	45
Gửi một người bạn gái	46
Anh đã mất chi anh đã được gì	48
Bài thơ khó hiểu về em	50
Chia tay	52
Chưa bao giờ	53

Viết cho em từ cửa biển	57
Lại sắp hết năm rồi	63
Không đề (II)	65
Hoa tầm xuân	68
Quán cà phê ngoại ô	70
Lá thu	72
Không đề (III)	75
Lý thương nhau	77
Khúc hát	79
Giấc mộng đêm	82
Anh chẳng còn gì nữa...	87
Di chúc tình yêu	88
Viết cho một câu chuyện cũ	91
Vẫn thơ tình về một người đàn bà không có tên	93
Khu nhà vắng trẻ con	95
Mặt trời trong nước lạnh	97
Một bài thơ	100
Nói với mình và các bạn	102
Những bạn khuôn vác	106
Bài hát trong một cuốn phim cũ	110
Những tuổi thơ	112
Những ngọn nến	114
Người con giai đến phòng em chiều thu	117
Cuốn sách xếp làm trắng	119
Em - tình yêu những năm đau xót và hy vọng	121
Gửi Hiền mùa đông	124
Không	126

III - ĐẤT NƯỚC ĐÀN BẦU

Bây giờ	129
Những vườn dâu đánh mất	131

Khánh, nói về những cuộc chia tay thời loạn	133
Mấy đoạn thơ	136
Những chữ	139
Đất nước đàn bầu	141
Ghi vội một đêm 1972	150
Viết lại một bài thơ Hà Nội	152
Việt Nam ơi	155
Trung Hoa	158
Nơi ấy	161
Tiếng Việt	163
Người cùng tôi	166
Hoa vàng ở lại	169
Gió và tình yêu thổi trên đất nước tôi	171
Quả dưa vàng	174
Từ biệt	176
Nói với con cuối năm	178
Mất một mí	181
Có những lúc	183
Tôi chẳng muốn kỷ niệm về tôi là một điệu hát buồn	185
Giấc mơ của anh hề	186
Hải Phòng mùa đông	188
Chiều cuối	191
Cầu nguyện	193

IV - MẮT CỦA TRỜI XANH

... Và anh tồn tại	199
Thằng Mí	201
Chiều chuyển gió	204
Mùa thu ấy vẫn còn nguyên ở đó	206
Thơ ru em ngủ	207

II - VIẾT CHO EM TỪ CỬA BIỂN

Viết cho em từ cửa biển	57
Lại sắp hết năm rồi	63
Không đề (II)	65
Hoa tầm xuân	68
Quán cà phê ngoại ô	70
Lá thu	72
Không đề (III)	75
Lý thương nhau	77
Khúc hát	79
Giấc mộng đêm	82
Anh chẳng còn gì nữa...	87
Di chúc tình yêu	88
Viết cho một câu chuyện cũ	91
Vẫn thơ tình về một người đàn bà không có tên	93
Khu nhà vắng trẻ con	95
Mặt trời trong nước lạnh	97
Một bài thơ	100
Nói với mình và các bạn	102
Những bạn khuôn vác	106
Bài hát trong một cuốn phim cũ	110
Những tuổi thơ	112
Những ngọn nến	114
Người con giai đến phòng em chiều thu	117
Cuốn sách xếp lăm trang	119
Em - tình yêu những năm đau xót và hy vọng	121
Gửi Hiền mùa đông	124
Không	126

III - ĐẤT NƯỚC ĐÀN BÀU

Bây giờ	129
Những vườn dâu đánh mắt	131

Đêm đông chí, uống rượu với bác Lâm và bác	
Khánh, nói về những cuộc chia tay thời loạn	133
Mấy đoạn thơ	136
Những chữ	139
Đất nước đàn bầu	141
Ghi vội một đêm 1972	150
Viết lại một bài thơ Hà Nội	152
Việt Nam ơi	155
Trung Hoa	158
Nơi ấy	161
Tiếng Việt	163
Người cùng tôi	166
Hoa vàng ở lại	169
Gió và tình yêu thổi trên đất nước tôi	171
Quả dưa vàng	174
Từ biệt	176
Nói với con cuối năm	178
Mất một mí	181
Có những lúc	183
Tôi chẳng muốn kỷ niệm về tôi là một điệu	
hát buồn	185
Giấc mơ của anh hề	186
Hải Phòng mùa đông	188
Chiều cuối	191
Cầu nguyện	193

IV - MẮT CỦA TRỜI XANH

... Và anh tồn tại	199
Thằng Mí	201
Chiều chuyển gió	204
Mùa thu ấy vẫn còn nguyên ở đó	206
Thơ ru em ngủ	207

Nhà chật	209
... Mắt của trời xanh	210
Mây trắng của đời tôi	212
Buổi chiều ấy	214
Thư viết cho Quỳnh trên máy bay	217
Ngã tư tháng Chạp	219
Móng tay trên đá	221
Hoa Tigôn	223
Nửa đêm tới thành phố lạ gặp mưa	225
Liên tưởng tháng Hai	228
Mưa dữ dội trên đường phố trên mái nhà	231
Thơ tình viết về một người đàn bà không có tên (II)	233
Thơ tình viết về một người đàn bà không có tên (III)	235
Vẫn thơ tình viết về một người đàn bà không có tên	237
Em (II)	239
Một thành phố khác một bờ bến khác	241
Không đề	243
Em sang bên kia sông	245
Nửa đêm nỗi nhớ	247
Bài ca trên bán đảo	249
Bài hát ấy vẫn còn là dang dở	253
Dành cho em	255

V - NHỮNG ĐÁM MÂY BAN SỚM

Thơ tình viết về một người đàn bà không có tên (I)	259
Những bông hoa không chết	261
Những ngày hè cuối	263
Hai bài thơ Xuân	266

Tháng 5	270
Không đề (I)	272
Đáng lẽ	274
Lời cuối	276
Em (I)	278
Cho Quỳnh những ngày xa	283
Sông Hồng	286
Năm 1954	289
Tuổi thơ	294
Những chiếc lá rơi	297
Giờ anh như con thuyền	300
Ngọn lửa đen	302
Dù có lãng quên	303
Phút em đến	305
Hoa cầm chuông trong mưa	307
Con bão	317
Những đứa trẻ buồn	321
Khâm Thiên	324
Tìm về	329
Những đám mây ban sớm	333
Hồ sơ mùa hạ 1972	339
Tháng 5 - 1975	345
Em vắng	347
Ngày hè trở rét	350
Buổi chiều đón con	352
Thu	354
 Luu Quang Vũ, hồn thơ đắm đuối	 357
 Thủ bút của tác giả	 372

GIÓ VÀ TÌNH YÊU THỔI TRÊN ĐẤT NƯỚC TÔI

Chịu trách nhiệm xuất bản
TRUNG TRUNG ĐÌNH
Chịu trách nhiệm bản thảo
TRẦN QUANG QUÝ

Biên tập	Nguyễn Minh Phước
Biên tập viên Nhã Nam	Khánh Phương
Thiết kế bìa	Hữu Khoa
Trình bày	Vũ Hoàng
Sửa bản in	Vũ Minh

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN

65 Nguyễn Du - Hà Nội
Tel: 04 38222135 | Fax: 04 38222135
E-mail: nxbhoinhavan@hn.vnn.vn

LIÊN KẾT XUẤT BẢN VÀ PHÁT HÀNH

CÔNG TY VĂN HÓA & TRUYỀN THÔNG NHÃ NAM

1B/IFI Thái Thịnh, Đống Đa, Hà Nội
Điện thoại: 04 35146875 | Fax: 04 35146965
Website: www.nhanam.vn
Email: nhanambook@vnn.vn

Chi nhánh tại TP Hồ Chí Minh

Nhà 015 Lô B chung cư 43 Hồ Văn Huê,
Phường 9, Quận Phú Nhuận, TP Hồ Chí Minh
Điện thoại: 08 38479853 | Fax: 08 38443034
Email: nhanamhcm@hcm.fpt.vn

In 2.000 cuốn, khổ 15x23cm tại Công ty DVTM In Phú Thịnh. Căn cứ trên số đăng ký kế hoạch xuất bản: 284-2010/CXB/08-21/HNV và quyết định xuất bản số 277/QĐ-NXB HNV của Nhà xuất bản Hội Nhà Văn ngày 27.4.2010. In xong và nộp lưu chiểu quý II năm 2010.

Hiện nay, trên thị trường đã xuất hiện hàng loạt cuốn sách làm giả sách của Nhã Nam với chất lượng in thấp và nhiều sai lỗi. Mong quý độc giả hãy cẩn thận khi chọn mua sách. Mọi hành vi in và buôn bán sách lậu đều vi phạm pháp luật và làm tổn hại đến quyền lợi của tác giả và nhà xuất bản.